

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**PROFESYONEL TURİST REHBERLERİ BAKIŞ AÇISIYLA
TURİZM REHBERLİĞİ EĞİTİM MÜFREDATLARININ
UYGULAMA YETERLİLİĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nuray EKER

Enstitü Anabilim Dalı: Turizm İşletmeciliği

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Burhanettin ZENGİN

HAZİRAN-2015

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

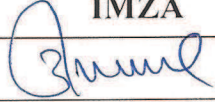
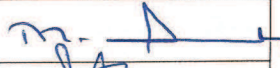
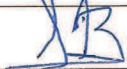
PROFESYONEL TURİST REHBERLERİ BAKIŞ AÇISIYLA
TURİZM REHBERLİĞİ EĞİTİM MÜFREDATLARININ
UYGULAMA YETERLİLİĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nuray EKER

Enstitü Anabilim Dalı: Turizm İşletmeciliği

“Bu tez 23.06.2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği/Oyçokluğu ile kabul edilmiştir”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Doç. Dr. Burhanettin ZENGİN	Başarılı	
Prof. Dr. Mehmet SARIŞIK	Başarılı	
Doç. Dr. Selim İNANÇLI	Başarılı	

BEYAN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların bilimsel ahlak ve etik kurallara uyarak tarafımca hazırlandığını, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Nuray EKER

23.06.2015

ÖNSÖZ

Araştırma kapsamında geçirilmiş olan uzun ve yorucu çalışma süreci boyunca, yoğun meşguliyetine rağmen bilgi ve destekleriyle katkılarını esirgemeyip bana yol gösteren, sıkıntılı anlarımda yanımda olan danışmanım sayın hocam Doç. Dr. Burhanettin ZENGİN'e teşekkürü bir borç biliyorum.

Lisansüstü öğrenimim ve akademik kariyerim süresince bana her türlü desteği verme nezaketi gösteren değerli hocalarım Prof. Dr. Orhan BATMAN, Prof. Dr. Mehmet SARIŞIK, Doç. Dr. Oğuz TÜRKAY, Yrd. Doç. Dr. Şevki ULAMA'ya, her zaman yanımda olan kıymetli mesai arkadaşlarıma ve bu çalışmaya katkılarını sunan tüm oda başkanları ve rehberlere saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Hayatımın her çağında, iyi ve kötü her günümde, hatalarımda ve başarılarımda, sonucu ne olursa olsun attığım her adımda yanımda olan kıymetli ailem, sadece varlığıyla bile teşekkürü hak eden sevgili eşim Ahmet EKER ve oğlum Efe Kağan EKER'e sonsuz sevgilerimi sunuyorum.

Nuray EKER

23.06.2015

İÇİNDEKİLER

BEYAN.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
TABLO LİSTESİ.....	v
ŞEKİL LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR.....	viii
ÖZET.....	ix
SUMMARY.....	x
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: EĞİTİM, MESLEK EĞİTİMİ VE TURİZM EĞİTİMİ.....	5
1.1. Eğitim Kavramı ve Tanımı.....	5
1.1.1. Eğitimin Önemi ve Amaçları.....	7
1.1.2. Eğitim Türleri.....	10
1.1.2.1. Örgün Eğitim.....	12
1.1.2.2. Yaygın Eğitim.....	12
1.1.2.3. Mesleki Eğitim.....	13
1.2. Turizm Eğitimi.....	14
1.2.1. Turizm Eğitimi Kavramı ve Tanımı.....	14
1.2.2. Turizm Eğitiminin Önemi ve Amacı.....	15
1.2.3. Turizm Eğitim Türleri.....	18
1.2.3.1. Yaygın Turizm Eğitimi.....	19
1.2.3.2. Örgün Turizm Eğitimi.....	21
1.2.4. Turizm Eğitimi Sorunları.....	30
BÖLÜM 2: TÜRKİYE’DE PROFESYONEL TURİST REHBERLİĞİ EĞİTİMİ.....	34
2.1. Turist Rehberi Kavramı ve Tanımı.....	34
2.2. Rehberlik Mesleğinin Türkiye’deki Gelişim Süreci.....	38
2.3. Turist Rehberliği Mesleğinin Önemi.....	41
2.4. Turist Rehberlerinin Sahip Olması Gereken Özellikler, Nitelikler ve Beceriler.....	42
2.5. Türkiye’de Turist Rehberliği Eğitimi.....	46
2.5.1. Örgün Turist Rehberliği Eğitimi.....	47
2.5.1.1. Önlisans Düzeyinde Turist Rehberliği Eğitimi.....	48
2.5.1.2. Lisans Düzeyinde Turist Rehberliği Eğitimi.....	53

2.5.1.3. Lisansüstü Düzeyde Turist Rehberliği Eğitimi	59
2.5.2. Yaygın Turist Rehberliği Eğitimi	59
BÖLÜM 3: PROFESYONEL TURİST REHBERLERİ BAKIŞ AÇISIYLA TURİZM REHBERLİĞİ EĞİTİM MÜFREDATLARININ UYGULAMA YETERLİLİĞİ	63
3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	63
3.2. Araştırmanın Yöntem ve Kısıtları	64
3.3. Araştırma Süreci, Evren ve Örneklem	66
3.4. Araştırma Bulgularının Yorumlanması	68
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	90
KAYNAKÇA	97
EKLER.....	106

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri.....	9
Tablo 2 : Ortaöğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Kurumların Okul Türlerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen Sayıları.....	22
Tablo 3 : 2005-2014 Yılları Arasında Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinin Okul ve Öğrenci Sayıları.....	23
Tablo 4 : Öğretim Alanlarına Göre Önlisans Düzeyindeki Öğrenci Sayıları	25
Tablo 5 : Öğretim Yılları İtibariyle Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrenci Sayıları ve Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerden Öğretim Yılları Sonu İtibariyle Mezun Olanların Sayıları.....	26
Tablo 6 : Öğretim Yılları İtibariyle Önlisans ve Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarındaki Öğretim Elemanlarının Akademik Unvanlarına Göre Dağılımı	27
Tablo 7 : Öğretim Alanlarına Göre Lisans Düzeyinde Öğrenci Sayısı.....	28
Tablo 8 : Öğretim Alanlarına Göre Turizmde Lisansüstü Düzeyinde Eğitim Alan Öğrenci Sayısı	30
Tablo 9 : Bir Rehberin İlgili Alanına Giren Disiplinler	43
Tablo 10: Önlisans Düzeyinde Turist Rehberliği Eğitimi Veren Okullar	49
Tablo 11: Kocaeli Üniversitesi Kartepe Turizm Meslek Yüksekokulu Ders Programı	51
Tablo 12: Uludağ Üniversitesi İznik Meslek Yüksekokulu Ders Programı.....	52
Tablo 13: Lisans Düzeyinde Turist Rehberliği Eğitimi Veren Okullar	54
Tablo 14: Balıkesir Üniversitesi Turizm Rehberliği Bölümü 8 yarıyıllık Ders Programı.....	57
Tablo 15: Gazi Üniversitesi Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Bölümü 8 yarıyıllık Ders Programı.....	58
Tablo 16: Sertifika Programlarında Okutulan Dersler	61
Tablo 17: Türkiye’deki Turist Rehberleri Odaları ve Rehber Sayıları	67
Tablo 18: Oda Başkanları/Vekillere Genel Bilgiler.....	68
Tablo 19: Rehberlere Ait Genel Bilgiler	70

Tablo 20: İyi Bir Rehberin Sahip Olması Gereken Özellikler	71
Tablo 21: Türkiye’deki Rehberlik Eğitiminin Sektöre Başarılı Rehberler Kazandırmadaki Yeterliliği	73
Tablo 22: Rehberlik Eğitim Kurumlarındaki Derslerin Sektörün İhtiyaçlarını Karşılamadaki Yeterliliği	75
Tablo 23: Rehberlik Eğitim Müfredatlarının Uygulama Konusundaki Yeterliliği	78
Tablo 24: Uygulama Gezileri Süresinin Yeterliliğine İlişkin Katılımcı Görüşleri	80
Tablo 25: Uygulama Gezilerine ilişkin Katılımcıların Önerileri	82
Tablo 26: Çapraz Tablo Analizi	86
Tablo 27: Çapraz Tablo Analizinde Kullanılan Sorulara Katılımcıların Kısa Yanıtları	86

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1 : Eğitim Türleri	11
Şekil 2 : Türkiye’de Turizm Eğitiminde Örgün ve Yaygın Eğitim.....	18
Şekil 3 : Eğitim Düzeyi ve Yönetmelik Kademe Piramidi	21
Şekil 4 : Turist Rehberlerinin Temel İşlevleri ve Nitelikleri.....	44
Şekil 5 : Rehberlerin Sahip Olması Gereken Nitelikler.....	45
Şekil 6 : Turist Rehberliği Eğitimi	47

KISALTMALAR

AKTS	: Avrupa Kredi Transfer Sistemi
İ.Ö	: İkinci Öğretim
KTB	: Kültür ve Turizm Bakanlığı
LYS	: Lisans Yerleştirme Sınavları
M.Ö.	: Milattan Önce
M.T.O.K	: Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MTEGM	: Mesleki ve Teknik Eğitim Geliştirme Merkezi
MYO	: Meslek Yüksekokulu
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
TM	: Türkçe-Matematik
TUGEV	: Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı
TUREB	: Turist Rehberleri Birliği
TUREM	: Turizm Eğitim Merkezi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜROB	: Türkiye Turistik Otelciler Birliği
TÜRSAB	: Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
UNWTO	: United Nations World Tourism Organization – Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
YDS	: Yabancı Dil Sınavı
YGS	: Yükseköğrenime Geçiş Sınavı
YOTEM	: Yetişkinler Otelcilik ve Turizm Eğitimi Merkezi
YÖK	: Yükseköğretim Kurumu

Tezin Başlığı: Profesyonel Turist Rehberleri Bakış Açısıyla Turizm Rehberliği Eğitim Müfredatlarının Uygulama Yeterliliği

Tezin Yazarı: Nuray EKER **Danışman:** Doç. Dr. Burhanettin ZENGİN

Kabul Tarihi: 23.06.2015 **Sayfa Sayısı:** x (ön kısım) + 105 (tez) + 19 (Ekler)

Anabilim Dalı: Turizm İşletmeciliği

Tüm dünyada gün geçtikçe gelişen teknoloji, ekonomi, sosyal ve kültürel kalkınmışlık gibi etkiler doğrultusunda turizm endüstrisinin de gelişme göstermekte olduğu bilinen bir gerçektir. Bu gelişmelerle birlikte turizmin önemi her geçen gün artmaktadır. Bugün gelişmelerine önem veren ülkeler, turizme yönelmiş ve küresel rekabet ortamı oluşmuştur. Artan rekabet koşullarında öne çıkabilmek adına hizmet kalitesini arttırmak da kaçınılmaz hale gelmiştir. Emek sermayesinin yoğun olarak kullanıldığı turizm endüstrisinde hizmet kalitesinin artırılması ise kalifiye işgörenler ile mümkün olabilmektedir.

Bir destinasyonu ziyaret eden turistlerin ilk karşılaştıkları, ilk izlenim edindikleri, en fazla vakit geçirdikleri, destinasyon hakkında bilgi aldıkları, yardımlaştıkları, konuştukları, kimi zaman sorunlarını paylaştıkları bireyler olarak profesyonel turist rehberleri turistlere hizmet sunan kişilerin başında gelmektedir. Turist rehberlerin iyi bir eğitim almış olması, mesleğini sevmesi, kendini geliştirmiş ve mesleğinde ehil olması turistlere daha iyi hizmet sunmasını kolaylaştıracaktır. Bu bağlamda profesyonel turist rehberlerinin eğitimi üzerine durulması gerekmektedir. Zira işinin ehli bir rehber eşlik ettikleri misafirleri son derece memnun bir şekilde uğurlarken, henüz tam olarak yetişememiş, mesleğinde nispeten başarısız bir rehberin hataları, çok daha olumsuz yansımalara sebep olabilir. Bir profesyonel turist rehberinin mesleğine tam olarak hazır olabilmesi için teorik eğitimin yanında, pratik eğitime de ihtiyaç duymaktadır.

Türkiye’de profesyonel turist rehberliği eğitimi Kültür ve Turizm Bakanlığı denetiminde açılan kurslar ve üniversitelerde lisans ve önlisans düzeyinde verilen eğitim ile sağlanmaktadır. Bu kurumların müfredatları farklılıklar göstermekle birlikte uygulama imkânları da değişebilmektedir.

Araştırmanın ana amacı turist rehberlerinin bakış açısı ile Türkiye’deki turist rehberliği eğitiminin mesleğin uygulanması konusunda yeterli olup olmadığının ortaya konmasıdır. Araştırma amacına bağlı olarak, rehberlerden derinlemesine bilgi alabilmek adına bu çalışmada nitel araştırma yönteminden görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler aktif çalışan 28 rehber ve 12 oda başkanı ile gerçekleşmiştir. Araştırmamız neticesinde profesyonel turist rehberlerinin yetiştirilmesinde eğitim kurumlarının hayati bir yeri olduğu, ancak mesleği icra edebilmek adına teorik eğitimin yetersiz kaldığı sonucuna varılmıştır. Bu nedenle araştırma sonuçları diğer turizm alanlarında olduğu gibi rehberlik alanında da uygulamaya yönelmenin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Turizm Eğitimi, Profesyonel Turist Rehberi, Profesyonel Turist Rehberi Eğitimi, Mesleki Uygulama

Title of the Thesis: Implementation Adequacy of Tourist Guide Education Curriculum From the Perspective of Professional Tourist Guides

Author: Nuray EKER **Supervisor:** Assoc. Prof. Dr. Burhanettin ZENGİN

Date: 23.06.2015 **Nu. of pages:** x (pre text) +105 (main body) +19 (appendices)

Department: Tourism Management

It is well known that tourism industry makes progress day by day around the world in parallel to the effects of social and cultural development, growing economy and technology. With these developments, the importance of tourism is increasing every day. Today, the countries which give importance to their progress have turned towards to tourism and thus global competition has occurred. In order to become prominent in the increasingly competitive environment, improving the service quality has become inevitable. In tourism industry that labor capital is heavily used, improving the service quality is possible with qualified employees.

As the person with whom tourists come across first, get the first impression, spend time, gain information about destinations, help each other, speak with and sometimes share problems, professional tourist guides are the leading among the people who provide service to tourists. Tourist guides' receive a good education, love the profession, improve oneself, be competent in the profession, will make it easier to offer better services to tourists. In this context, it is necessary to urge upon the training of professional tourist guides. Inasmuch as, while a tourist guide who is master of his domain says goodbye to his guests in a way that they were extremely satisfied with, a guide's fails who is relatively unsuccessful in his profession and who is not yet fully developed can cause much more negative reflection. In order to a tourist guide be fully ready for his job it requires practical training besides theoretical training.

In Turkey, professional tourist guide's education has provided by the courses under the supervision of the Ministry of Culture and Tourism and by university education in the graduate and undergraduate level. While the curriculum of these institutes differs from each other also their practice opportunities may change.

The main purpose of this study is to reveal whether professional tourist guides education is adequate for practice from guides' viewpoint. Depending on the research objectives, in order to get in-depth knowledge of tourist guides, interview technique which is one of qualitative research methods used in this study. Interviews were conducted with the 12 head of professional chamber and with 28 active working guides. According to the research results, education institutes have vital importance in training professional tourist guides but have concluded that profession in order to be able to perform theoretical training is inadequate. However, the survey results once again demonstrate the importance of addressing application guidance as well as in other tourism areas.

Keywords: Education, Tourism Education, Professional Tourist Guides, Tourist Guide Education, Professional Practice

GİRİŞ

Turizmin temel unsuru insan olmakla birlikte turizm aynı zamanda bir eğitim endüstrisidir. Turizmde hizmetin standartları vardır ve çoğunluğu uluslararası özellik taşımaktadır. Bu ve benzeri nedenlerle turizmde insan ve işgücü eğitimi diğer sektörlerle göre büyük farklılıklar göstermektedir. Disiplin ve hoşgörü, turizm eğitiminin ana temasıdır. Turizm olayının ve turizm ekonomisinin halka ve öğrenim gören gençliğe öğretilmesi ve turizm konusunda bilgili ve kalifiye personel ve yönetici yetiştirilmesi için yapılan çalışmalara turizm eğitimi denilmektedir.

Türkiye’de turizm eğitimi, 1953 yılında Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın işbirliği yapması sonucu Ankara ve İzmir Ticaret Liselerinde turizm meslek kurslarının açılmasıyla, bazı turizm derneklerinin de tercüman rehberlik kurslarını düzenlemeleriyle başlamış ve takip eden dönemlerde de kademeli olarak gelişme göstermiştir. Türkiye’de turizm eğitim sistemi, genel mesleki eğitime uygun olarak, örgün turizm eğitimi ve yaygın turizm eğitimi olmak üzere iki şekilde planlanmıştır. Örgün turizm eğitimi, bir diplomaya yönelik turizm eğitimi; yaygın turizm eğitimi ise bir sertifikaya yönelik turizm eğitimi ifade etmektedir.

Türkiye’de turizm eğitimi kapsamında yer alan turizm rehberliği eğitimi de hem yaygın hem de örgün olarak verilmektedir. Yaygın olarak bakanlığın açtığı kurslarda verilen turizm rehberliği eğitimi, örgün olarak üniversiteler bünyesinde hem önlisans hem de lisans programları kapsamında verilmektedir. Bu eğitimlerle amaçlanan turist rehberi profili, turizm sektörünün her alanında ve turizm hizmetlerinin her aşamasında bilgi sahibi olan ve bunların geliştirilmesine katkı sağlayan nitelikte, mesleğinin gerektirdiği bilgilere sahip bilinçli bir rehberdir. Turist rehberinin gerek ülke tanıtımı, gerek turizm işletmeleri ve gerekse turistler için stratejik önem taşıdığı göz önüne alınacak olursa, bu mesleği icra edenlerin çok iyi eğitim almalarının yanında; liderlik, davranış esnekliği, sabır ve anlayış, mizah kabiliyeti, kararlılık, fiziksel görünüm ve mesleki etik gibi bazı bireysel özellikleri de taşıması kaçınılmazdır. Bu nedenledir ki turizm eğitimi verilirken müfredatlarının çok iyi araştırılarak ve rehberlerin sahip olması gereken özellikleri verecek nitelikte hazırlanması gerekmektedir.

Turizm endüstrisinin hızla gelişmesi ve farklı iş kolları ile uyumlu çalışması gereği, dünyanın ve ülkemizin üzerinde önemle durması gereken bir konudur. Zengin doğası, kültürü, uzun ve eşsiz sahilleri ile turizmde daha fazla söz sahibi olan Türkiye’de turist rehberlerinin turizm sektöründeki istihdam oranı giderek artmakta, dünyada hızla değişiklik gösteren eğilimlere paralel olarak da değişmektedir. Doğa turları, dağ yürüyüşü, avcılık, dalış, kuş gözlemciliği gibi alternatif turizm faaliyetleri için uzman rehberler aranmakta, bu ihtiyaç bile mevcut rehberlik eğitiminin yeterliliğini tartışılmasına yol açabilmektedir. Turizm rehberleri turizm kapsamındaki bilgi düzeyi, entelektüel kişiliği, önder ruhlu yapısı, girişimci duruşu, gözlemleyen, sorgulayan, düşünen ve düşündürten anlatımları ile özgün meslek grupları arasında yerini almaktadır.

Yukarıda izah etmeye çalıştığımız yönleri ele alındığında bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde konuya ön hazırlık olarak Türkiye’de verilen genel anlamda eğitim ve turizm eğitimi açıklanmaya çalışılmıştır. Sonrasında turizm eğitiminin niteliği ele alınmış ve turizm eğitiminin çeşitleri açıklanmıştır.

İkinci bölümde ülkemizdeki profesyonel turist rehberliği eğitimi ele alınmıştır. Bu bağlamda turist rehberi kavramı, önemi, rehberlik mesleğinin gelişimi ele alınmış ve devamında rehberlikle ilgili verilen eğitime ve sorunlarına değinilmiştir. Bu sorunların en önemlilerinden biri ise uygulama olanakları konusunda ortaya çıkan sorunlardır. Bu noktada uygulama olanaklarının turist rehberliği eğitimi için önemine ve günümüzde yaşanan sorunlarına değinilmiştir.

Üçüncü bölümde ise Türkiye’de profesyonel turist rehberliği eğitimi veren kurumların eğitim süreci ve kullandıkları müfredatların uygulama olanakları değerlendirilmiştir. Bu kapsamda konu ile ilgili derinlemesine bilgi sağlamak adına eylemli rehberler ve oda başkanları ile görüşmeler yapılmıştır. Üçüncü bölümün sonunda ise yapılan çalışmanın genel bir değerlendirmesi yapılarak bazı öneriler de getirilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Yerel halk ve turistler arasında iletişimi sağlayan, ülkelerinin tanıtımında bir elçi sayılan turist rehberlerinin iyi yetiştirilmiş ve kendini yetiştirmiş olması olumlu bir ülke imajı oluşması açısından önem arz etmektedir. Kaliteli bir rehberlik eğitimi, kaliteli rehberler

yetişmesine, kaliteli rehberler eşlik ettikleri grubun ziyaretlerinden memnun kalmasına, tatillerinden mutlu ayrılan turistler olumlu ülke imajına, bir ülkenin turizmdeki imajının olumlu yönde gelişmesi turizm payının artmasına ve dolayısıyla rekabet üstünlüğü elde etmesine olanak sağlayacaktır.

Türkiye’de profesyonel turist rehberliği eğitimi Kültür ve Turizm Bakanlığı’nca açılan kurslar aracılığıyla ve nlisans ve lisans düzeyinde üniversitelerin ilgili bölümlerinde verilmektedir. Yapılan çalışmada, bu kurumların eğitim süresince kullandıkları müfredatlarının ve bu doğrultuda verilen eğitimin mesleki uygulama konusundaki yeterliliklerinin rehberler bakış açısı ile değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Profesyonel turist rehberleri yetiştirmek üzere gerçekleştirilen eğitime ilişkin diğer sorunların ortaya konması, çalışmanın alt amaçları arasında yer almaktadır.

Araştırmanın nemi

Turizmin global olarak her geçen yıl artış göstermekte olduğu bilinen bir gerçektir. Bu gelişim uluslararası rekabeti de arttırmakta ve rekabet edilebilirlikte hizmet kalitesi ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda ev sahibi ülke ile konuklar arasında bir aracı görevini üstlenen turist rehberleri turistlere hizmet sunan kişilerin başında gelmektedirler.

Yukarıda belirtilen hususlar doğrultusunda, Türkiye’de turist rehberliği eğitimi veren kurumların eğitim süresince kullandıkları müfredatlarının uygulama konusunda yeterli olup olmadığının ortaya konmasının, rehberlerin eğitim kalitesinin arttırılması anlamında faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu yönüyle çalışmanın, elde edilen veriler neticesinde sunduğu öneriler ile gerek literatüre, gerek ilgili kurum, kuruluş ve şahıslara katkı sağlayacağını ifade etmek mümkündür.

Araştırmanın Kısıtları

Bu araştırmaya dahil olan katılımcılar Türkiye’de yer alan 12 turist rehberi odası başkanı ile 28 aktif turist rehberinden oluşmaktadır ve araştırmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Daha geniş bir örneklem üzerinde farklı bir araştırma tekniği ile yapılacak olan çalışmalar, daha genel kanılara ulaşabilmek adına önem arz etmektedir. Hemen hemen her çalışmada olduğu gibi zaman ve maddi kaynakların yetersizliği bu araştırmanın da kısıtları arasında yer almaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Türkiye’de turist rehberliği eğitimi veren kurumların müfredatlarının uygulama yeterliliğini ölçmeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Mülakatta kullanılacak sorular ilgili alan yazın taranarak oluşturulmuş ve konu ile ilgili uzman görüşü alınmıştır. Daha sonra online ortamda 7 rehberin katılımı ile ön görüşme yapılmış ve soruları değerlendirmeleri istenmiştir.

Araştırma evreni ülkemizdeki eylemli profesyonel turist rehberlerinden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında Türkiye’de kurulmuş olan 13 Rehber Odası başkanlarının tamamına ulaşılmaya çalışılmış ancak bir oda görüşme çağrılarında olumlu yanıt alınmadığı için araştırmaya dahil edilmemiştir. Araştırma kapsamında 12’si oda başkanı ve 28’i eylemli turist rehberi olmak üzere 40 katılımcı ile görüşme yapılmıştır. Görüşmeler esnasında veri kaybını önlemek adına ses kayıtları alınmıştır. Söz konusu kayıtlar daha sonra araştırmacı tarafından yazıya dökülmüştür. Tüm verilerin yazıya dökülmesinin ardından veriler betimsel analizi kullanılarak yorumlanmıştır.

Araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda; profesyonel turist rehberlerinin yetiştirilmesinde eğitim kurumlarının hayati bir yeri olduğu, ancak mesleği icra edebilmek adına teorik eğitimin yetersiz kaldığı sonucuna varılmıştır. Konu ile ilgili sonuç, değerlendirme ve önerilere bu araştırmanın “Sonuç ve Öneriler” bölümünde yer verilmiştir.

BÖLÜM 1: EĞİTİM, MESLEK EĞİTİMİ VE TURİZM EĞİTİMİ

Araştırmanın bu bölümünde literatürde yer alan eğitim, mesleki eğitim, turizm eğitimi kavramları ile eğitim, mesleki eğitim ve turizm eğitimi türlerine ilişkin tanımlama ve bakış açılarına yer verilmektedir.

1.1. Eğitim Kavramı ve Tanımı

Bireyin doğduğu anda başlayan ve ölünceye kadar hayatının her aşamasında devam eden eğitim (Boylu ve Ünlüöner, 2005: 159) sadece kurumlarda alınan bilgilerle sınırlı bir kavram değildir. Eğitim, bireylere doğumlarından ölümlerine kadar tüm yaşamlarını etkileyebilecek bir faaliyettir (Yapıcı, 2003: 8). Birey hayatının her çağında, girdiği her ortamda, attığı her adımda, kısacası yaşadığı her günde yeni bir şeyler öğrenmektedir. İlk insanla var olan ve var olduğu her dönemde önemini koruyan eğitim, zaman ve mekân boyutları ile çok yönlüdür. Eğitimin farklı dönemlerde sosyal özellikler paralelinde farklı tanımları yapılmıştır (Çalık, 2006: 14; Töremen, 2010: 13).

Kant'a göre eğitim, insanın mükemmelleştirilmesi iken; Spencer'a göre eğitim, bireye iyi yaşama olanakları sağlayan etkinliklerin tümüdür (Örücü ve Yumuşak, 2005: 237). Durkheim (1956)'e göre eğitim yetişkin kuşakların henüz toplumsal hayata hazırlanmamış olanlara uyguladığı faaliyetlerdir (Aktaran Değirmencioğlu, 1997: 65). Good (1959) ise eğitimi "*Bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerlerdeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır*" şeklinde tanımlamaktadır (Aktaran Değirmencioğlu, 1997: 65).

Başaran (1992)'a göre eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişime meydana getirme sürecidir. Bu eğitimin süreç tanımıdır. Eğitimin yeni kuşakların toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken gereken bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliğidir. Bu eğitimin içerik tanımıdır. İki tanımı irdeleyecek olursak eğitim; belirli bir süreçte olgunlaşan bir değişimi ifade eder. Tercihe bağlı gibi görünse de eğitim aslında bir zorunluluktur. Sorgulama, merak ve görünmeyeni bilmenin sonucu çağdaş nitelikte, bağımsız, düşünce ve doğruyu aramaya dayalı bir eğitimidir (Baysal, 1990: 121)

Eğitimin farklı disiplinlerce farklı tanımları da yapılmıştır. Sosyologlara göre eğitim bireyin yaşadığı topluma uyum sağlayabilmesi ve toplumdaki rolünü yerine getirebilmesini sağlayacak özellikler kazanması iken; psikologlar daha çok bireyin yeteneklerinin en üst seviyeye çıkarılması olarak görmektedirler (Çalık, 2006: 14).

Terzi'ye (2010: 10) göre eğitim insanı insan yapan ona kişilik ve kendini geliştirme imkânı veren süreçler toplamıdır. Bingöl (2003: 207) ise “eğitim bireyin sosyal ve fiziksel gelişimidir” diyerek eğitimin en yalın tanımını yapmıştır. Geniş anlamda eğitim ise, toplumun amaçları, menfaatleri ve idealleri çerçevesinde bireylerin yetenek, karakter ve bilgilerini geliştirmek; sosyal, ekonomik ve kültürel yönden gelişmelerini sağlamak için yapılan planlı, programlı, sürekli etkinliklerin tümüdür. Eğitimin yaygın kullanılan tanımları ise şöyledir:

Eğitim, yeni yetişen kuşakları toplum hayatına hazırlamak amacıyla tutum, davranış, bilgi ve becerilerinde ölçülebilir bir değişim meydana getirilmesi sürecidir. (Hacıoğlu ve diğerleri., 2008: 1; Hayes ve Ninemeier, 2008: 172; Taşkın, 2008: 18).

Eğitim önceden belirlenmiş amaçlara göre bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla istedik değişiklikler meydana getirme sürecidir. (Kasapçopur ve diğerleri, 2010: 6; Taşkın, 2008: 18; Boylu ve Ünlüönen, 2005: 159; Çalık, 2006: 14; Kılıç, 2009: 2).

Töremen (2010), Türkiye’de yapılan tanımlamalardan yola çıkarak eğitimin altı farklı anlamda kullanıldığını belirtmiştir. Bunlar;

- Eğitim bir disiplindir
- Eğitim bir sosyal hizmettir
- Eğitim bir kazanımdır
- Eğitim Öğrenimdir
- Eğitim bir sosyal kurumdur
- Eğitim bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istedik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir.

Eğitim kavramına ilişkin yapılan tanımlardan yola çıkarak eğitim kavramı ile ilgili olarak şunlar söylenebilir:

- Eğitim yaşam boyu devam eder.
- Eğitim bir süreçtir.
- Eğitim süreci bireyin kendi yaşantısını esas alır.
- Eğitim bireyin davranışlarında istendik değişiklikler meydana getirilmesidir.
- Eğitim bireyi topluma hazırlar
- Eğitim bireyin gelişimidir.

Ayrıca eğitim sunduğu faydalar ile insanlığa farklı alanlarda kazanımlar yaratmaya devam etmektedir. Bunlardan eğitimin toplumsal yönü; var olan kültürel birikimi bireylere aktarmak ve bu kültürü geliştirmektir. Eğitimin politik yönü ise mevcut siyasi sisteme bağlı olarak bireylerin yetişmesini amaçlar, düzenin yeniden üretimini sağlar. Ekonomik yönü; eğitim sisteminin ekonomik sistemin istediği nitelikleri üretmesi ve üretici olabilecek bireyler yetiştirmesidir.

1.1.1. Eğitimin Önemi ve Amaçları

Eğitimin birey ve toplumun gelişmesi açısından büyük önem arz ettiği bilinen bir gerçektir. Bununla birlikte bir ülkenin bütünüyle kalkınmasında da eğitimin rolü yadsınamaz. Gittikçe büyüyen rekabet ortamında eğitim, hem ülkelere hem de işletmelere önemli ölçüde avantaj sağlamaktadır. İktisadi gelişim stratejileri, nüfus yapısı ve teknoloji alanındaki hızlı gelişmeler karşısında bireyin eğitilmesi gittikçe önem kazanmaktadır (Prasirtsuk, 1993: 7). Boylu ve Ünlüönen (2005: 159), eğitimin iş gücüne nitelik kazandıracağına ve üretimde emek faktörünün de verimliliği arttıracığına dikkat çekmektedir.

Eğitimin amacı, bireyin kişisel yeteneklerini, insan ilişkilerini, ekonomik yeterliliklerini geliştirmek ve yurttaşlık görevlerini tam olarak sağlamak şeklinde tanımlanabilir (Tanrı ögen, 2007: 12). Bilindiği üzere eğitimin pek çok amacı vardır. Prasirtsuk (1993: 1) bu amaçlar arasında özellikle insanları bir meslek için hazırlama ve ekonomi için nitelikli iş gücü yetiştirme amacına vurgu yapmaktadır. Hacıoğlu (2008: 1)'na göre genel olarak eğitimin amacı; sağlam bir karaktere, özgür ve bilimsel bir düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, hoşgörülü, kişilik ve girişimciliğe değer veren, topluma karşı sorumluluklarını bilen, yapıcı ve verimli kişiler yetiştirmek, bireylerin ilgi, eğitim ve yeteneklerini geliştirmektir.

Yapılan literatür taraması sonucunda eğitimin amaçlarını aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür (Değirmencioğlu, 1997: 68; Bingöl, 2003: 207; Şişman, 2009: 28; Töremen, 2010: 14):

- Bireyi sosyalleştirerek, onun toplumun fonksiyonel bir üyesi olmasını sağlamak
- Bireyi kendi amaçlarını tespit edebilen, çevresini denetim altına almayı başarabilen, akılcı ve mantıksal davranışlara sahip olan ve kendisini objektif olarak ifade edebilen, sorumlu vatandaşlar haline getirmek
- Bireye iyi bir yaşam tarzı sağlamak, yaratıcı ve yansıtıcı düşünmeyi öğretmek, bedensel ve ruhsal gelişimini istenilen yönde oluşturmak, erdemli, girişimci ve sağlam karakterli bir kişilik geliştirmek
- Bireyin var olan olumsuz nitelikteki davranışlarını değiştirerek yerine istenilen türdekileri yerleştirmek, kendini gerçekleştirmesini sağlamak, başka bir deyişle potansiyel bütün yeti ve yetenekleri geliştirmek
- Bireyin toplumsal doğasına, etkili bir biçimde uyumunu sağlayarak toplumun yaşam geleneğini ve sürekliliğini sağlamak, toplumun yenileşmesine katkıda bulunmak
- Bireyin insani değerlerini geliştirmek, kültürel farklılıklara karşı duyarlı insanlar yetiştirmek ve işgücü kaynağının kalitesini arttırmak
- İyi üretici ve tüketiciler yetiştirerek ekonomik verimi arttırmak ve bu yolla toplumun refah düzeyini yükseltmek
- Bireyin sevgi ve anlayışıyla, dayanışma ruhu içinde hoşgörülü, özgür, iradeli, demokratik ve bağımsız çalışabilme gücü kazanmasını sağlamak
- Bireyi yaratıcı ve üretici yaşama hazırlamak, ona mesleki yeterlilik ve bilimsel bir anlayış kazandırmak, uzmanlık alanındaki becerilerini arttırmak, örgütteki rollerini ve sorumluluklarını anlama düzeyini geliştirmek

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre eğitimin temel amaç ve ilkeleri ise şunlardır: Türk milletinin bütün fertlerini;

- *Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel*

ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

- Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek

- İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır(MEB, 1973).

Tablo 1
Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri

<i>1.Genellik ve eşitlik</i>	<i>8.Demokrasi eğitimi</i>
<i>2.Ferdin ve toplumun ihtiyaçları</i>	<i>9.Laiklik</i>
<i>3.Yöneltme</i>	<i>10.Bilimsellik</i>
<i>4.Eğitim hakkı</i>	<i>11.Planlılık</i>
<i>5.Fırsat ve imkân eşitliği</i>	<i>12.Karma eğitim</i>
<i>6.Süreklilik</i>	<i>13.Eğitim kampüsleri ve okul ile ailenin işbirliği</i>
<i>7.Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği</i>	<i>14.Her yerde eğitim</i>

Kaynak: MEB, 1973

Bütün bu amaçlar ve ilkeler doğrultusunda gerçekleşen eğitim bireyin kişisel, ekonomik, sosyal, ahlaki açılarından gelişmesini sağlamaktadır. Kapsamlı, çok boyutlu, sürekli, dinamik, amaca yönelik bütünleyici bir unsur olan eğitim sadece belirli programlarla veya kurumlarla sınırlı değildir. Bireyin doğduğu anda başlayıp yaşam boyu devam eder. Dolayısıyla tek bir eğitim türü ve sisteminden bahsetmek mümkün değildir.

1.1.2. Eğitim Türleri

İnsanın dünyaya geldiği günden bu yana hayatının her aşamasında var olan eğitim kasıtlı olarak yapılabileceği gibi, yaşam sürecinde kendiliğinden de gerçekleşebilir. Bu bağlamda pedagoglar eğitimin “formel” ve “informel” eğitim yoluyla gerçekleştiğini vurgulamaktadırlar (Fidan, 2012: 4).

a) İformel Eğitim

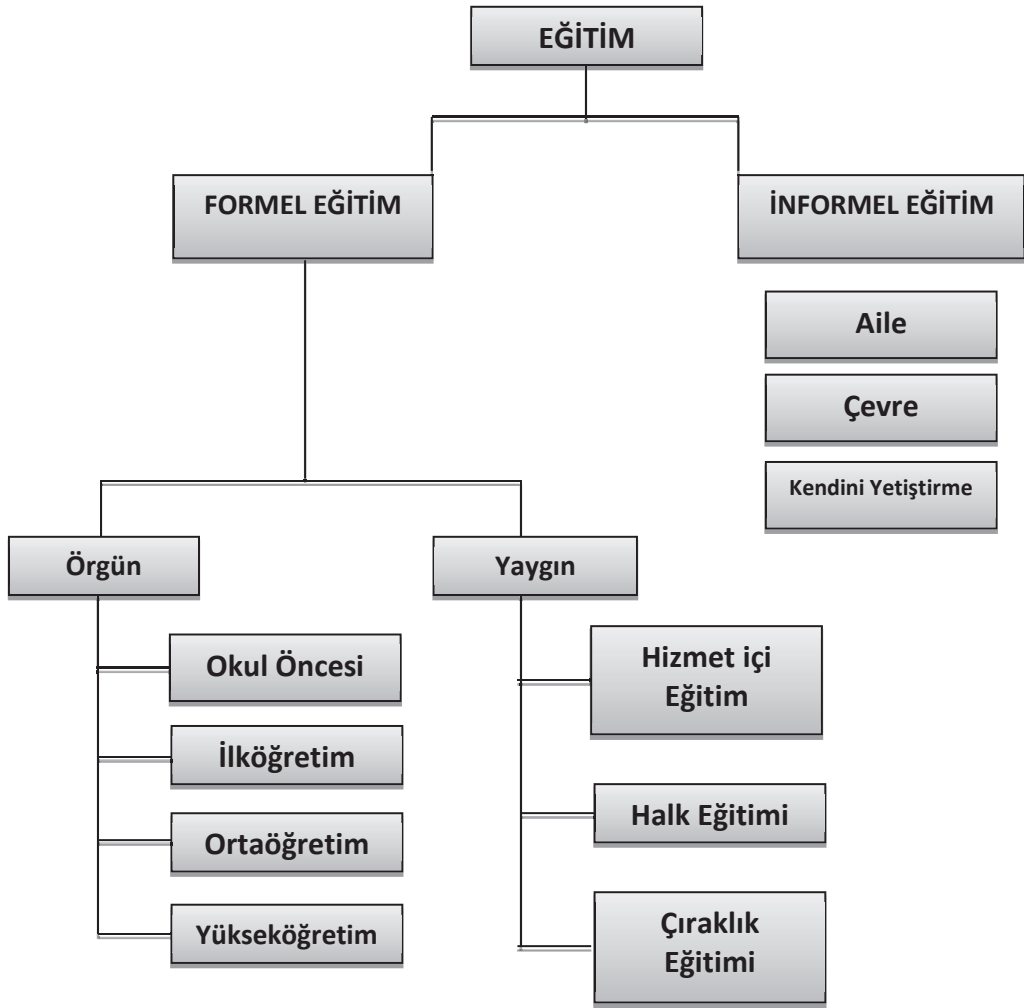
İformel eğitim önceden belirlenmiş bir plan ve program olmaksızın, hayatın akışı içerisinde doğal ortam ve süreçlerde gelişen eğitimidir (Değirmencioğlu, 1997: 67; Tanrıöğen, 2007: 17; Töremen, 2010: 18). İformel eğitimde bireyler; ailelerinden, arkadaş gruplarından, çevrelerinden, yaşantılarından (Değirmencioğlu, 1997: 67), sokakta, iş yerlerinde, televizyon önünde, bilgisayar başında, okulda, sınıflarda, vb tüm yaşam alanlarında gözlem yaparak ve taklit ederek bir şeyler öğrenmektedirler (Fidan, 2012: 5-6). Bireyler üzerinde formel eğitim kadar, hatta kimi zaman ondan daha fazla etkili olan informel eğitim sürecinde bireyler toplum tarafından kötü ya da zararlı olarak bilinen davranışlar edinebilmektedirler (Kasapçopur ve diğerleri, 2010: 8). Yani informel eğitim olumlu veya olumsuz yönde gelişebilmektedir (Değirmencioğlu, 1997: 67; Töremen, 2010: 18; Fidan, 2012: 5-6). Yapılan tanımlardan hareketle informel eğitimin özelliklerini aşağıdaki şekilde açıklamak mümkündür:

- İformel eğitim plansızdır
- İformel eğitim belli bir amaca yönelik değildir
- İformel eğitim net değildir
- İformel eğitimin sınırları yoktur
- Bireyin doğduğu ilk anda başlar
- İformel eğitim olumlu veya olumsuz sonuçlar doğurabilir
- Aile, sosyal çevre, medya, yaşanan coğrafya gibi ortamlarda kendiliğinden gelişebilir.

Genel olarak informel eğitim yaşam süreci içerisinde kendiliğinden gerçekleşirken, belirli bir plan dahilinde, bireye istenik davranışlar kazandırmak üzere formel eğitimler gerçekleştirilmektedir.

a) Formel Eğitim

Formel eğitim, önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda, belirli bir program çerçevesinde, bir kurum aracılığıyla öğrenme ortamlarında yapılan eğitimidir (Değirmencioğlu, 1997: 65; Tanrıoğen, 2007: 15; Töremen, 2010: 17). Formel eğitimde öğretim süreci bir eğitimci tarafından kontrollü olarak planlanmakta, yönetilmekte, yürütülmekte ve değerlendirilmektedir (Değirmencioğlu, 1997: 65). Formel eğitimin örgün ve yaygın şekilde gerçekleşen iki boyutu vardır. (Bkz. Şekil 1).

Şekil 1. Eğitim Türleri

Kaynak: Hacıoğlu ve diğerleri, 2008: 3; Töremen, 2010: 17; MEB, 1973

Genel olarak eğitim formal ve informal olarak gerçekleşirken, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Milli Eğitim Sistemi “Örgün” ve “Yaygın” eğitim olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır (MEB, 1973).

1.1.2.1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim; önceden belirlenen amaçlara uygun biçimde hazırlanmış belirli bir plan ve programla, belirli bir yaş grubuna okul ortamında verilen eğitimidir (Töremen, 2010: 17; Değirmencioğlu, 1997: 66). Örgün eğitimin temel öğeleri; eğitimin farklı kademeleri ve her kademeye uygun hazırlanmış programlar ile bu programları uygulayabilecek yeterlilikteki öğretmenler ve yöneticilerdir (Töremen, 2010: 17). Türk eğitim sisteminde örgün eğitim kademeleri okul öncesi eğitimi, ilköğretimi, ortaöğretimi ve yükseköğretimi kapsar (MEB, 1973).

1.1.2.2. Yaygın Eğitim

Bir ülkenin kalkınması ve ilerlemesinin yegâne yolu iyi eğitilmiş insan gücünden geçmekte iken, bir ulusun her bir bireyinin eğitim gereksinimini istenilen düzeyde karşılaması her zaman mümkün olamamaktadır (Yapıcı, 2003: 6). Bu bağlamda yaygın eğitim daha iyi yaşam standartlarına ulaşmak ve gelişimi sağlayabilmek adına, üzerinde önemle durulan bir konu olmaya devam etmektedir.

Yaygın eğitim, önceden belirlenen amaçlara uygun hazırlanmış plan ve program dahilinde, örgün eğitim sistemine hiç katılmamış veya herhangi bir kademesinde ayrılmış olan, her yaş grubu ve her seviyedeki bireyleri kapsayan, ömür boyu sürecek, bireylere gerekli olan bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak için verilen formal bir eğitim türüdür (Değirmencioğlu, 1997: 66; Çimen, 2006: 57; Erdoğan, 2006: 369; Pelit ve Güçer, 2006: 141; Töremen 2010: 18; MEB, 1973). Başka bir deyişle yaygın eğitim; örgün eğitimden yararlanamamış veya çeşitli konularda yeniden eğitim almak isteyen bireyler için düzenlenen öğretim etkinlikleri, mesleki eğitimler, hizmet içi eğitimler, seminerler, halk eğitim merkezlerinde düzenlenen kurslar ve akşam okulları veya televizyon aracılığı ile gerçekleştirilen açık öğretim okullarını kapsamaktadır (Değirmencioğlu, 1997: 66; Pelit ve Güçer, 2006: 141; Töremen 2010: 18; Fidan, 2012: 4).

Kılıç (2009: 121), Örgün eğitimin eksikliklerini tamamlaması ve insanların yenilenmesini sağlaması yönüyle yaygın eğitimin önemini vurgularken, Yapıcı (2003:

12) yaygın eğitim kapsamının örgün eğitim kapsamından daha geniş olduğuna dikkat çekmiştir. Zira genel anlamda yaygın eğitim, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsamaktadır (MEB, 1973).

1.1.2.3. Mesleki Eğitim

Mesleki eğitim, milli eğitim sisteminin bütünlüğü içerisinde endüstri, tarım ve hizmet sektörleri ile birlikte her türlü mesleki ve teknik eğitim hizmetlerinin planlanması, araştırılması, geliştirilmesi, eşgüdümü, organizasyonu ve yönetim faaliyetlerini kapsayan bir etkinliktir (Şahin ve Fındık, 2008: 65). Aymankuy ve Aymankuy (2002: 29) mesleki eğitimi, *“bir toplumdaki bireylerin meslek sahibi olabilmeleri ve mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yetenekleri kazandırmak sureti ile birey kabiliyetlerini fiziksel, entelektüel, duygusal, sosyal ve ekonomik yönden geliştirme sürecidir”* şeklinde tanımlamışlardır. Kısaca mesleki eğitim, *“ferde iş yaşamındaki belli bir meslek ile ilgili, beceri ve iş alışkanlığı kazandıran ve ferdin yeteneklerini çeşitli yönleri ile geliştiren eğitim sürecidir”* (Sezgin, 1988: 11). Bir diğer ifadeyle mesleki eğitim, bir bireyi bir işte çalışabilecek mesleki yeterlilik kazandırıcaya kadar devam eden, bireylere çalışma hayatında gerekli bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarını kazandıran ve bireyin yeteneklerini birçok yönden geliştirmeyi amaçlayan bir süreçtir (Yazıt, 2013: 19).

Günümüzde hızlı yaşanan tüm gelişmeler paralelinde, mesleki alanlarda yaşanan değişim ve gelişmelere göre eğitim öğretim programları güncellenmelidir (Aymankuy ve Aymankuy, 2002: 30).

Yaparak öğrenme esasına dayanan mesleki eğitimin amaç ve hedefleri ise şöyledir (Aymankuy ve Aymankuy, 2002: 29; Şahin ve Fındık, 2008: 66):

- Bireyleri sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerinde istihdam edilecek, nitelikli çalışanlar haline getirmek
- Bireylerin eğitimini devam ettirmek ve görerek öğrenme ortamı sağlamak
- İş dünyasına bilgili, becerikli ve başarılı personel yetiştirmek
- Bireylerin becerilerini ve istenilen davranışları ve geliştirmek

Üstün rekabet ortamıyla, uzmanlaşma ve bireysel gelişmenin öneminin arttığı son zamanlarda özellikle yükseköğrenim düzeyinde mesleki eğitim de büyük önem kazanmıştır. Mesleki eğitimin ön plana çıktığı alanlardan biri ise turizmdir.

1.2. Turizm Eğitimi

1.2.1. Turizm Eğitimi Kavramı ve Tanımı

Gelişimine önem veren ülkelerin turizm paylarını arttırmak adına, turistlere sundukları hizmet kalitesini de arttırmaları gerekmekte, dolayısıyla turizm işletmelerinde hizmet gösterecek nitelikli personel ihtiyacı da gündeme gelmektedir. Zira uluslararası turizm pazarından daha fazla pay almak isteyen ülkelerin uluslararası rekabete girişmesi, büyük ölçüde sektörde istihdam edilen işgücünün mesleki ve teknik eğitim düzeylerinin yüksek olmasına bağlıdır (Hacıoğlu ve diğerleri, 2008). Bu noktada mesleki turizm eğitimi ön plana çıkmaktadır. Türkiye’de turizm eğitimi 1950’li yıllarda birkaç kamu kurumunun bir araya gelerek düzenlediği meslek kursları ile başlamıştır (Olalı, 1984: 15, Timur, 1992: 49; Avcıkurt, 2000: 285). O yıllardan günümüze turizmin gelişmesi devrimsel bir ivme kazanmış, turizm eğitimi yaygın eğitimden örgün eğitime, ortaöğretimden doktora düzeyine kadar büyük bir dinamik haline gelmiştir (Erdinç ve Yılmaz, 2012: 19; Soybalı ve Bayraktaroğlu, 2013: 185). Literatür incelendiğinde turizm eğitimine yönelik farklı tanımlar yapıldığı görülmektedir.

Aymankuy ve Aymankuy (2002: 30)’un tanımına göre mesleki turizm eğitimi, “*turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu, araştırma ve planlama çalışmalarını geliştirecek, işletmelerin verimliliğini arttıracak, sektörde ve dünyada meydana gelen gelişme ve yenilikleri takip edebilecek bilimsel metotların ortaya çıkarılması için yapılan mesleki eğitimidir*”.

Şahin (2012) turizm eğitiminin teorik ve uygulamanın birleştiği bir eğitim şekli olduğunu ifade ederek uygulama ağırlıklı bir yapıya sahip olması fikrine vurgu yapmıştır.

Turizm eğitimi ile ilgili yapılan tanımlarda turizm sektörün ihtiyacı olan nitelikli personel yetiştirmekten bahsedildiği görülmektedir (Soykan, 2002: 99; Çimen, 2006: 57; Kozak, 2009: 1-2; Erdinç ve Yılmaz, 2012: 19). Turizm eğitimi sadece sektörün ihtiyaç duyduğu personeli yetiştirmeye dönük bir eğitim değildir. Bu bağlamda Bayer (1998: 145) turizm eğitimini “*Toplumda turizm bilincini yerleştirmek, turizm kaynaklarını koruyarak bilinci geliştirmek, turiste karşı, onun ekonomik gücüne ırk, milliyet, din, dil, toplumdaki statüsüne, ahlak ve namus düzeyine, siyasi ideolojilerine göre ayırım yapmadan eşit ve dürüst hizmet etmek ahlakını ve terbiyesini vermek, turizmin sağladığı uzun vadeli çıkarlar*

üzerine dikkati çekerek, saygıya ve konukseverliğe dayalı bir davranış düzeni yerleştirmektedir” şeklinde tanımlayarak turizm eğitiminin önemini de vurgulamıştır.

Yapılan tanımlardan yola çıkarak genel bir tanım yapmak gerekirse; turizm eğitimi, toplumsal bir turizm anlayışı benimseyerek, sektörün ihtiyaçlarına yönelik nitelikli personel yetiştirmeye yönelik eğitimidir.

Turizm eğitimi ve öğretimi belirli bir hedefe yöneltilmeli ve bir programa dayandırılmalıdır. İhtiyaçlara cevap veren, kalifiye eleman yetiştirecek şekilde organize edilmiş bir turizm eğitimi ve öğretimi, bunu gerçekleştirecek bir turizm eğitim politikasına ihtiyaç vardır (Timur, 1992: 53). Bu bağlamda turizm eğitiminin amaçlarından da bahsetmek yerinde olacaktır.

1.2.2. Turizm Eğitiminin Önemi ve Amacı

Turizm sektörünün göstermiş olduğu olumlu gelişme seyri, turizm işletmeleri arasında bir rekabet ortamı sağlamış ve işletmeler arasındaki bu rekabet turizmde çalışan personelin niteliğini ön plana çıkarmıştır. Nitekim rekabet üstünlüğü kaliteli hizmete, kaliteli hizmet de büyük ölçüde personelin yeterli ve istenilen düzeyde mesleki eğitim almış olmasına bağlıdır (Olalı, 1984; Hacıoğlu, 2008; Erdinç ve Yılmaz, 2012). Bununla birlikte turizm işletmelerinin sıkça telaffuz ettikleri hizmet kalitesi, müşteri memnuniyeti, verimlilik, karlılık gibi amaçlarını gerçekleştirmede mesleki turizm eğitimi, üzerinde önemle durulmaya başlayan bir olgu haline gelmiştir (Aymanıkuy ve Aymanıkuy, 2002: 30). Bireylerin turizm sektörü hakkında tam anlamıyla eğitilmiş olması ve turizm iş kollarının yüklediği mesleki sorumlulukları kaldırabilecek düzeye gelmesi turizm eğitiminin hedefleri arasındadır. Inui, Wheeler ve Lankford (2006: 27) yaptıkları çalışmada öğrencilere sektörün ihtiyacı doğrultusunda eğitim verilmesi gerektiğinden bahsetmiş, bu sayede sektörün ihtiyaç duyduğu becerilerle donatılmış, öğrendikleri teknikleri uygulayabilen, sürdürülebilir turizm bilincine sahip öğrenciler yetiştirilebilmesinin mümkün olabileceğini vurgulamışlardır.

Nitelikli bilgi ve üst düzey donanım, pratik ve sorumluluk alabilme becerisi, evrensel bakış açısı ile insana sevgi ve saygı gibi sadece yeterlilikleri kapsayan turizm eğitimi iki prensibe dayandırılabilir. Bunlardan birincisi; turizm eğitimi ile toplumu bilinçlendirmek, dünyanın çok farklı kültürlerinden gelen misafirlere ülkenin

misafirperver yaklaşımı ile ev sahipliği yapmak, ikincisi ise turizm endüstrisinin gelişmesi ve ülke ekonomisinin kalkınması için ihtiyaç duyulan elemanları yetiştirmektir (Aydos, 1992). Turizm, diğer sektörlerden farklı olan hizmete dayalıdır. Bu hizmetin ön koşulu ise, iyi yetişmiş, turizm konusunda bilinçli ve turizm sevgisi olan çalışanların varlığıdır (Ural ve Pelit, 2002).

Soykan (2002: 99)'a göre turizm eğitim politikasının temel ilkesi turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikte ve sayıda elemanı sektöre kazandırmaktır, bu ilkenin tamamlayıcı yönü ise eğitimin uygulama ile birleştirilmesidir. Avcıkurt ve Kahraman (2002) çalışmalarında turizm eğitiminin temel amacının turizmde ihtiyaç duyulan mesleki bilgilerinin verilmesi gereğini vurgulayarak aynı görüşü savunmaktadır.

Turizm eğitiminde, genel milli eğitim politikalarına uygun olarak aşağıda yer alan hedeflere ulaşma çabası gösterilmektedir (Sevgi: 1992, 29-30; Üzümcü ve Bayraktar, 2004: 80; Çetin, 2005: 154);

- Sektörün ihtiyaçları paralelinde turizm eğitiminin çeşitlendirilmesi, nitelik ve nicelik bakımından plan hedeflerine ulaşılması, Turizm endüstrisine yetişmiş kalifiye personelin sağlanması
- Öğrencilere, mezun olduklarında turizm sektörü içinde istihdam edilmelerini sağlayacak, mesleki bilgi, beceri, tutum ve davranışların kazandırılması, eğitim yoluyla teorik ve pratik ilişkinin kurulması
- Sektör içerisinde yer alan konaklama, yeme-içme, ulaştırma işletmelerinde hizmet verecek üst ve orta düzeyde yönetici adaylarının yetiştirilmesi
- Programların; alanlar analiz edilerek geçerli beceri modülleri şeklinde düzenlenmesi, bu suretle örgün ve yaygın eğitimde bütünlük sağlanması, eğitim standartları geliştirilerek, ülke genelinde geçerli olacak belgelendirme ve sertifikasyona geçişin kolaylaştırılması
- İlgili bakanlıklar, kuruluşlar ile özel sektörün de dahil olduğu sürekli sorumluluğa dayanan işbirliğinin geliştirilmesi ve koordinasyon sağlanması
- Turizm alanında araştırma uygulama yapan kamu kurum ve kuruluşları ile araştırma birimlerine uzmanları, turizm sektörü için planlamacı ve araştırmacı elemanların yetiştirilmesi

- Turizmin ekonomik kalkınmadaki önemini aktararak, turizm endüstrisinin gelişimine katkıda bulunulması
- Ülke vatandaşlarına turizm bilinci kazandırılması ve bireylerin turizme ilgisinin çekilmesi
- Turizm endüstrisinde çalışanlara mesleki formasyonun kazandırılması

Yukarıda sıralan her bir amaç belirli bir öneme sahiptir. Özellikle, teorik ve pratik bilgide ilişki kurma, kalifiye personel yetiştirme, toplumda olumlu bir turizm imajı oluşturma konuları ayrıca önem taşımaktadır.

Sevgi 1992 (30-31)'deki çalışmasında turizm eğitiminin ilkelerine de yer vermiştir. Bu ilkeler aşağıdaki şekildedir:

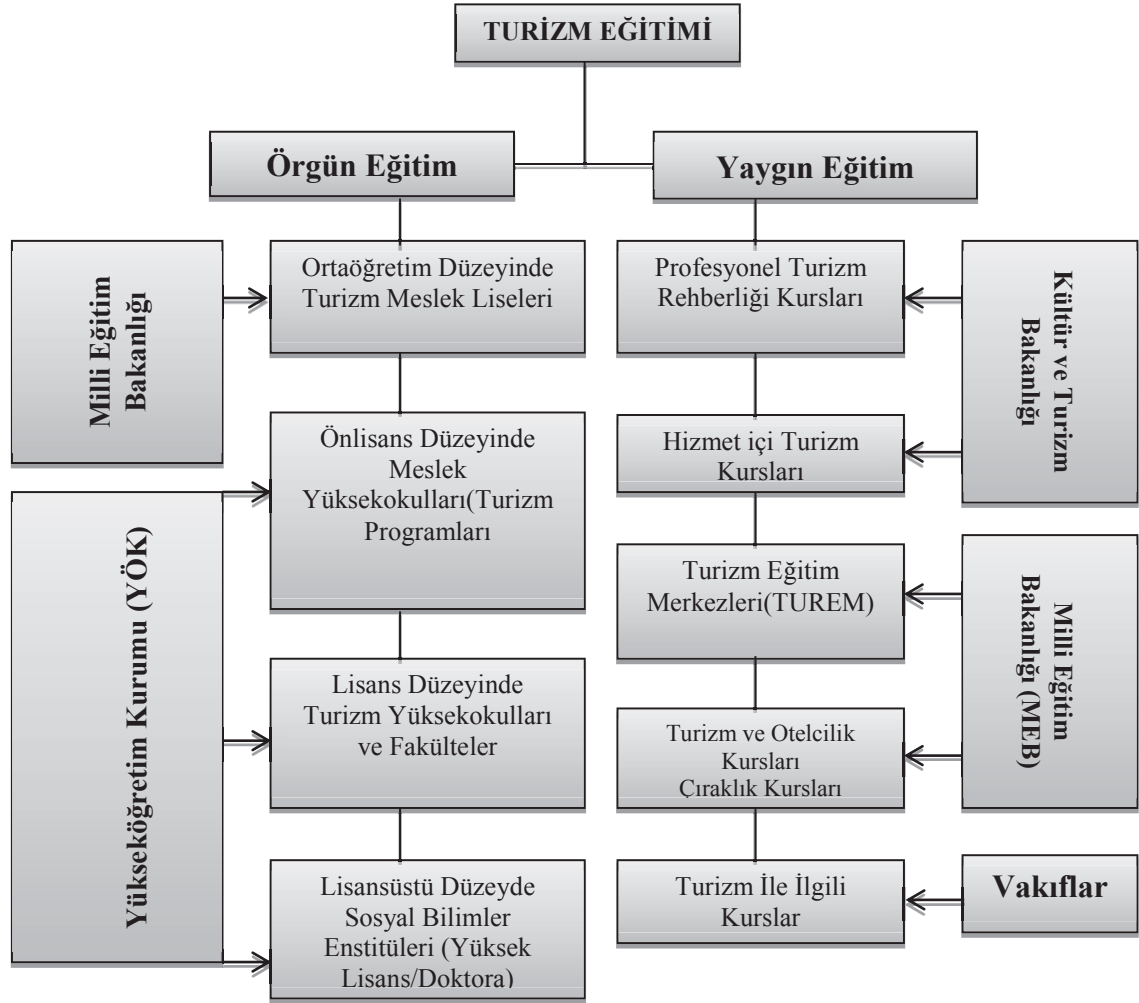
- *Turizm eğitimi, Türk milli eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçasıdır*
- *Eğitim programları iş hayatının gereklerine göre geliştirilir. Sektörün değişebilir ihtiyaçlarına uygun olarak devamlı izlenerek revize edilir*
- *Bireyin kültürel gelişmişliğinin yanında uygulamalı mesleki eğitimle beceri geliştirilmesi esastır. Uygulamalı eğitim ortamının, gerçek hizmet ortamına uygunluğu istenir*
- *Eğitimde, dünyada geçerli ürünler, metot ve tekniklerin yanında, kendi kültürümüzden olanlara da yer verilerek, bunların tanıtılıp geliştirilmesi de esas alınır.*
- *Eğitimin her safhasında ilgili taraflarla işbirliği yapılır*
- *Eğitim nerede yapılırsa yapılsın ortak standartların korunması hedef alınır.*
- *Bu eğitimde başarı öğrencilerdeki ilgi, istek, yetenek ve çevredeki iş imkânlarının çokluğu oranında yüksek olur.*
- *Eğitim; örgün, yaygın veya çıraklık olmak üzere ihtiyaçlar esas alınarak düzenlenir*
- *Öğretmenlerin mesleki yönden yetiştiklikleri önemlidir, uygulama tecrübeleri olmalıdır, sektörü yakından bilmelidirler*

Türkiye'de turizm eğitimi 1950'li yıllarda başlamış, 1980'li yıllarda turizmin öneminin artmaya başlamasıyla birlikte turizm eğitiminin değeri de daha çok anlaşılmaya başlanmıştır. Nitekim kıyasıya rekabetin hâkim olduğu bu sektörde gerek ülke içerisinde, gerek uluslararası pazarda üstünlük arz etmek hizmet kalitesiyle paralel olabilmektedir. Hizmet kalitesinin sağlanması ise eğitim ile mümkün olabilecektir. Bu bağlamda turizme nitelikli işgücü yetiştirmek, mevcut işgücünü eğitmek, ihtiyaçlara yönelik eksikliklerin giderilmesini sağlamak, yaygın bir turizm bilinci oluşturmak,

turizm sektörü için araştırmacı, planlamacı, yöneticiler yetiştirmek adına mesleki turizm eğitiminin öneminin daha iyi anlaşılması gerekmektedir.

1.2.3. Turizm Eğitim Türleri

Türkiye’de 1953 yılında Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın işbirliği ile Ankara ve İzmir Ticaret Liseleri’nde “Turizm Meslek Kursları” ve bazı turizm derneklerinin düzenledikleri “Tercüman Rehberlik Kursları”nın açılmasıyla başlamıştır (Olalı, 1984: 15). Turizm eğitimi, turizm endüstrisinin hızlı gelişimi, turizm bilincinin oluşması, turist beklenti ve alışkanlıklarındaki değişiklikler, kalite beklentisindeki artış ile birlikte Kozak (2009: 2) önce orta öğretim, sonra yükseköğretim ve daha sonrasında lisansüstü eğitime yayılmıştır.

Şekil 2. Türkiye’de Turizm Eğitiminde Örgün ve Yaygın Eğitim

Kaynak: Hacıoğlu ve diğerleri, 2008:3

Ülkemizde turizm eğitimi örgün eğitim kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurumu tarafından ve yaygın eğitim kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından verilmektedir. Bu durum Şekil 2’de daha ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır.

1.2.3.1. Yaygın Turizm Eğitimi

Yaygın eğitim, önceden belirlenen amaçlara uygun hazırlanmış plan ve program dâhilinde, örgün eğitim sistemine hiç katılmamış veya herhangi bir kademesinde ayrılmış olan, her yaş grubu ve her seviyedeki bireyleri kapsayan, ömür boyu sürecek, bireylere gerekli olan bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak için verilen formel bir eğitim türüdür. (Değirmencioğlu, 1997: 66; Erdoğan, 2006: 369; Pelit ve Güçer, 2006: 141; Töremen 2010: 18; MEB, 1973).

Yaygın turizm eğitimi ise toplumda turizm bilinci oluşturmak ve sektörün ihtiyaçlarını karşılayacak personelleri eğitmek için her yaş ve seviyedeki bireylere yönelik olarak verilen mesleki turizm eğitim kurslarını kapsamakta olup, bu kurslar sonucunda başarı gösterenlere sertifika veren bir eğitimidir (Demirkol ve Pelit, 2002).

Türkiye’de yaygın turizm eğitimi veren kurumların başında Kültür ve Turizm Bakanlığı gelmektedir. Yaygın eğitim konusunda bakanlık yurt içi ve yurtdışında çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Ayrıca “turizm sektöründe hizmet veren konaklama ve yiyecek-içecek işletmelerinde çalışmakta olan personelin niteliğini ve hizmet kalitesini artırmak amacıyla düzenlenen seminerlere ve işbaşı eğitim kurslarına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla (Madde 1) yaygın mesleki turizm eğitimi kapsamında ev pansiyonculuğu eğitim kursu, işbaşı eğitim kursları ve seminerlere ilişkin genel usul ve esasları kapsayan (Madde 2) *Yaygın Mesleki Turizm Eğitimi Yönergesi* 06.08.2009 tarihinde yürürlüğe girmiştir (KTB, 2009).

Yaygın eğitim faaliyetlerini yürüten bir diğer kurum ise Milli Eğitim Bakanlığıdır. Halk eğitim merkezlerinde düzenlenen kısa süreli eğitimler, çıraklık eğitim merkezlerince düzenlenen eğitimler bu kapsamda değerlendirilebilir. Turizm sektörünün kısa sürede ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirmek ve yetişkinlere turizm eğitimi vermek amacıyla Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinin bünyelerinde faaliyet

gösteren Yetişkinler Otelcilik ve Turizm Eğitim Merkezleri (YOTEM); resepsiyon, servis, mutfak, kat hizmetleri, seyahat acenteciliği, animasyon, turizm işletmeciliği gibi alanlarda meslek kursları açılmaktadır (Kenar, 2009). Turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu ara insan gücünü yetiştirmek amacıyla, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından kurulan ancak 2006 yılında çıkarılan 5450 sayılı Kanunla MEB'e devredilen Turizm Eğitim Merkezleri (TUREM) de; yiyecek ve içecek üretimi ve servisi, kat hizmetleri, ön büro gibi alanlarda yaygın mesleki eğitim faaliyetlerinde bulunmaktadır (KTB, 1981).

1985 yılında kurulan ve Türkiye'nin mevcut turizm potansiyeline işlerlik kazandırma, yeni potansiyel alanları yaratma, turizmin ülke ekonomisine katkısını arttırmak amacıyla faaliyetlerini sürdüren Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı (TUGEV), yaygın turizm eğitimi kapsamında faaliyetlerini yürüten bir diğer kurumdur. Bunların dışında üniversitelere bağlı olarak düzenlenen sertifika programları da yaygın turizm eğitimi kapsamında değerlendirilebilir (Kenar, 2009).

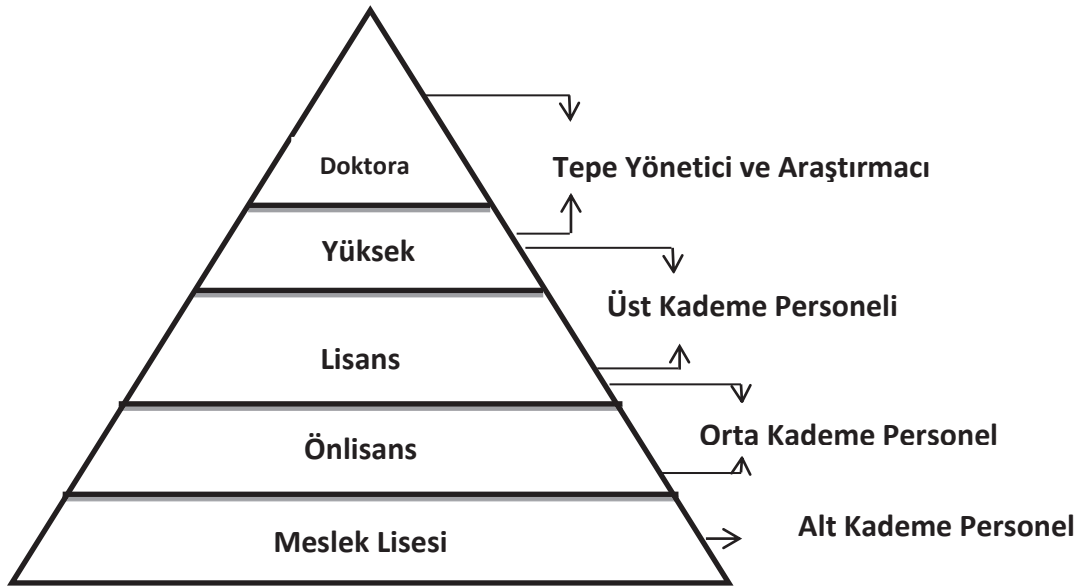
Türkiye'nin 2023 Turizm Stratejisinde yaygın turizm eğitimi hususuna ve bu konuda yapılması gereken eylemlere değinilmiştir. Buna göre; turizmde toplum bilincinin oluşması için yaygın eğitim programları düzenlenerek özellikle medyanın bu konuları işlemesini özendirilen tedbirler alınacaktır. Yaygın turizm eğitimi sektörde çalışan kişilerin beceri ve niteliklerinin artırılmasına yönelik olarak yapılacak ve geniş kitlelerin eğitilmesini hedeflenecektir. Bu eğitimin nihai hedefi "belgelendirme" olup belgeler de iş başı eğitimi sürecinde verilecektir (KTB, 2007: 27).

"Yaygın eğitimin geliştirilmesi konusunda medyadan yararlanılacaktır. Temel eğitimin kalitesi, etkin bir işgücü gelişimini sağlayacağı gibi sektördeki dağınıklığın ve eşgüdümsüzlüğün önlemesine de katkıda bulunacaktır. Ayrıca, etkin ve başarılı bir turizm eğitimi, sektörde çalışanların veya çalışacak olanların kariyer ve sürekli iş olarak turizme bakışlarını değiştirecektir. Sektördeki toplam kalite şüphesiz eğitim seviyesinin yükselmesiyle sağlanacaktır. Yaygın eğitim veren kurumlarda verilen eğitimlerin kalitesi uygulamaya yönelik olarak arttırılacaktır. Turizm ve otelcilik eğitimi kurumlarında, meslek dersleri eğitimcilerinin bilgi ve deneyimlerini arttırmaları ve yeniliklerden haberdar olmaları sağlanarak yaygın eğitimin geliştirilmesi sağlanacaktır." (KTB, 2007: 28)

1.2.3.2. Örgün Turizm Eğitimi

Örgün eğitim; belirli yaş gruplarındaki ve aynı seviyedeki bireylere, belirli amaçlara göre hazırlanmış programlarla, eğitim kurumlarında düzenli olarak yapılan eğitim olarak tanımlanmaktadır (Saylan, 2009: 5). Örgün turizm eğitimi, diploma vermeye yönelik olarak gerçekleştirilen, belirli yaş grubu ve seviyelerdeki bireylere, belirli program dahilinde verilen turizm eğitimi faaliyetidir.

Turizm eğitimi ile işletmelerin ihtiyaç duyabileceği her kademe personelin yetiştirilmesi gerekmektedir (Avcıkurt ve Karaman, 2002; Gürdal, 2002; Çetin, 2005: 154). Aynı zamanda hem kamuda hem de özel sektörde çalışabilecek yüksek kademe işgücünü sağlamak da mümkün olabilmektedir. Timur (1992: 49)'a göre örgün turizm eğitiminin amacı, turizm sektörünün değişik faaliyet dalları için bilgili, becerili, yetenekli, verimli ve bilinçli elemanlar yetiştirmektir. Şekil 3 sahip olunan eğitim düzeyinin yönetsel kademe içerisindeki yerini detaylı biçimde göstermektedir

Şekil 3 Eğitim Düzeyi ve Yönetsel Kademe Piramidi

Kaynak: Gürdal, 2002: 392

Türkiye’de örgün turizm eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde ortaöğretim kurumlarında ve Yükseköğretim Kurumu bünyesinde üniversitelere bağlı olarak, önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programları ile verilmektedir (Aymankuy ve Aymankuy, 2002: 33; Tuna, 2002: 43; Boz, 2002: 149).

Örgün turizm eğitiminin amacı; kapsamında yer alan ilk ve ortaöğretim ve ayrıca yükseköğretim kurumlarının eğitim programlarına turizm konularının fazlasıyla eklenerek, toplumda turizm bilincini ve turizm şuurunu yerleştirmek, turizm kaynaklarının sürdürülebilirliğini sağlamak gayesi ile bilinçlendirmek, turistlere karşı hakkaniyetli devamlı olarak saplayabilecek anlayışı meydana getirebilmektir (Tüylüoğlu, 2003: 85)

1.2.3.2.1. Ortaöğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Mesleki ve Teknik Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı "Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri" ile "Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri" ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi veren kurumlardır (MTEGM, 2013). Bunun yan sıra, Anadolu Ticaret Meslek Liseleri, Özel Mesleki Ortaöğretim Okulları, Kız Meslek Liseleri ve Çok Programlı liselerde turizmle ilgili bölümler okutulmaktadır.

Ortaöğretim düzeyindeki turizm eğitiminin amacı turizm alanında ihtiyaç duyulan orta kademe çalışanları yetiştirmektir (Kozak, 1992: 192; Timur, 1992: 50). Bu bağlamda Anadolu otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde turizm bilinci kazandırmaya yönelik, mesleki formasyon kazandıran, öğrencilere ilgi, bilgi ve kabiliyetleri doğrultusunda iş hayatına ve yükseköğretime hazırlayan programlar uygulanmaktadır (Kasapçopur ve diğerleri, 2010: 111). Tablo 2'de ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların okul türlerine göre okul, öğrenci, öğretmen sayıları verilmektedir.

Tablo 2
Ortaöğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Kurumların Okul Türlerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen Sayıları

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretmen Sayısı
		Kız	Erkek	Toplam	
Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	135	10.625	25.634	36.259	3.301
Ticaret Meslek Lisesi	421	101.306	140.505	241.811	15.202
Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	276	27.529	29.562	57.091	1.803
Çok Programlı Lise	907	93.177	62.099	155.276	15.553

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2013-2014

Tablo incelendiğinde Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinin sayısının 135, öğrenci sayısının 36259, öğretmen sayısının 3301 olduğu görülmektedir. Tabloda yer alan diğer okulların bazılarında turizm ile ilgili bölümler okutulmakta ve bu bölümler de örgün eğitim kapsamında değerlendirilmektedir.

Tablo 3 ise yıllar itibarı ile Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinin yıllar itibarı ile öğrenci sayılarını vermektedir. Tablo incelendiğinde 2006 yılından 2014 yılına kadar bu okullardaki öğrenci sayılarının düzenli olarak arttığı görülmektedir. Turizm eğitimi veren ortaöğretim kurumlarında öğrencilere dört yıllık uygulamalı turizm eğitimi verilmekte olup, öğrenciler staj yapmaktadır. Bu durum öğrencilerin turizm mesleğine daha iyi hazırlanmasına yardımcı olmaktadır.

Tablo 3
2005-2014 Yılları Arasında Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinin Okul ve Öğrenci Sayıları

Yıllar	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı
2005-2006	86	22,974
2006-2007	88	23,376
2007-2008	95	24,311
2008-2009	108	25,861
2009-2010	110	29,523
2010-2011	116	32,159
2011-2012	123	32 619
2012-2013	125	32 748
2013-2014	135	36 259

Kaynak: MEB (t.y) <http://sgb.meb.gov.tr>

Ortaöğretim düzeyinde eğitim alan öğrenciler eğitim hayatlarını yükseköğretimde devam ettirme yoluna gidebilmektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında 6925 öğrenci üniversite sınavlarına başvuruda bulunmuş olup, 3065 öğrenci önlisans, 901 öğrenci lisans düzeyinde üniversiteye yerleşmeye hak kazanmıştır.

Ortaöğretim kurumlarında eğitimlerini tamamlayıp, yükseköğretime geçmeye hak kazanan bireyler lisans ve önlisans düzeyinde turizm eğitimi alarak öğretim hayatlarına devam edebilmektedir.

1.2.3.2.2. Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi

Turizm sektörünün giderek büyümesi rekabet ortamını güçlendirmekte ve bu bağlamda nitelikli iş gücünün önemi daha fazla artmaktadır. Dolayısıyla turizm eğitimi de önem kazanmakta, özellikle üniversite düzeyinde turizm eğitiminin bu anlamda payı artmaktadır.

Ülkemizde üniversite düzeyinde turizm eğitimi ilk olarak 1969 yılında İzmir üniversitesinde “Turizm Bölümü” açılmasıyla başlamıştır (Çimen, 2006: 61). Yükseköğretim Kurumu’na (YÖK) bağlı üniversitelerde önlisans, lisans ve lisansüstü düzey olmak üzere 3 farklı düzeyde verilmektedir.

a) Önlisans Düzeyinde Turizm Eğitimi

Ülkemizde önlisans düzeyinde turizm eğitimi Meslek Yüksekokulları bünyesinde verilmektedir. Meslek yüksekokulları, belirli mesleklere yönelik nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan, yılda iki veya üç dönem olmak üzere iki yıllık, bazı bölümlerde hazırlık programları ile birlikte üç yıllık eğitim veren, yükseköğretim kurumlarıdır (2547 sayılı kanun madde 3). Önlisans seviyesinde turizm eğitiminin amacı; ulusal ve uluslararası alanda hızla değişen sosyal, ekonomik ve teknolojik koşullara uyum sağlamaya olanak sağlayacak bir eğitim kurgusu içinde sektörün ihtiyacı olan nitelikli personeli yetiştirmektir (Aymanıuy ve Aymanıuy, 2002: 33; Üzümcü ve Bayraktar, 2004: 81).

Turizm endüstrisinin ihtiyacı doğrultusunda ülkemizde turizm eğitim programlarının sayıları ve çeşitlerinde sürekli bir artış söz konusudur. 1990 yılında 28, 1994 yılında 54, 2002 yılında 87 meslek yüksekokulunda önlisans düzeyinde turizm eğitimi verilmekte iken (Aymanıuy ve Aymanıuy, 2002), 2012-2013 eğitim öğretim yılı itibarı ile 91 üniversitede 154 meslek yüksekokulu bünyesinde, 231 önlisans programı ile turizm eğitimi verilmektedir (Türkeri, 2014: 5). 2013 yılı itibarı ile önlisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin sayıca yoğunlaştığı öğretim programı “Turizm ve Otel İşletmeciliği” dir. “Turizm ve Seyahat İşletmeciliği” programı ise ikinci sırada gelmektedir. Diğer alanlarda öğrenci sayılarının nispeten daha az olması bu alanlarda öğrenci alınmaya başlamasının yakın geçmişe ait olması ile açıklanabilir.

2013 verilerine göre Türkiye’de önlisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrenci sayısı 38393’tür. Bu sayının bölümlere göre dağılımı ise Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4
Öğretim Alanlarına Göre Önlisans Düzeyindeki Öğrenci Sayıları

Bölüm	Öğrenci Sayıları		Toplam
	Kız	Erkek	
Turizm ve Otel İşletmeciliği	11.426	16.575	28.001
Turizm ve Seyahat İşletmeciliği	2.824	4.533	7.357
Deniz işletmeciliği ve Yönetimi	594	2.333	2.927
Aşçılık	1.260	1.680	2.940
Sivil Havacılık Yönetimi	752	1.112	1.864
Turizm ve Rehberlik	681	680	1.361
Ağırlama Hizmetleri	511	793	1.304
Sivil Havacılık ve Kabin Hizmetleri	652	364	1.016
İkram hizmetleri	226	178	404
Turizm Animasyonu	87	283	370
Otobüs İşletmeciliği	-	203	203
Yatçılık ve Yat İşletmeciliği	16	181	197
Gastronomi ve Mutfak Sanatları	44	12	32
Host ve Hosteslik (Otobüs)	2	12	14
Balon Kaptanlığı	1	5	6
Otobüs Şoförlüğü ve Kaptanlık	-	5	5
Turizm ve Otel İşletmeciliği*	6.040	9.046	15.086
Turizm ve Seyahat İşletmeciliği*	484	798	1.282
Turizm İşletmeciliği*	461	387	848
Toplam	26.061	39.180	65.217

Kaynak: ÖSYM, 2013

(*) Önlisans düzeyinde eğitim veren açık öğretim bölümleri

Tablo 4 incelendiğinde en fazla öğrenciye sahip olan bölümün Turizm ve Otel İşletmeciliği olduğu görülmektedir. En az sayıda öğrenciye sahip olan bölüm ise Otobüs Şoförlüğü ve Kaptanlık bölümüdür.

Tabloda dikkat çekebilecek bir diğer nokta ise erkek öğrenci sayısının kız öğrenci sayısına göre daha fazla olmasıdır. Turizm ve Rehberlik alanında kız ve erkek öğrenci sayısı eşit dağılmış iken, Sivil Havacılık ve Kabin Hizmetleri, Mutfak Sanatları, İkram hizmetleri alanlarında kız öğrencilerin sayısının fazla olduğu göze çarpmaktadır. Ayrıca Otobüs İşletmeciliği ile Otobüs Şoförlüğü ve Kaptanlık alanlarını henüz kız öğrenciler tercih etmemiştir.

b) Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi

Lisans eğitimi *ortaöğretime dayalı, en az sekiz yarıyıllık bir programı kapsayan bir yükseköğretimdir*(2547 sayılı kanun md 3). Lisans düzeyinde turizm eğitimi amacı ise turizm sektörünün ve kamunun ihtiyaç duyduğu orta ve üst düzey yöneticiler ile mesleğin gerektirdiği bilgi ve yeteneğe sahip, planlama ve yönetim konularında hâkim, araştırmacı ve eğitici adaylarının yetiştirilmesidir (Aymankuy ve Aymankuy, 2002: 34; Bayraktar ve Üzümcü, 2004: 81).

Tablo 5
Öğretim Yılları İtibariyle Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrenci Sayıları ve Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerden Öğretim Yılları Sonu İtibariyle Mezun Olanların Sayıları

Öğretim Yılları	Turizm Eğitimi Alan Öğrenci Sayıları	Turizm Eğitimi Alarak Mezun Olan Öğrenci Sayıları
1986-1987	2.829	446
1987-1988	2.950	515
1988-1989	3.127	403
1989-1990	3.562	460
1990-1991	3.970	556
1991-1992	4.260	625
1992-1993	5.116	731
1993-1994	5.843	793
1994-1995	6.439	957
1995-1996	6.544	1.054
1996-1997	6.991	1.102
1997-1998	7.267	1.193
1998-1999	7.102	1.457
1999-2000	6.801	1.196
2000-2001	6.774	1.091
2001-2002	6.851	1.138
2002-2003	7.298	1.029
2003-2004	8.215	1.155
2004-2005	9.356	1.214
2005-2006	10.889	1.524
2006-2007	11.861	1.471
2007-2008	13.085	1.599
2008-2009	14.955	2.176
2009-2010	16.871	2.334
2010-2011	20.080	2.301
2011-2012	23.790	2.838
2012-2013	28.040	

Kaynak: Boylu ve Arslan, 2014

Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu ile başlamıştır. 1969 yılında Ege Üniversitesi, 1974 yılında Hacettepe Üniversitesi, 1975 yılında Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, 1980 yılında Adana İktisadi ve

Ticari İlimler Akademisi, 1982 yılında Erciyes Üniversitesi bünyesinde lisans düzeyinde turizm eğitimi veren birimler kurulmuştur (Ünlüoğlu ve Boylu, 2005: 14).

Tablo 6
Öğretim Yılları İtibariyle Önlisans ve Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarındaki Öğretim Elemanlarının Akademik Unvanlarına Göre Dağılımı

Öğretim Yılları	ÖNLİSAN							LİSANS							Toplam	
	Profesör	Doçent	Y. Doçent	Öğr. Gör.	Okutman	Uzman	Arş. Gör.	Profesör	Doçent	Y. Doçent	Öğr. Gör.	Okutman	Uzman	Arş. Gör.	Önlisans	Lisans
1986-87	-	-	1	12	-	-	-	-	8	2	21	8	1	12	13	52
1987-88	-	-	1	13	-	-	-	-	8	5	21	11	1	12	14	58
1988-89	-	-	1	13	-	-	-	2	9	7	23	11	3	11	14	66
1989-90	1	2	-	17	-	4	-	5	7	12	25	13	4	15	24	81
1990-91	1	2	-	17	-	3	2	7	6	12	36	23	6	21	25	111
1991-92	1	2	-	23	-	3	2	8	7	10	34	22	6	22	31	109
1992-93	1	2	2	35	2	3	4	8	7	15	39	16	6	31	47	122
1993-94	2	1	3	44	3	4	4	9	6	17	46	15	6	37	61	136
1994-95	2	1	4	57	2	3	6	8	7	19	55	16	5	41	75	151
1995-96	3	-	5	69	4	5	5	9	8	24	58	13	8	44	91	164
1996-97	3	-	6	84	3	7	4	10	6	29	62	12	9	47	97	175
1997-98	4	-	7	89	3	8	6	10	6	31	65	11	9	50	117	182
1998-99	4	-	8	92	5	9	7	11	5	32	67	10	11	54	125	190
1999-00	4	-	16	103	5	4	6	11	8	46	66	9	13	46	138	199
2000-01	1	-	14	99	4	2	3	11	8	44	75	11	10	47	123	206
2001-02	1	-	18	116	10	1	3	11	14	53	65	12	8	46	149	209
2002-03	1	1	17	114	8	-	5	10	18	62	76	15	6	49	146	236
2003-04	-	-	19	117	6	-	5	14	21	62	70	19	6	51	137	243
2004-05	-	1	20	126	4	-	6	13	25	63	86	22	6	47	157	262
2005-06	-	-	24	151	4	-	4	14	24	67	80	27	6	50	183	268
2006-07	1	-	26	145	4	-	5	25	18	79	77	26	5	60	181	290
2007-08	1	2	24	159	9	-	4	33	21	109	106	35	5	67	199	376
2008-09	1	2	26	149	14	-	3	35	18	120	107	34	6	68	195	388
2009-10	1	1	23	155	14	-	2	34	21	137	98	32	9	71	196	402
2010-11	1	2	21	163	14	-	2	34	23	146	101	35	6	93	203	438
2011-12	3	2	20	173	16	1	1	39	35	181	109	35	8	92	216	489
2012-13	1	2	28	211	17	2	2	47	43	202	119	23	6	121	263	561
2013-14	1	4	38	301	6	2	1	54	81	267	112	14	11	217	353	766
2014-15	0	7	50	427	8	3	2	56	89	287	128	14	11	240	497	825

Kaynak: Boylu ve Arslan, 2014; YÖK, 2014; YÖK, 2015

Türkiye’de 1990’lı yıllardan itibaren çok sayıda yeni üniversite açılmaya başlamış, bu duruma paralel olarak turizm lisans programlarının sayıları da bir hayli artmıştır (Boylu ve Arslan, 2014: 86). Bu yıllardan itibaren öğretim elemanı sayılarında da belirgin bir artış gözlemlenmektedir (Bkz. Tablo 6). Bu artışın sebebinin turizmin değer kazanması paralelinde turizm eğitiminin de öneminin artması ve bu bağlamda eğitim kurumları ve kontenjan sayılarının artması gösterilebilir.

Tablo 7
Öğretim Alanlarına Göre Lisans Düzeyinde Öğrenci Sayısı

Bölüm	Öğrenci Sayıları		Toplam
	Kız	Erkek	
Turizm ve Otel İşletmeciliği	2.640	4.532	7.172
Konaklama İşletmeciliği	2.538	4.497	7.035
Turizm İşletmeciliği	2.205	3.318	5.518
Turizm ve Seyahat İşletmeciliği	1.683	2.729	4.412
Deniz Ulaştırma	263	2.364	2.627
Yiyecek ve İçecek İşletmeciliği	813	739	1.552
Gastronomi ve Mutfak Sanatları	755	779	1.534
Turizm ve Rehberlik	492	750	1242
Deniz İşletmeciliği ve Yönetimi	224	711	935
Ulaştırma	111	282	393
Turizm ve Otelcilik	103	278	381
Otel Yöneticiliği	77	137	214
Konaklama İşletmeciliği Öğretmenliği *	65	125	190
Seyahat İşl. Ve Turist Rehberliği Öğretmenliği*	103	95	198
Turizm Animasyonu	26	100	126
Turizm ve Otel İşletmeciliği (Açıköğretim)	2.524	7.457	9.981
Toplam	14.622	28.893	43.510

Kaynak: ÖSYM, 2013

Aymankuy ve Aymankuy (2002: 37), Türkiye’de hem önlisans hem lisans düzeyinde turizm eğitiminin sayısal olarak yaşadığı artışa rağmen, bu kurumların aynı hızla uygulama alanlarını ve diğer imkânlarını geliştiremediğini belirtmiş, buna bağlı olarak öğrencilerin yeterli seviyede bilgi ve beceri kazanamadıklarını vurgulamıştır. Diğer yandan Okumuş ve Şahin (2002: 26) ülkemiz genelinde istihdam olanakları da

* Bazı yükseköğretim kurumları bünyesinde bulunan teknik eğitim fakülteleri, mesleki eğitim fakülteleri, mesleki ve teknik eğitim fakülteleri, ticaret ve turizm eğitim fakülteleri ile Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesinin kapatılması ve aynı yükseköğretim kurumlarına bağlı olarak yeni fakülteler kurulması hakkındaki ekli Kararın yürürlüğe konulması; Millî Eğitim Bakanlığının 28.9.2009 tarihli ve 25377 sayılı yazısı üzerine, 28.3.1983 tarihli ve 2809 sayılı Kanununun ek 30 uncu maddesine göre, Bakanlar Kurulu’nca 2.11.2009 tarihinde kararlaştırılmıştır

düşünerek bu kurumlarda öğrenci sayısının 40-50 öğrenci arasında sınırlı tutulmasını önermiştir. Günümüzde lisans düzeyinde turizm eğitimi turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokulları ve değişik fakültelerde açılan turizm işletmeciliği bölümleri ile yürütülmektedir.

Tablo 7'ye göre turizmde lisans düzeyinde eğitim alan öğrencilerin sayısının 43510 olduğu anlaşılmaktadır. Tabloya göre en fazla öğrenciye sahip bölüm Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümü iken en az sayıda öğrencisi olan bölümler Turizm ve Otelcilik bölümü, Otel Yöneticiliği bölümü ve Turizm Animasyonu bölümüdür. Tablodaki veriler eski ve yeni kayıtları kapsayan toplam öğrenci sayısını vermektedir. Konaklama İşletmeciliği Öğretmenliği ile Seyahat İşletmeciliği ev Turizm Rehberliği Öğretmenliği Bölümleri 2009 yılında alınan Bakanlar Kurulu kararı ile birlikte kapatılmış olup, yeni kayıt yapan öğrencileri bulunmamaktadır. Ayrıca Turizm ve Otel İşletmeciliği (Açık öğretim) ve Otel Yöneticiliği bölümleri yakın geçmişte kurulan bölümler olarak henüz mezun vermemişlerdir.

Dünya çapındaki turizm eğitim niteliği incelendiğinde iki tür yaklaşım olduğu görülmektedir Bunlar uygulamaya dönük turizm eğitimi ile yönetime dönük turizm eğitimidir. Amerika'da yer alan okullar yönetime dönük turizm eğitim yaklaşımını benimserken, İngiltere uygulama yönelimli yaklaşımı benimsemiştir (Eser, 2001:4). Türkiye'de ise bu durum birbirinin içine geçmiş durumdadır. Genel olarak lisans düzeyinde eğitim veren kurumların amaçları incelendiğinde orta ve üst düzey yönetici yetiştirmektir. Bununla birlikte lisans eğitimini tamamlamış bir öğrenci bu amaca istinaden tecrübeli olmasına bakmasın orta kademedeki bir yönetici olarak sektöre girmeyi hedeflemektedir. Bu durumun giderilmesi adına tanım ve politikadaki değişiklikler gerek turizm eğitiminin içeriği gerekse bölümü tercih edecek öğrencilerin farkındalığı açısından faydalı olabilir.

c) Lisansüstü Düzeyinde Turizm Eğitimi

Lisansüstü eğitim yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimini kapsamaktadır. Yüksek lisans eğitimi, *bir lisans öğretimine dayalı, eğitim - öğretim ve araştırmanın sonuçlarını ortaya koymayı amaçlayan bir yükseköğretim türüdür. Doktora eğitimi ise lisansa dayalı en az altı veya yüksek lisans veya eczacılık veya fen fakültesi mezunlarınca Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından düzenlenen esaslara göre bir*

laboratuvar dalında kazanılan uzmanlığa dayalı en az dört yarıyıllık programı kapsayan ve orijinal bir araştırmanın sonuçlarını ortaya koymayı amaçlayan bir yükseköğretimdir (2547 Sayılı kanun md.3).

Turizmde lisansüstü eğitiminin amacı turizmin ihtiyaç duyduğu, araştırmacı, danışman veya uzman olarak da istihdam edilebilecek, sosyal, iktisadi ve teknik özellikteki karmaşık problemlerini çözebilecek, karar verme gücüne sahip, turizmi bütün yönleri ile irdeleyebilecek üst düzey yönetici ve araştırmacıların yetiştirilmesidir (Olalı, 1984: 16). Ayrıca lisansüstü eğitim ile üniversitelerin ihtiyaç duyabileceği araştırmacı, girişken, analitik düşünebilen, problem çözme becerisine sahip, sağlıklı iletişim kurabilen, öğretim yetenekleri gelişmiş akademik personelin yetiştirilmesi de söz konusudur.

Tablo 8
Öğretim Alanlarına Göre Turizmde Lisansüstü Düzeyde
Eğitim Alan Öğrenci Sayısı

Ana Bilim Dalı	Yüksek Lisans			Doktora			Toplam
	K	E	T	K	E	T	
Turizm ve Otel İşletmeciliği	409	454	863	117	134	251	1114
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Eğitimi	38	58	96	13	27	40	136
Seyahat İşletmeciliği	5	5	10				10
Sürdürülebilir Turizm Yönetimi	3	1	4				4
Toplam	450	513	963	130	161	291	1264

Kaynak: ÖSYM, 2013

Lisansüstü eğitim düzeyinde turizm eğitimi ülkemizde üniversitelerin Sosyal Bilimler Enstitülerine bağlı olarak yüksek lisans ve doktora programları ile sürdürülmektedir. Tablo 8 Turizmde lisansüstü eğitim veren yüksek lisans ve doktora programlarını ve toplam öğrenci sayılarını göstermektedir.

Önlisans ve lisans eğitimlerinde olduğu gibi, turizm endüstrisinin hızlı gelişimiyle birlikte Lisansüstü turizm eğitiminde de sürekli bir artış söz konusudur. 2013 yılı itibariyle Türkiye'de turizm alanında lisansüstü eğitim veren 32 üniversitede 1264 öğrenci turizm alanında lisansüstü eğitim almaktadır.

1.2.4. Turizm Eğitimi Sorunları

Turizmde yaşanan hızlı gelişim ve değişimin temel sebebi teknolojinin sunduğu imkânları kolaylıkla sektöre entegre edebilmesidir. Mevcut hizmet olanakları ve altyapı imkânlarının sayısal açıdan artışı da göz önünde bulundurulduğunda turizmin dünya

ekonomisindeki devleşen gücü tartışılmaz bir gerçektir. Bununla birlikte bu göstergelerin nitelikli bir üst yapı sahasıyla bütünlük oluşturmadıkça kalıcı bir kazanım oluşturmayacağı da unutulmaması gereken ciddi bir husustur. Bu bağlamda nitelikli hizmetin temeli olan eğitim konusu göz ardı edilmemelidir. Müşteri memnuniyeti, müşteri sadakati gibi kavramların oldukça önem kazandığı ve ağızdan-ağıza pazarlama yoluyla nitelikli hizmetin büyük kitlelere neredeyse sıfır pazarlama bütçesiyle ulaştığı günümüzde hizmet kalitesi tercih edilen değil; zorunluluk olarak yer alması gereken işletme vizyonlarındanadır. Bu kaliteyi sağlayacak olan ise en alt kademededen; tepe yönetime kadar işin inceliklerini bilen çalışanlardır.

Günümüzde var olan turizm eğitimi oldukça kapsamlı ve geniş bir perspektiften değerlendirmelidir. Mevcut eğitim sistemi; bölüm ve programlara göre değişmekle birlikte iletişimden, psikolojiye, ekonomi ve finans, arkeoloji, coğrafya, işletmecilik, yönetim, pazarlama gibi farklı disiplinlere yönelik dersleri içeren geniş bir yelpazeye sahiptir. Bu derslerin isim ve içerikleri ufak farklılıklar gösterse de temel olarak benzer amaçla turizm sektörüne ara istihdam ve üst-düzey yönetici yetiştirmek amacıyla oluşturulmuştur. Bu derslerde sadece teoriye dayalı bilgilerin yanında, uygulamaya dayalı dersler yer almakta öğrencileri sektöre hazırlamaktadır. Eğitimlerini turizm alanında almış öğretim üyeleri ve öğretim elemanları mevcut bilgi ve deneyimlerini gerek derslerinde gerekse çeşitli toplantı, konferans gibi etkinliklerde öğrencilerine aktarmaktadırlar.

Turizm eğitiminin uzun yıllar boyunca güncellenerek devam eden işleyişi turizmin yakın zamanda kazandığı temel bilim dalı olmasıyla güçlenerek artmıştır. Eğitimin nicelik ve nitelik yönünden artışına ve olumlu çabalara rağmen, bazı üniversitelerin bölüm veya programların hala turizmin doğal yapısına uygun olmayan ders içerikleri yer almaktadır. Özellikle uygulama alanları (uygulama otelleri, laboratuvarlar, ders ekipmanları) konusundaki eksiklikler birçok öğrencinin en büyük sorunları arasındadır. Yabancı dil turizm sektöründe hemen hemen her şeyden önce gelen bir gerekliliktir. Buna rağmen mezun olan birçok öğrenci orta düzeyde bir gramer bilgisi ile mezun olmakta, kendilerini ifade edebilecek, ülkeye farklı ülkelerden gelen turistlerle iletişim kurabilecek bir dil becerisine sahip değildir. Bu durumun temel sebebi ise dil laboratuvarı ve zorunlu hazırlık bulunmayışıdır.

Turizm eğitimine dayalı açılan bölüm ve programlar günümüzde hemen hemen her şehirde hatta ilçede artarak devam etmektedir. Bölgeye sağladığı ekonomik ve sosyal katkıların yanı-sıra aynı olumlu etkilerden öğrencilerde görülmemekte, Öğrenciler eğitim gördükleri bölge ve şehirlerden çok uzak şehirlere gitmek durumunda kalmaktadır. Turistik alanlarda hali hazırda mevcut olan turizm meslek liseleri, turizm eğitimi veren MYO ve turizm fakülteleri bölgelerdeki mevcut turizm istihdamını desteklemekte, İç Anadolu; güneydoğu Anadolu ve doğu Anadolu gibi bölgelerde eğitim gören öğrenciler için staj yeri bulma gerek bahsedilen durum, gerekse akademik takvimin sezon ortalarında bitmesi sebebiyle imkânsız hale gelmektedir. Bununla birlikte bahsedilen tüm hususların en önemli ayaklarından biri de sektörle işbirliğidir. Lisans ve önlisansda hemen hemen birçok konuda eğitim alan turizm öğrencileri çoğu kez eğitime ve beklentisine uygun pozisyonda bir iş veya turizm işletmesi bulamamakta; ya da turizmde tecrübe kazanmak adına başlangıç noktası olarak uygun görülen pozisyonları kendine uygun görmediği için istihdam konusunda sıkıntı yaşamaktadır.

Bir diğer sorun ise öğrenci sayılarının fazlalığıdır. Okullara olan en önemli etkisi ise diğer sorunlar üzerinde çarpan etkisi oluşturarak büyümesidir (Kozak, 1992: 211). Gereken öğretim elemanı yetersizliği, gerek sınıf, derslik, uygulamalı derslerin yapılacağı alanlar açısından sorun teşkil etmektedir. Bununla birlikte sektörde fazla sayıda eğitilmiş iş gücü oluşturulmakta ne yazık ki aynı oranda nitelikli personeli istihdam edebilecek düzeyde tatmin edici maaş ve imkân sunan işletme bulunmamaktadır.

Staj turizm eğitiminin önemli bir parçasıdır. Staj öğrencilerin turizme yönelik çalışma disiplini gördüğü ilk süreçtir. Turizm sektörünü sevmesi ve turizmci sıfatını isteyerek benimsemesi açısından bu süreç oldukça hassastır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde öğrenciler gelecekte sektörde çalışma veya çalışmama düşüncesine yönelten en önemli faktör staj döneminde başlar. Öğrencilerin işi tanımaları, işe alışmaları hatta turizme devam etmelerinde en ciddi hususlardan biridir. Ancak bazı turizm işletmeleri öğrencileri çok ağır şartlar altında çalıştırmakta, öğrencilerin iş yüküne yönelik şikâyetlerinde ise stajlarını imzalamayacakları ile tehdit etmektedir. Bu durumun çözülmesi adına yasal denetimlerin sadece öğrencilerin staj yapıp yapmadıklarını

kontrol etmek yerine, işletmelerin de stajyer öğrencilere yönelik tutum ve davranışlarını da kontrol etmek olduğu unutulmamalıdır.

Turizm eğitimi sektörde değil, önce okulda başlar. Okullarda tam olarak yetişmemiş personel sektörün ilerlemesine, gelişmesine ve böylece ülkenin kalkınmasına engel olur. Bu yüzden her şeyden önce yükseköğretim düzeyindeki turizm eğitimi veren birimler ihmal edilmemeli ve çözüm önerileri dikkate alınarak söz konusu sorunların giderilmesi için ivedilikle girişimlerde bulunulmalıdır (Türkeri, 2014: 10).

Turizmin dünya genelinde gelişmesi, ülkelerin turizm paylarını arttırma isteğine yol açmıştır. Turizm pastasından daha fazla pay almak isteyen ülkeler bu bağlamda hizmet kalitesini arttırmak durumundadır.

Turizmde hizmet veren kişilerin başında ise turist rehberleri gelmektedir. Özellikle organize turlarda misafirlerin karşılanmasından uğurlanmasına kadar beraber oldukları rehberlerin bilgi, beceri, davranış ve tutumları müşteri memnuniyetine büyük ölçüde etki etmektedir. Turistlere daha kaliteli bir hizmetin verilmesi müşteri memnuniyetini arttıracak ve uzun vadede turizmin gelişimine olumlu katkılar sağlayabilecektir. Profesyonel turist rehberleri turizme hizmet noktasında bu denli kilit bir rol üstlenirken, onların eğitiminin üzerine önemle durulması gerekliliği kaçınılmaz bir gerçektir. Araştırmanın ikinci bölümünde profesyonel turist rehberi ve eğitimi ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

BÖLÜM 2: TÜRKİYE’DE PROFESYONEL TURİST REHBERLİĞİ EĞİTİMİ

2.1.Turist Rehberi Kavramı ve Tanımı

Turizmin global olarak her geçen yıl artış göstermekte olduğu bilinen bir gerçektir. Bu gelişim uluslararası rekabeti de arttırmakta ve rekabet edilebilirlikte hizmet kalitesi ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda ev sahibi ülke ile konuklar arasında bir aracı görevini üstlenen turist rehberleri turistlere hizmet sunan kişilerin başında gelmektedirler (Yıldız, Kuşluyan ve Şenyurt, 1997: 7). Yerel halk ve turistler arasında iletişimi sağlayan, ülkelerinin tanıtımında bir elçi sayılan turist rehberleri (Leclerc ve Martin, 2004) ile ilgili literatürde pek çok tanım bulunmakla birlikte, turist rehberleri tur rehberi, şehir rehberi, nokta rehber, tur yöneticisi, tur eşlikçisi ya da tur lideri gibi pek çok şekilde ifade edilmektedir (Dahles, 2002: 785; Zhang ve Chow, 2004: 82).

Kelime anlamı yol gösteren, kılavuzluk eden kişi (Batman, Yıldırğan ve Demirtaş, 2001) olan rehberlikle ilgili çeşitli tanımlar yapılmıştır.

Evans’a göre rehber (1976), turistler ve yerel halk arasında aracılık eden, onların aralarındaki farklılıkları anlatan, yeterli bilgi ve beceriye sahip kişilerdir. Bu tanımı ile Evans, rehberlerin turist ile yerel halk arasında aracılık ettiklerine vurgu yapmıştır. Holloway (1981), rehberin bilgi verici yönüne değinerek, rehberi bilgi aktarıcı bir lider, bilgi çeşmesi, eğitmen, öğretici, arabulucu, ülkesinin elçisi bir lider olarak tanımlamıştır. Cohen ise (1985) rehberin danışmanlık rolüne dikkat çekmiştir. Cohen’e göre rehberler kimi zaman kendilerini yol göstericilikle sınırlamaktadırlar. Rehberler turistlerin daha önce bilmedikleri yerlerde yol göstericilik yaparak bir kılavuzluk görevi üstlendiği gibi, turistlere nerede nasıl davranmaları gerektiğini açıklayan, kendi deneyimi ile turistleri yönlendiren, bilgi aktaran bir danışman rolü de üstlenmektedirler (Cohen, 1985: 7-8). Dahles (2002: 787), rehberlerin sadece tercümanlık yapan kişiler olarak değil, aynı zamanda ziyaretçilerin farklı kültürleri görmesini, tanınmasını, duymasını, koklamasını, tatmasını ve hissetmesini ve seyahat deneyimi kazanmalarını sağlayan kişiler olarak görülmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Ap ve Wong (2001: 551) ise, turist rehberi bir bölge ya da şehirde bulunan anıtlar, müzeler, doğal ve kültürel çevre ve tarihi yerlerle ilgili bilgileri eğlendirici bir üslupla ziyaretçilere aktaran kişidir şeklindeki tanımıyla rehberlerin hem kılavuzluk rolüne hem de eğlendirme işlevine

dikkat çekmektedir. Urry (1990)'e göre turist rehberi bilgi çeşmesi, bilgi aktarıcı, öğretici, tanıtıcı, ülkenin elçisi, misyoneri, bir animatör, grup lideri ve amiri, turistlerin başka kültürleri deneyimlemesini sağlayan kişilerdir (Aktaran Dahles, 2002: 786). Pond (1993)'a göre rehber;

- Sorumluluk alabilen bir lider,
- Turistlerin ziyaret ettikleri yerleri anlayabilmelerine yardımcı bir eğitici,
- Ziyaretçilerin yeniden gelmelerini sağlayacak bir şekilde destinasyonu tanıtan ve misafirperver bir elçi
- Ziyaretçilere rahat bir ortam yaratabilen bir ev sahibi,
- Yukarıda verilen dört rolün ne zaman ve nasıl gerçekleştirileceğini bilen bir kolaylaştırıcıdır (Aktaran, Ap ve Wong, 2001:552).

Yıldız, Kuşluvan ve Şenyurt, (1997: 10)'un turist rehberi tanımı ise şöyledir: “Turist rehberi, turistlerin seyahatleri sürecinde, turistlerle iletişim kuran, turistlerin seyahatin başlangıcından bitişine kadar olan seyahat organizasyonunu kolaylaştıran, ziyaret edilen mahalli tüm yönleriyle turistlere tanıtan, turistlerin turizm mahallinde hoş vakit geçirmesini sağlayan, olağandışı durumlarda turistlere yardımcı olan ve turistlerin seyahati sürecinde haklarını koruyan kimsedir.”

Profesyonel turist rehberleri, belirli bir program dâhilinde yerli ve yabancı ziyaretçilere yol gösteren, gezdiren, eşlik eden, bilgiler veren, temaslar sağlayan, yardımcı olan; doğal, tarihi ve kültürel çevreyi zevkli bir biçimde tanıtan, ziyaretçilerin sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan doğru izlenimler edinmesine yardımcı olan, iletişim ve etkileşim kuran, mesleki etik kurallarına ve standartlara uyabilen, zamanın etkin kullanımından sorumlu kişilerdir. (Usta, 1992: 167; Çimrin, 1995: 9; Hacıoğlu, 2000: 169; Ahıpaşaoğlu, 2001: 90; Yelkenkaya ve Hakgüden, 2005: 136; Yarcın, 2007: 35).

Turist rehberine ilişkin pek çok tanım bulunmasına rağmen hemen hemen hepsinde, turist rehberleri belirli bir coğrafi ya da kültürel çevrede çalışan, turist rehberinin çevreyi eğlenceli bir biçimde tanıtan, nitelikli yabancı dil bilgisine sahip, yerel halk ile turist arasında bir arabuluculuk yapan kişilerdir (Huang ve diğerleri, 2010: 6). Tüm bu tanımlardan anlaşılmaktadır ki, turizm rehberi, bir ülkenin turizm ürününün doğrudan tanıtımını yapan ve konukları bilgilendiren kişilerdir (Değirmencioğlu, 2001: 190).

Yapılan tanımlardan hareketle turist rehberlerinin görevleri şunlardır:

- Kendisine verilen programı uygulayarak bir turu yönetmek (Hacıoğlu, 2000: 169; Bowie ve Chang, 2005: 305;)
- Sit alanları, müzeler, anıtlar, türbeler, mabetler, tarihi eserler ve kalıntılar, folklor, kültür, sanat eserleri, el sanatları, hatıra eşyaları, eğlence yer ve olanakları hakkında doğru bilgiler vermek (Çimrin, 1995: 9; Ahipaşaoğlu, 2001: 91)
- Turistlere ilgi çekici nesnelere açıklamanın yanı sıra nerede ve nasıl davranmaları gerektiğini de açıklamak (Cohen, 1985: 7-8)
- Ziyaret edilen yerler, görülen manzaralar, karşılaşılan insanlar hakkında bilgi sağlamak ve yorumsal hikâyeler anlatmak (Leclerc ve Martin, 2004: 182)
- Ülkesini yerli ve yabancı turistlere en iyi şekilde tanıtmak (Yelkenkaya ve Hakgüden, 2005: 136)
- Gezi süresince eşlik ettiği misafirlere doğru bilgileri aktarmak ve onlara yardımcı olmak (Yelkenkaya ve Hakgüden, 2005: 136)
- Gerektiğinde yaylacılık, dağ ve doğa yürüyüşleri, su sporları, avcılık, kayak, mağaracılık, ornitoloji, paraşütçülük, botanik, bisiklet ve at turlarını kapsayan çeşitli spor türlerinin uygulanmasına yardımcı olmak (Ahipaşaoğlu, 2001: 91).
- Seyahatleri boyunca turistlerle iletişim kurmak, turistlere yardımcı olmak ve onların haklarını korumak
- Ziyaretçilere rahat bir ortam yaratmak
- Ve gelişmelere ayak uydurarak kendini sürekli yenileyebilmek

Konuyla ilgili alan yazın incelemelerinin ardından yasal olarak rehber tanımına da bakmak faydalı olacaktır. 22 Haziran 2012'de yürürlüğe giren 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanuna göre turist rehberi kanun hükümleri uyarınca mesleğe kabul edilerek turist rehberliği hizmetini sunma hak ve yetkisine sahip olan gerçek kişidir. Turist rehberliği hizmeti ise; Seyahat acentacılığı faaliyeti niteliğinde olmamak kaydıyla kişi veya grup hâlindeki yerli veya yabancı turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil kullanılarak ülkenin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal veya benzeri değerleri ile varlıklarının kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılarak gezdirilmesini veya seyahat acentaları tarafından düzenlenen turların gezi programının seyahat

acentasının yazılı belgelerinde tanımladığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülüp acenta adına yönetilmesini ifade etmektedir (6326 sayılı kanun madde 2).

Yasal olarak rehberlik kimlik kartı ve kokartına sahip olmayan, rehber unvanını taşımaya hak kazanmamış kişiler de kendilerini rehber olarak adlandırmakta ve rehberlik yapabilmektedir. Profesyonel turist rehberleri başka görevliler ile karıştırılabilmektedir. Bu karışıklığı önlemek adına kimlerin rehber olmadığını açıklamakta da fayda vardır. Bu bağlamda aşağıdaki ifadelerde belirtilen kişiler profesyonel turist rehberleri değildir (Tosun ve Temizkan, 2004: 353).

- Bir müzenin önünde turistlerle iletişim kurup onlara müze hakkında bilgi verme bahanesi ile yaklaşan, ancak asıl amacı yabancı dilini geliştirmek ya da turistleri yakındaki bir mağazaya götürebilmek olan kişiler,
- Bir tatil köyüne ya da bir otele grup transferi yapan kişiler
- Bir seyahat acentasında çalışan ancak Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından verilen belgeyi almamış, gruba gezmek amacıyla eşlik eden kişiler
- Yabancı bir tur operatörünün bir çalışanı olarak Türkiye'ye gelen, acentası adına ziyaretçilere bilgi veren, çoğunlukla ülkemizde çalışma izni olmadan kaçak çalışan yabancı uyruklu kişiler,
- Bir destinasyon hakkında bir şekilde bilgi sahibi olan kişiler, Turizm Bakanlığı'na verilen kokarta sahip olmamalarına rağmen para kazanmak adına acentalarca "rehber" olarak çalıştırılırsalar dahi bu kişiler turist rehberleri değildirler ve bunlar kaçak rehber olarak adlandırılmaktadırlar.

Turist rehberliğinin amacı, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belirlenen turizm politikaları çerçevesinde, Türkiye'nin turizm zenginliklerinin değerlendirilmesinde katkı sağlamaktır (Yenen, 2002: 259).

Turist rehberliği faaliyeti, kanunlarla verilen mesleki faaliyet alanı ve hakları saklı kalmak kaydıyla, her türlü bireysel ve grup halindeki turistlerin gezdirilmesini ve bu kapsamdaki destek faaliyetlerini içermektedir

2.2. Rehberlik Mesleğinin Türkiye’deki Gelişim Süreci

Her ne kadar insanlar tarih boyunca çeşitli sebepler ile yaşadıkları yerlerin dışına çıkmış olsa da, rehberlik mesleği grup seyahatlerin başlaması ile birlikte ortaya çıkmıştır. “Mısırlı Rahipler” Dünyada yazılı kaynaklara geçen ilk rehberler olarak bilinmektedir. İlk organize grup seyahatleri ise M.Ö. 7. yüzyılda olimpiyat oyunlarının başlamasına kadar gitmektedir (Yıldız, 2008). Aynı yüzyılda paranın Lidyalılarca kullanılması, satın alınabilir ilk hizmetler olarak değerlendirilebilmektedir (Ahipaşaoğlu, 2001: 6). Anadolu’da doğup büyüyen tarihçi ve coğrafyacı Herodot (M.Ö 484-425), gezdiği yerleri ve gelenekleri anlatan ilk rehberlerdendir ve bir anlamda kültür turizminin öncüsü de sayılmaktadır (TBMM, 2012). Ayrıca Büyük İskender’in Anadolu seferinde (M.Ö 336-323) Likyalı bir rehberin İskender’in ordusuna yol gösterdiğinden bahsedilmektedir (Çolakoğlu, Epik ve Efendi 2010:128). Roma İmparatorluğu döneminde ise

Rehberlik mesleğinin Türkiye’de ilk ortaya çıkışı ise 19. yüzyıla kadar uzanmaktadır (Batman, Yıldırğan ve Demirtaş, 2001). Tanzimat fermanının ilanı ile birlikte (1839) Avrupa ile ilişkiler ve buna binaen İstanbul’a olan ilgi artmıştır. Ülkeye yatırım yapmaya başlayan yabancı iş adamları ve tüccarların İstanbul’u sık sık ziyaret etmeleriyle birlikte “tercüman rehber” olarak nitelendirilen (Batman, Yıldırğan ve Demirtaş, 2001) yeni bir meslek grubu ortaya çıkmıştır. Başlangıçta Ermeniler, Rumlar, Süryaniler, Museviler ile Fransız, İtalyan, Maltalı Levanten ailelerin çocukları bu işe ilgi göstermiş, herhangi bir batı dilini öğrenmenin şeriata aykırı olduğunu düşünen Müslüman tebaa ise uzun bir süre bu meslek dalının dışında kalmışlardır (Değirmencioğlu, 2001: 190).

Bu dönemde büyük bir kısmı azınlıklara mensup olan tercüman rehberlerin, ya mensup oldukları ya da sempati duydukları azınlıkların haklarının Osmanlı Devleti’nce korunmadığı yönündeki görüşlerini yabancı konuklar ile paylaşması ülke azınlıklarının ezildikleri yönünde bir kanı oluşmasına, şayet böyle bir kanı var ise bu görüşün pekişmesine yol açmıştır (Ahipaşaoğlu, 2001: 17). Bunun üzerine Osmanlı Yönetimi 20 Ekim 1890 yılında Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında 190 Sayılı Nizamnameyi yayınlamıştır. Nizamnamenin günümüz Türkçesi’ne çevrilmiş hali şöyledir:

1. Seyahat ve diğer amaçlarla Memaliki Devleti Aliye'ye gelenlere çevirmenlik yapmak isteyenler ile otel ve misafirhane gibi konakladıkları yerlerin müdürleri tarafından turistlere çevirmenlik yapmak üzere görevlendirilenler öncelikle bu nizamname içeriğine uygun belge almak zorundadırlar.
2. evirmenlik belgesi almak isteyenler cnha ve cinayetten hüküm giymemiş, ırz ve namus sahibi kişiler olduklarına dair mahalle veya mensup oldukları millet muhtarlıklarından alacakları birer ilmhaberli oturdukları belediye başkanlığına vereceklerdir.
3. Sabıka kaydı maddesinde belirtilen ilmhaberler oturu lan belediye tarafından incelenerek, gerçeğe uygun oldukları onaylandıktan sonra sahipleri tarafından başkente (Dersaadet) Belediye Başkanlığı'na ibraz edilerek ilgilinin Türkçe ile birlikte bir başka dili de anlayabildiği ve konuşabildiği ve ayrıca memleket meselelerine hakim olduğu yetkili kurullarca incelendikten ve onaylandıktan sonra kendisine çevirmenlik belgesi verilecektir.
4. Taşralarda bu şekilde çevirmenlik yapmak isteyenler hakkında iş bu nizamname uyarınca inceleme ve araştırma yapılması zorunlu olup, belge verme yetkilisi ilgili belediyeye ait olacaktır.
5. Belgeli evirmenlerden, çevirmenlik yaptıkları kişiyi rahatsız ve iğfal ettikleri hakkında şikyet edilen veyahut güvenlik veya belediye memurlarının denetlemeleri üzerine ortaya çıkarılanların belgeleri ellerinden alınacağı gibi tutuklanarak haklarında işledikleri suçun nevi ve derecesine göre ceza kanununa göre işlem yapılacaktır.
6. Bu nizamnamenin yürütülmesi ile içişleri bakanlığı görevlidir (Ahipaşaoğlu, 2001: 17-18)

Tercüman rehberleri ve mesleğe başlayacak olanları disiplin altına almayı amaçlayan bu nizamname, Osmanlı Hkmeti'nce yürürlüğe konmasına rağmen, uygulaması ile pek ilgilenilmemiş, ülke aleyhine yapılan propagandalar engellenememiştir (Değirmencioğlu, 2001: 191).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından iki yıl sonra bu mesleği disiplin altına almak adına 1925 ve 2730 sayılı tarihli Ecnebi Seyyahlara Tercümanlık ve Rehberlik Edecekler Hakkında Kararname yayınlanmış ve turist rehberliğine yönelik çeşitli adımlar atılmış ancak yaşanan ekonomik krizlerle birlikte turizm dönem dönem durma noktasına gelmiştir (TBMM, 2012). Bu kararnamenin 1925 yılında yayınlanmış olmasına karşılık, o yıllarda turistik faaliyetlerle ilgilenen resmi bir kuruluş bulunmadığından, tercüman rehberlerin gerekli bilgiye sahip olup olmadıklarının sınav sonucunda belirlenmesi geleceğe dönük bir madde olarak kğit üzerinde kalmıştır

(Değirmencioğlu, 2001: 191). 1971 yılına kadar turist rehberliğinde 1925 Kararnamesi geçerli olmuştur. 1971 yılında "Tercüman Rehber Kursları ve Tercüman Rehber Yönetmeliği" adıyla turist rehberliği ile ilgili ilk yönetmelik yayımlanmıştır. Bu yönetmelik 1974 tarihinde değiştirilerek "Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği" adını almış, 1981, 1983 ve 1986 yıllarında değişikliklere uğramıştır. Söz konusu yönetmelik 2005 yılında "Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği" adıyla yeniden yayımlanmıştır (TBMM, 2012). Kültür ve turizm bakanlığı turizmin henüz yeni gelişmeye başladığı dönemlerde önemli bir eksikliğin giderilmesi adına rehberlik kursları düzenlemeye başlamış, bu kurslara katılıp mezun olan kişiler dışında rehberlik yapılmasını engelleyen düzenlemeler getirmiştir (Çolakoğlu, Epik ve Efendi 2010: 180).

Son olarak 22 Haziran 2012 tarih ve 6326 sayılı "Turist Rehberliği Meslek Kanunu" resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş, rehberlik mesleği ile ilgili düzenlemelerin günümüzdeki son hali verilmiştir. Günümüzde turist rehberliği mesleğinin son durumu hakkında daha geniş bilgi edinebilmek için sayısal verilerin incelenmesinde yarar bulunmaktadır.

2012 yılında çıkan yasa ile birlikte her rehberin bir odaya kayıt olması zorunlu hale gelmiş ve bu bağlamda ülke genelinde bölgesel rehber odaları açılmıştır. Bu odalar Adana, Ankara, Antalya, Aydın, Bursa, Çanakkale, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Muğla, Nevşehir, Şanlıurfa ve Trabzon illerinde bulunmaktadır. Bugün odalara kayıtlı toplam rehber sayısı 9865 olup; bunların 2220'ü eylemsiz, 7645'i eylemli* turist rehberinden oluşmaktadır. 7645 eylemli turist rehberin ise 156'sı bölgesel, 7489'u ülkesel rehberlerden oluşmaktadır (TUREB).

Cumhuriyetin ilk yıllarında yabancı dil bilen Levantenler tarafından icra edilen rehberlik mesleği, günümüzde profesyonel bir meslek dalı olarak, üzerinde durulması gereken bir konu haline gelmiştir (Batman, Yıldırđan ve Demirtaş, 2001: 23).

*

Eylemli turist rehberi: Çalışma kartı sahibi olup fiilen turist rehberliği hizmeti sunma hak ve yetkisine sahip turist rehberini, çalışma kartı ise, Eylemli turist rehberlerine, kayıtlı oldukları oda tarafından bir yıl süreyle geçerli olmak üzere mesleği fiilen icra edebileceklerine ilişkin olarak verilen izin belgesini ifade etmektedir (6326 sayılı kanun madde 1-2 c)

2.3. Turist Rehberliği Mesleğinin Önemi

Turistik ürünlerin soyut ürün niteliği taşıdığı bilinen bir gerçektir. Turistik mal ve hizmet satın alan kişi, aynı zamanda satın aldığı bu ürüne yönelik gelecekteki planlarını ve zamanını da satın almaktadır. Bu nedenle turistler gerçekleştirecekleri turistik aktivitelerden son derece haz almak isterler (Kaya ve Özhan, 2012: 110). Dolayısıyla, turistin tatili süresince kendisine hizmet sunacak tüm çalışanların özveri ile çalışmaları gerekmektedir. Turist rehberleri ise bu seyahatlerin doyuma ulaşabilmesini sağlamaya yardımcı olabilecek kilit noktalardır.

Turist rehberleri turistlerin satın aldıkları tur programının yürütülmesinde öncü rol oynarlar. Turun başlangıcından bitimine kadar tur programına dahil edilen hizmetlerin sağlanmasında lider vasfı üstlenmektedirler. Bunun yanında gezi noktalarına kadar geçen sürede otobüslerde ve gezi noktalarında çok çeşitli bilgiler aktararak öğretici bir role sahip olurlar. Ayrıca misafirlerin kendi başlarına geçirebildikleri kısıtlı zamanların haricinde, günün büyük bir bölümünde misafirleriyle birlikte olarak onlar için bir arkadaş olmaktadır. Gerek misafirlerin birbirleri ile gerek muhatap oldukları çalışanlar ile gerek yerel halk ile iletişimlerinde etkili olarak bir arabulucu rolü üstlenmektedirler.

Özellikle organize turlarla Türkiye'ye gelen turistlerin en çok vakit geçirdiği ve etkilendiği kişiler olarak (Korkmaz, Temizkan ve Temizkan, 2010: 19) turist rehberi çoğu zaman tek irtibat noktası konumundadır ve turist rehberinin performansları turistin seyahat deneyimini etkileyen en önemli unsurlarından biridir (Wang, Hsieh ve Huan, 2000: 178). Turistler ister ülke dışında ister ülke içinde seyahate çıkmış olsun, alışkın oldukları çevrenin dışına çıkmış oldukları için, bu yabancı yerde her türlü yardıma ihtiyaç duymakta ve bilgi almak istedikleri her konuda rehberlerden yararlanmayı tercih etmektedirler (Değirmencioğlu ve Ahıpaşaoğlu, 2003: 1-2). Örneğin rehber, turistlerin nereye gidecekleri, ne görecekleri ya da yerel kültürün hangi yönleriyle ilişki kuracakları konusunda büyük bir etkiye sahiptirler (Koroğlu, Koroğlu ve Bilge, 2012:131). Bu bağlamda rehberler, bir turun başarısını ya da başarısızlığını etkileyen, son derece önemli değişkenlerdir.

Turizmin sosyal ve kültürel işlevleri pek çok kaynakta geçmekle birlikte turistler ve yerel halk arasında kültürler arası bir etkileşim gerçekleşmektedir (Zengin, 1999: 82).

Turistler ile yerel halk arasında kültürel bir arabulucu olan ve yerel kültürün tanıtılmasında hayati bir öneme sahip olan (Huang ve diğerleri, 2010: 6; Köroğlu, Köroğlu ve Bilge, 2012:131) turist rehberleri ülkeler için olumlu imaj güçlendirme ve olumsuz imaj düzeltmede en etkili pozisyonda bulunan grupların başında gelmektedir (Tosun ve Temizkan, 2004: 353). Turistlerin tatillerini yüksek doyumda tamamlayabilmesinde ve uluslararası alanda ülke imajının geliştirilmesinde önemli derecede sorumluluk sahibi olarak görülmektedir (Kaya ve Özhan, 2012: 110). Özellikle ilk ziyaretlerde, destinasyonla ilgili ilk izlenimde, oluşacak imajda rehberin etkisi oldukça büyüktür. Diğer yandan, turist rehberinin performansı sadece destinasyon imajını etkilememekte, aynı zamanda müşteri bağlılığının oluşmasına da önemli katkılar sağlamaktadır (Bowie ve Chang, 2005: 305). Müşteri bağlılığı turistin memnun ayrılmasıyla sağlanabilmektedir. Turistin memnun ayrılmasında en etkili olan faktörlerden biri, turist rehberinin bilgisi, becerisi, tutum ve davranışdır (Akmel, 1992: 219). Turistin olumsuz önyargılarının değişmesinde, yanlışların düzeltilmesinde ve eksik bilgilerin tamamlanmasında rehberin sözlü sunumu, sıcak diyalog kurması kendisine güvenirliliği arttıracaktır (Soykan, 2002: 100).

Tüm bunların yanı sıra rehberler, grupların birbiri ile iletişimi ve etkileşiminden de sorumlu kişilerdir. Rehberin grup ile iletişimi grup moralini ve sosyal ilişkilerini güçlendirici bir etkiye sahiptir (Korkmaz, Temizkan ve Temizkan, 2010: 5).

İyi yetişmiş, bilgili, kendinden emin, çağdaş bir rehberin, eşlik ettiği turistleri ülkesi ve toplumu için birer gönüllü turizm elçisine dönüştürülebilmesi mümkündür (Değirmencioğlu, 2001: 190). Dolayısıyla, istenilen imajı oluşturabilmek için rehberlerin kendilerini iyi yetiştirmiş olmaları yanı sıra bu meslek grubundaki kişilerin seçimine, eğitimlerine oldukça titiz davranılması ve özel önem verilmesi gerekmektedir. Zira rehberlerin eğitim kalitesinin yüksek olduğunu gören turistler, Türk turizmi hakkında da olumlu yargılara sahip olabilmektedir (Soykan, 2002: 100).

2.4.Turist Rehberlerinin Sahip Olması Gereken Özellikler, Nitelikler ve Beceriler

Rehberlerin yaptıkları işin ülkelerinin tanıtımı ve imajı için, turistlerin katıldıkları seyahatlerden memnun ayrılmaları ve tekrar seyahate katılmaları için, hatta bu seyahatleri çevrelerindeki insanlara tavsiye etmeleri için rehberlerin üzerine büyük bir görev düştüğü aşikârdır. Bunları başarabilmek için ise rehberin birçok alanda kendisini

iyi yetiştirmiş olması gerekmektedir. Rehberlerin kendilerini daha da geliştirebilmek adına ilgi alanlarına giren disiplinler farklılık göstermekle birlikte Tablo 9’da gösterilmektedir.

Tablo 9
Bir Rehberin İlgili Alanına Giren Disiplinler

Bilgi Açısından	Yabancı Dil	Arkeoloji	Mimari
	Sanat Tarihi	Antropoloji	Etnoloji
	Coğrafya	Dinler Tarihi	Mitoloji
	Anadolu Tarihi	Folklor	Tarih
Genel Kültür Açısından	Ülkenin Sosyal Yapısı	Uluslararası İlişkiler	Konukların Sosyal ve Kültürel Özellikleri
	Ülke Ekonomisi	Ülkenin Örf ve Adetleri	Felsefe
Sosyal İlişkiler ve Yönetim Açısından	İnsan İlişkileri	Psikoloji	Protokol
	Görgü Kuralları	Sosyoloji	Animasyon

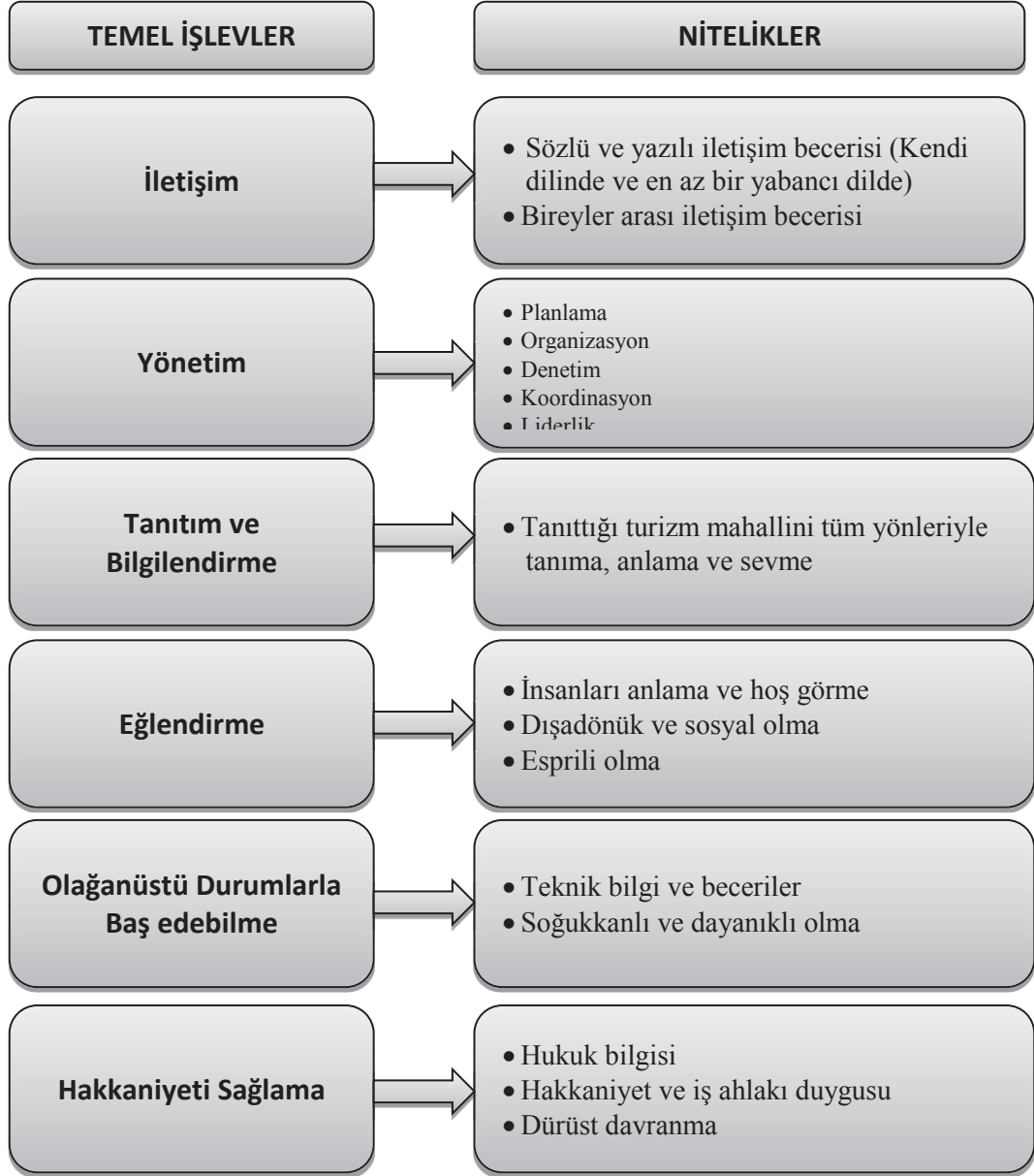
Kaynak: Ahipaşaoğlu, 1997: 36

Bir turun yönetimine başlar başlamaz bilgilerini aktarmaya başlamaktadır rehberler. Ülkesinin tanıtımı ile başlayan bilgi aktarım süreci, kent ve köy yaşamı hakkında bilgi verme ile devam etmektedir. Sosyal yaşamdan, ekonomik sistemden, hukuk sisteminden, politikarlardan, gelenek ve göreneklerden, müzikten, halk oyunlarından bahsedilmektedir. Ören yerlerine gelindiğinde ise tarihi süreçlerden günümüze, doğum, yaşam süreci ve ölümlere kadar ören yeri hakkında ayrıntılı bilgiler vermektedir. Rehberlerin bütün bu bilgileri aktarabilmek için ise çok yönlü bilgi birikimine sahip olmaları gerekmektedir. Çok iyi bir bilgi birikimine sahip olmakla birlikte rehberler; iyi bir yönetici, iyi bir kültür adamı, iyi bir psikolog, iyi bir sosyolog olmak durumundadır (Çimrin, 1995: 42).

Turizmin sosyal ve kültürel etkileri olduğu; örf adet, gelenek-görenekleri ve yaşam tarzını etkilediği (Zengin, 1999) düşünüldüğünde, bir rehberin bu konuda denge kurabilme özelliği bulunması gerektiğini ifade etmek mümkündür.

Dürüst, güvenilir, hoşgörülü, bakımlı, nazik ve esprili, dışadönük ve sosyal, ikna yeteneğine, dinleme yeteneğine ve topluluk önünde hitabet yeteneğine sahip olmanın yanı sıra; iletişim, yönetim tanıtma ve bilgilendirme, eğlendirme ve hakkaniyeti

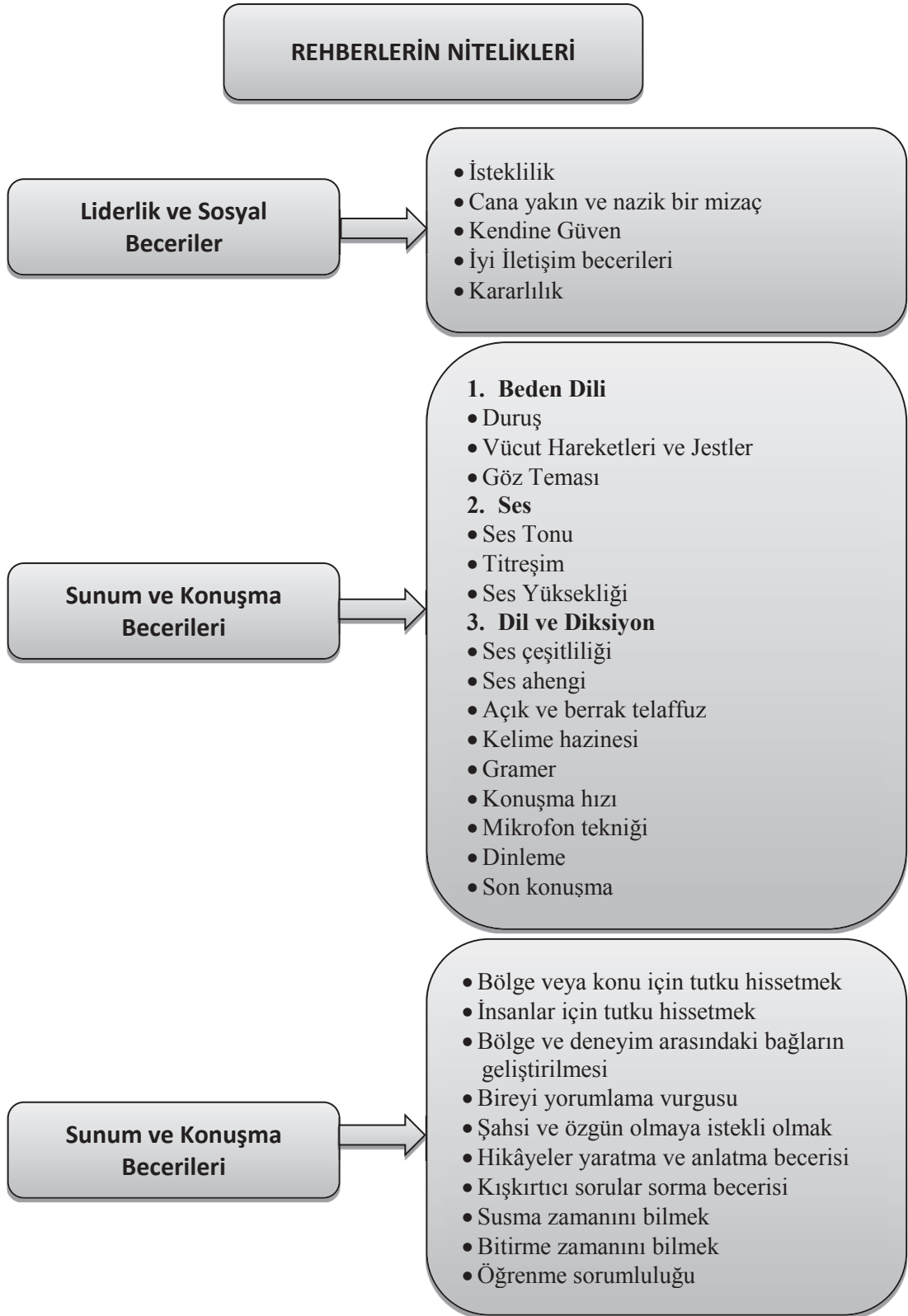
sağlama gibi temel işlevleri yerine getirmesi gerekmektedir (Yıldız, Kuşluvan ve Şenyurt, 1997: 11). Bu işlevler ve nitelikleri Şekil 4’te gösterilmektedir.

Şekil 4. Turist Rehberlerinin Temel İşlevleri ve Nitelikleri

Kaynak: Yıldız, Kuşluvan ve Şenyurt, 1997: 11

Çolakoğlu, Epik ve Efendi (2010: 142) rehberlerin sadece bilgi vermenin yeterli olmayacağını belirterek, bir rehberin sahip olması gereken nitelikleri üç ana başlıkta toplamıştır. Bunlar; liderlik ve sosyal beceriler, sunum ve konuşma becerileri ve canlandırma becerisi olup ve aşağıdaki şekli ile uyarlanmıştır.

Şekil 5. Rehberlerin Sahip Olması Gereken Nitelikler

Bilgilerini sürekli yenilemenin ve yeni bilgiler edinmenin yanı sıra turist rehberlerinin çeşitli özellikler de taşımaları gerekmektedir. Nebioğlu uzmanlık çalışmasında (2009: 24) değindiği rehberlerin sahip olması gereken özelliklerin bazıları şunlardır: Rehberler;

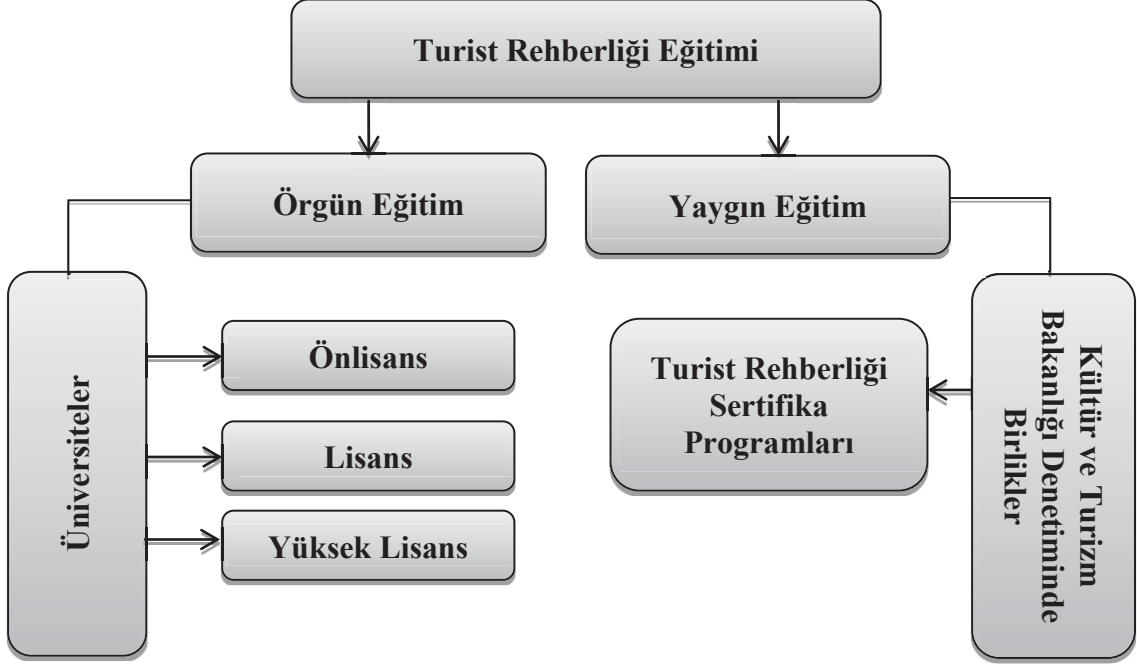
- Geniş bir bilgi birikimine sahip olmalıdır.
- Vatansever olmalıdır.
- Reel bir dünya görüşüne sahip olmalıdır.
- En az bir yabancı dili iyi derecede bilmelidir.
- Diksiyonu düzgün olmalı ve beden dilini iyi kullanabilmelidir.
- İyi bir mizah yeteneğine sahip olmalı ve anlattıklarını hikâyeleştirebilmelidir.
- Kibar ve saygılı olmalıdır.
- Temiz, iyi görünümlü ve hoş giyimli olmalıdır.
- İşini ciddiye almalı, turunun lideri olmalıdır.
- Protokol kurallarını, yani nerede nasıl davranması gerektiğini bilmelidir.
- Kendisini grubun bir parçası olarak görmeli, herkese eşit davranmalıdır.
- Olağandışı durumlarla başa çıkabilmelidir.
- Zamanı etkin kullanabilmeyi bilmelidir.
- Yasalara ve çevre kurallarına uymalıdır.
- Müşterilerinin haklarını korumalıdır.
- Karar verici olmayı başarabilmeli ve her zaman objektif davranmalıdır.

Kısacası rehber, her alanda bilgi sahibi olmalı, insani değer ve normları bilerek buna göre davranmalı, eşlik ettiği kişileri etkileyebilmek için neler yapması gerektiğinin bilincinde olmalıdır.

2.5.Türkiye’de Turist Rehberliği Eğitimi

Türkiye’de turist rehberliği eğitimi örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki şekilde düzenlenmektedir. Örgün eğitim önlisans düzeyinde üniversitelerin meslek yüksekokulları bünyelerinde iki yıllık programlarda, lisans düzeyinde fakülte veya yüksekokullar bünyesinde ve yüksek lisans düzeyinde sosyal bilimler enstitüleri bünyelerinde yürütülmektedir. Yaygın eğitim ise 2012 yılına kadar Kültür ve Turizm Bakanlığı’na açılan kurslar kapsamında verilmekte idi. 2012 yılında meslek yasasının

yürürlüğe girmesiyle birlikte ihtiyaç görülen bölge ve dilde birlikler tarafından düzenlenen sertifika programları ile verilmektedir.

Şekil 6. Turist Rehberliği Eğitimi

22 Haziran 2012’de resmi gazetede yayımlanması ile yürürlüğe giren “Turist Rehberliği Meslek Kanunu’nun 3. Maddesinin birinci fıkrasının c bendinde şöyle ifade edilmektedir:

Mesleğe Kabul: “Üniversitelerin turist rehberliği bölümlerinin önlisans, lisans veya yüksek lisans programlarından mezun olmak veya üniversitelerin turist rehberliği bölümü dışındaki diğer bölümlerinden en az lisans düzeyinde mezun olduktan sonra, birliklerin ve Türkiye Seyahat Acentaları Birliğinin ortak önerileri ve Bakanlığın onayıyla turizm sektörünün ihtiyaçları da dikkate alınarak belirlenen dillerde, gerektiği hâllerde belirlenen bölgelerde, yönetmelikle kurs ve sınavlara ilişkin belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde Bakanlığın gözetimi ve denetimi altında birlikler tarafından düzenlenen ülkesel veya bölgesel turist rehberliği sertifika programını başarıyla tamamlamak”

2.5.1. Örgün Turist Rehberliği Eğitimi

Turist rehberliği eğitiminde örgün eğitimi YÖK’e bağlı üniversitelerde 2 yıllık önlisans, 4 yıllık lisans ve yüksek lisans programları ile verilmektedir. Önlisans düzeyinde 13 meslek yüksekokulu, lisans düzeyinde 14 fakülte/yüksekokul bünyesinde verilmektedir. 2014 yılı ÖSYM istatistiklerine göre, 2014-1015 eğitim öğretim yılında 920’si önlisans

ve 1003'ü lisans olmak üzere toplam 1923 öğrenci üniversitelerin turist rehberliği bölümlerine yerleşmeye hak kazanmıştır. Yüksek lisans düzeyinde öğrenime ise 2015-2016 eğitim-öğretim yılında başlanacaktır.

2.5.1.1. Önlisans Düzeyinde Turist Rehberliği Eğitimi

Ülkemizde 1970'li yıllarda üniversiteler bünyesinde verilmeye başlanan turizm eğitiminde, 1990'lı yıllardan itibaren branşlaşma başlamıştır. Otel işletmeciliği, seyahat işletmeciliği, yiyecek-içecek hizmetleri, rehberlik ve animasyon hizmetleri alanında bölümler açılarak uzman personeller yetiştirilmeye başlanmıştır (Çolakoğlu, Epik ve Efendi 2010: 180). Böylelikle uzun yıllar Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde açılan kurslarda verilen turist rehberliği eğitimi 1990'lı yılların ikinci yarısı itibarı ile yükseköğrenime taşınmıştır (Ahipaşaoglu, 2001: 28). Günümüzde önlisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi YÖK'na bağlı üniversitelerin meslek yüksekokullarında; hazırlık olan bölümlerde 6, hazırlık olmayan bölümlerde 4 yarıyılta verilmektedir. 2014 yılı Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi verilerine göre 11 üniversite de toplam 13 meslek yüksekokulunda önlisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi verilmekte olup, Tablo 10'da gösterilmektedir.

Tabloda meslek yüksekokullarının 2014 yılı kontenjanları da yer almaktadır. Bu bilgilere göre her yıl üniversitelerin 2 yıllık turist rehberliği programlarına yaklaşık 920 öğrenci kayıt yaptırmakta ancak çeşitli nedenler ile mezun olduktan sonra mesleğini sürdürememekte veya sürdürmemektedir. Bu durumun çeşitli sebepleri olduğu muhakkaktır:

2011 yılına kadar devam eden, Turizm Meslek Liseleri öğrencilerinin mezun oldukları alandan farklı bir alan tercih etmelerini engelleyen katsayı uygulaması, bu durumun sebeplerinden biri olarak gösterilebilir.

Turizm Meslek Liseleri öğrencilerinin kendi alanlarındaki bir önlisans programına sınavsız geçiş yapma imkânlarının olması da yine aynı doğrultuda sebep olarak gösterilebilir. Çünkü bu öğrencilerin bir bölümü öğrenimlerine devam edecekleri yükseköğrenim programları hakkında tam olarak bilgi sahibi olmadan, kariyer planlaması yapmadan tercih yapmaktadırlar. Korkmaz, Gürol ve Avcıkurt'un 2012'de yaptıkları çalışmanın sonuçları bunu doğrular niteliktedir.

Tablo 10
Önlisans Düzeyinde Turist Rehberliği Eğitimi Veren Okullar

Üniversite Adı	Meslek Yüksekokulu	Bölüm	2014 yılı kontenjan	Puan Türü
Ankara Üniversitesi	Beypazarı MYO	Turizm Rehberliği	40	YGS-3
Uludağ Üniversitesi	İznik MYO	Turizm Rehberliği	40	YGS-3
Kocaeli Üniversitesi	Kartepe Turizm MYO	Turizm Rehberliği	50	YGS-3
Süleyman Demirel Üniversitesi	Yalvaç MYO	Turizm Rehberliği	40	YGS-3
İstanbul Aydın Üniversitesi	Anadolu Bil MYO	Turizm Rehberliği (İng)	50	YGS-3
Marmara Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO	Turizm Rehberliği	30	YGS-3
Selçuk Üniversitesi	Beyşehir Ali Akkanat MYO	Turizm Rehberliği	40	YGS-3
Selçuk Üniversitesi	Silifke-Taşucu MYO	Turizm Rehberliği Turizm Rehberliği (İ.Ö)	80 80	YGS-3
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	İçmeler Turizm MYO	Turizm Rehberliği Turizm Rehberliği (İ.Ö)	50 50	YGS-3
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Ortaca MYO	Turist Rehberliği	40	YGS-3
Kapadokya Meslek Yüksekokulu	Kapadokya MYO	Turist Rehberliği Turist Rehberliği (U.E)	40 150	YGS-3
Nevşehir Üniversitesi	Ürgüp Sebhat ve Erol Toksöz MYO	Turizm Rehberliği Turizm Rehberliği (İ.Ö)	45 45	YGS-3
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Van MYO	Turizm Rehberliği	40	YGS-3

Kaynak: ÖSYM, 2014

Bir diğer etken yabancı dil sorunudur. Tablo incelendiğinde rehberlik eğitimi veren meslek yüksekokullarına yerleşimlerde YGS-3* puan türü baz alınmaktadır. 23 Şubat 2013 tarihinde resmi gazetede yayımlanması üzerine düzenlenmiş şekli ile yürürlüğe giren Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliğine göre turist rehberi adaylarının mesleğe kabul edilmeleri için Yabancı Dil Seviye Tespit Sınavından en az (B) seviyesinde başarı göstermesi gerekmektedir. (Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği, madde 3). Yabancı dil sorununu henüz çözümlenemeyen öğrenciler bu şartı yerine getiremedikleri için mesleğe kabul edilmemekte ve bu mesleği icra etmekten vazgeçmektedir. Çeşitli

* YGS-3 puan türüne göre testlerin yüzdeleri ağırlıkları şöyledir: Türkçe %40, Sosyal Bilimler %30, Matematik %20, Fen Bilimleri %10 (2014 ÖSYS Kılavuzu)

sebepler ile öğrencilerin turizm sektöründe çalışmak istememesi veya farklı bir sebep ile farklı mesleklere yönelmesi gibi sebepler de bu duruma sebep olarak gösterilebilmektedir.

Tablo 10’da görüldüğü üzere rehberlik eğitim programının meslek yüksekokullarında iki farklı şekilde isimlendirildiğini görmekteyiz. Bu durum standart bir rehberlik eğitimi olmadığının bir örneği olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Çalışma kapsamında yapılan incelemeler ve rehberlerle yapılan görüşmelere göre önlisans programlarında uygulanan müfredatlar da üniversitelere göre değişiklik gösterebilmektedir. Tablo 11 ve 12 rehberlik eğitimi veren meslek yüksekokulları arasından rasgele seçilen iki okulun 4 yarıyıllık programları ile seçimlik derslerini göstermektedir.

Tablo 11 ve 12 incelendiğinde, her iki okulda da kimi derslerin ve AKTS’lerin uyuşmadığı açıkça görülebilmektedir. Örneğin gibi rehberlerin ilgi alanına giren (Ahipaşaoğlu, 1997: 36) disiplinler* arasında yer alan “Sanat Tarihi” dersi Kartepe Turizm MYO’nda biri zorunlu biri seçimlik olmak üzere iki ders şeklinde ve toplamda 5 AKTS ile verirken, İznik MYO’nda aynı ders dört zorunlu ders ve toplamda 13 AKTS ile verilmektedir.

Yine rehberlerin ilgi alanına giren bir disiplin olarak “Mitoloji” dersi Kartepe Turizm MYO’nda 3 AKTS ile seçmeli ders olarak verilirken, İznik MYO’nda ilk iki yarıyıldan toplam 6 AKTS ile zorunlu olarak verilmektedir.

Hemen hemen her rehberin Anadolu gezilerinde anlatımları arasında yer alması beklenen “Anadolu Uygarlıkları” dersi, Kartepe Turizm MYO’nda ikinci ve dördüncü yarıyıllarda toplam 6 AKTS ile okutulurken İznik MYO programında hiç yer almaması, ders programlarının farklılık göstermesinin bir başka örneği olarak karşımıza çıkabilmektedir.

*

Konuya ilişkin bilgiler Tablo 9’da gösterilmektedir.

Tablo 11
Kocaeli Üniversitesi Kartepe Turizm Meslek Yüksekokulu Ders Programı

I. Yarıyıl		II. Yarıyıl		III. Yarıyıl		Seçimlik Dersler (3 AKTS)						
Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	Dersin Adı	Dersin Adı	Dersin Adı	Dersin Adı	Dersin Adı	Dersin Adı
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I	2	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-II	2	Sanat Tarihi I	2	Seyahat Acenteciliği ve Tur Operatörlüğü	Hijyen ve Sanitasyon	Mesleki Yabancı Dil-II	Beslenme İlkeleri ve Menü Planlama			
Türk Dili-I	2	Türk Dili-II	2	Mesleki Deneyim-I	3	Turizm Sosyolojisi ve Turist Psikolojisi	Girişimcilik	Rekreasyon ve Animasyon	Turizm Mevzuatı			
Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı	3	Anadolu Uygarılıkları-I	3	Dünya Turizm Merkezleri	2	Mitoloji	Alternatif Mesleki Yabancı Dil-I-II	Müşteri İlişkileri	Turizm Pazarlaması			
Yabancı Dil-I	10	Yabancı Dil-II	10	Mesleki Yabancı Dil-I	2	Dinler Tarihi	Rapor ve Sunum Hazırlama Teknikleri-I-II	Halkla İlişkiler	Ulaştırma Hizmetleri ve Bilet Satışı			
İletişim Teknikleri	3	Turizm İşletmeleri	3	IV. Yarıyıl		Arkeoloji II	Halk Dansları-I-II	İlk Yardım	Sanat Tarihi-II			
Genel Turizm	3	Arkeoloji I	3	Anadolu Uygarılıkları-II	3	Türk Halk Kültürü	Sosyal ve Kültürel Etkinlikler-I-II	Turizm Çeşitlendirmesi	Alternatif Mesleki Yabancı Dil-II			
Rehberlik Mesleğine Giriş	3	Rehberlik Eğitimi	4	Mesleki Deneyim-II	3	Turizm ve Çevre	Beden Dili-I-II	Ön Büro İşlemleri	Türk Halk Kültürü-II			
Tur Planlaması ve Yönetimi	4	İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku	3	Turizm Coğrafyası	3	Turizmde Etik	Görgü ve Protokol Kuralları-I-II	Türkiye'nin Turistik Destinasyonları	Proje I-II			

Tablo 12
Uludağ Üniversitesi İznik Meslek Yüksekokulu Ders Programı

I. Yarıyıl		II. Yarıyıl		II. Yarıyıl			Seçimlik Dersler (3 AKTS)		
Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	Dersin Adı	Dersin Adı	
Bilgi ve İletişim Teknolojisi	5	Turizm Mevzuatı	3	Türkiye'nin Turizm Coğrafyası	3	Etkili ve Güzel Konuşma	Otelcilik ve Ön Büro İşlemleri	Avrupa Birliği ve Turizm	
Sanat Tarihi-I	4	Sanat Tarihi II	3	Sanat Tarihi-III	3	Meslek Etiği	Turizm ve Çevre	Uluslar Arası Turizm Hareketliliği	
Arkeoloji I	4	Arkeoloji II	3	İkonografi	3	Turizm Mevzuatı	Anadolu Mutfak Kültürü	Boş Zaman ve Rekreasyon Yöntemleri	
Mitoloji I	3	Mitoloji II	3	Dinler Tarihi-I	3	Anadolu İkonografisi	İşyeri Eğitimi I-I (12 AKTS)	Türkiye Flora ve Faunası	
Mesleki Yabancı Dil – I (İng.)	5	Mesleki Yabancı Dil – II (İng.)	5	Mesleki Yabancı Dil – III (İng.)	6	Girişimcilik	İkinci Yabancı Dil I (Rusça)	Araştırma Yöntem ve Teknikleri	
Genel Turizm Bilgisi	3	Tur Operatörlüğü ve Seyahat Acenteciliği	4	Tanıtma ve Satış Geliştirme	3	Genel ve Teknik İletişim	Türkiye'nin Turizm Coğrafyası(2 AKTS)	Tanıtma ve Satış Geliştirme	
Atatürk İlkeleri ve Devrim Tarihi-I	2	Atatürk İlkeleri ve Devrim Tarihi-II	2	Sanat Tarihi-IV	3	Halkla İlişkiler (2 AKTS)	Güncel Turizm Sorunları(2 AKTS)	Özel İlgili Turizmi	
Türk Dili I	2	Türk Dili II	2	Dinler Tarihi II	3	Türk Kültür ve Sanatı	İş Hukuku	Tanıtma ve Satış Geliştirme	
İngilizce I	2	İngilizce II	2	Mesleki Yabancı Dil – IV (İng.)	6	Turizm Ekonomisi	Sağlık Bilgisi		

Yukarıda örnekleriyle açıklandığı üzere meslek yüksekokulların ders müfredatları ve toplam ders saatleri ile kredileri birbirleri arasında değişiklik göstermektedir. Bu durum rehberlik eğitiminde standart bir müfredatının olmadığına kanıtı niteliğindedir. Eğitimde kimi standartların olmaması, rehberlerin aldıkları eğitimi farklılaştırmakta ve eğitim kalitesinin ölçülmesini zorlaştırabilmektedir. Dolayısıyla öğrenciler arasında bir fırsat eşitliği sağlanamamaktadır.

Ders program ve içeriklerinin aynı olmaması sadece meslek yüksekokullarına yönelik değildir. Lisans düzeyinde rehberlik eğitimi konusunda da benzer sorunlar ile karşılaşmaktadır. Konuyla ilgili daha kapsamlı bilgi ilerleyen bölümlerde verilmektedir.

2.5.1.2. Lisans Düzeyinde Turist Rehberliği Eğitimi

1990'lı yıllarda turizm eğitiminde branşlaşmaya gidilmesiyle birlikte üniversiteler bünyesinde verilmeye başlanan iki yıllık okullardaki rehberlik eğitiminin, özellikle lisan eğitimi bakımından yeterli olmaması üzerine bazı üniversitelerin Turizm Yüksekokullarında dört yıllık Turizm Rehberliği Bölümleri açılmıştır (Ahipaşaoğlu, 2001: 31). Zaman içerisinde kimi bölümler kapatılmış olsa da yeni açılan bölümler ve artan kontenjanlar ile rehberlik eğitimi yaygınlaşmıştır.

Tablo 13'te görülebildiği üzere Türkiye'de lisans düzeyinde rehberlik eğitimi 14 üniversite bünyesinde verilmektedir. Adnan Menderes Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi'nde rehberlik bölümlerinin ikinci öğretimi de bulunmaktadır. Ayrıca Gazi Üniversitesi il Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi sadece Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları'nın (MTOK)* tercih edebileceği bölümleri bünyelerinde barındırmaktadırlar.

* **MTOK:** Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarının kısaltılmasıdır. Üniversite kılavuzunda bir bölümün yanında eğer MTOK yazıyorsa bu, o bölüme yalnızca ilgili mesleki ve teknik liselerden mezun olan öğrencilerin yerleşebileceği anlamına gelir. MTOK uygulamasından önce LYS puan türüyle öğrenci alan özellikle mühendislik gibi bölümlerde meslek ve teknik lise öğrencilerinin girmesi bir hayli zordu. Meslek lisesi ve teknik liselerde okuyan öğrencilerin 9. sınıftan sonra daha çok meslek dersi alması bunun yanında LYS sınavının içeriğini oluşturan ders ve konuların büyük çoğunluğunu görmemesi, bu öğrencileri yarışta geride bırakıyordu. MTOK. Uygulaması ile getirilen yenilik bu okullara sadece ilgili mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun öğrencilerin yerleşebilmesidir. Bu sayede teknoloji fakülteleri kurularak başta mühendislik bölümleri olmak üzere meslek ve teknik lise mezunu öğrencilere daha birçok bölümün önu açılmıştır (MTOK, ty).

Türkiye’de lisans düzeyinde rehberlik eğitimi veren 14 üniversiteden sadece Yaşar Üniversitesi özel bir üniversitedir.

Tablo 13
Lisans Düzeyinde Turist Rehberliği Eğitimi Veren Okullar

Üniversite Adı	Fakülte/Yüksekokul Adı	Bölüm Adı	2014 yılı Kontenjan	Puan Türü
Adıyaman Üniversitesi	Turizm işletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	67	YGS-5
Adnan Menderes Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turist Rehberliği Turist Rehberliği (İÖ)	47 47	DİL-1
Akdeniz Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği	31	DİL-1
Anadolu Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği	41	DİL-1
Balıkesir Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği Turizm Rehberliği (İÖ)	67 67	DİL-1
Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	77	TM-1
Ege Üniversitesi	Çeşme Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu	Turizm Rehberliği	62	DİL-1
Gazi Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği (MTOK)	62 27	TM-1
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği	31	DİL-1
Kastamonu Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu	Turizm Rehberliği	47	DİL-1
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği	36	DİL-1
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ün.	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği Turizm Rehberliği (MTOK)	40 18	DİL-1
Selçuk Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği (İÖ)	103 103	TM-1
Yaşar Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Turizm Rehberliği	30	DİL-1

Kaynak: ÖSYM, 2014

Yukarıdaki tabloda lisans düzeyinde rehberlik eğitimi veren okulların 2014 yılı başvuru kontenjanları da yer almaktadır. Bu bilgilere göre yaklaşık 1000 öğrenci dört yıllık rehberlik programlarına yerleşmektedir. Önlisans eğitiminde olduğu gibi lisans eğitimini tamamlayan rehber adaylarının büyük bir bölümünün de kariyerlerine rehber olarak devam etmedikleri yorumu getirilebilir.

Tabloda dikkat çekilebilecek bir diğer nokta bölümlerin hangi puan türünde öğrenci kabul ettiği ile ilgilidir. Görüldüğü üzere tabloda üç farklı puan türü yer almaktadır. Bunlar; YGS-5, TM-1 ve DİL-1 puan türleridir.

ÖSYS sistemine göre YGS-5 puan türünde testlerin yüzdeleri dağılımları şöyledir: Türkçe %37, Sosyal Bilimler %20, Matematik %33 ve Fen Bilimleri % 10. YGS puan türlerinde adayların LYS sınav puanları dahil edilmemektedir. TM-1 puan türünde adaylar hem YGS hem LYS sınavlarına girmektedir ve testlerin yüzdeleri ağırlıkları şöyledir: YGS sınavında: Türkçe %14, Sosyal Bilimler %5, Matematik %16 ve Fen Bilimleri % 5; LYS sınavında Matematik % 25, Geometri %10, Türk Dili ve Edebiyatı %18 ve Coğrafya %7'dir. DİL-1 puan türünde yine adaylar hem YGS hem LYS sınavına girmekle yükümlüdürler. Bu puan türünde testlerin yüzdeleri ağırlıkları şöyledir: YGS sınavında: Türkçe %15, Sosyal Bilimler %9, Matematik %6 ve Fen Bilimleri % 5; LYS sınavında Yabancı Dil %65'tir.

Bu durumda tabloyu tekrar incelediğimizde 1 üniversite YGS-5 puan türünde öğrenci kabul etmektedir. Yani; bu bölüme yerleşimlerde Türkçe ve Matematik bilgisi ağır basmaktadır. Bu bölüm ayrıca tek sınava girerek yerleşilebilen tek bölümdür. 3 üniversite TM-1 puan türünde öğrenci kabul etmektedir. Yine Türkçe ve Matematik bilgisi bu bölüme yerleşmede daha ön plandadır. Ancak bu üniversitelere yerleşebilmek için öğrenciler her iki öğrenci seçme ve yerleştirme sınavına da girmelidirler.

Daha ağırlıklı olarak DİL-1 puan türünde öğrenci kabul edildiği görülmektedir. Bu puan türüne göre öğrenci alan üniversitelerin sayısı 10'dur. Profesyonel turist rehberi kimlik kartına sahip olmanın koşullarından birinin yabancı dil sınavlarında başarılı olmaktır. Bu durumda yabancı dil puan türü ile üniversitelere yerleşen öğrencilerin, mezuniyet sonrası dil sınavlarında başarı gösterebilmesi daha muhtemeldir. Şöyle ki; dil puan türünde bir sınavla rehberlik bölümlerine yerleşebilmek için adayların belirli bir

seviyenin üzerinde dil becerisine hakim olması gerekmektedir. Böylelikle adayların mezuniyet sonrası dil sınavlarında başarı göstermesi kolaylaşabilecektir.

Yine önlisans eğitimi veren okullarda olduğu gibi, lisans düzeyinde rehberlik eğitimi veren okullarda fakülte ve bölüm isimlerinde farklılıklar olduğu gözükmemektedir. 10 üniversitede rehberlik eğitimi Turizm Fakültesi bünyesinde, 3 üniversitede Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu bünyesinde ve 1 okulda İktisadi ve İdari bilimler Fakültesi bünyesinde verilmektedir. Bu okullardaki rehberlik bölümlerinin isimleri ise; Turist Rehberliği, Turizm Rehberliği, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği olmak üzere üç farklı şekilde isimlendirilmektedir.

Çalışma kapsamında yapılan incelemeler ve rehberlerle yapılan görüşmelere göre lisans programlarında uygulanan müfredatların da üniversitelere göre değişiklik gösterebileceği tespit edilmiştir. Tablo 14 ve 15 lisans düzeyinde rehberlik eğitimi veren üniversiteler arasından rasgele seçilen iki okulun 8 yarıyılık programları ile seçimlik derslerini göstermektedir.

Tablo 14 ve 15'te karşılaştırması yapılan lisans düzeyinde rehberlik eğitimi veren iki üniversitenin 8 yarıyıl boyunca vermiş oldukları zorunlu ve seçmeli dersler ile bu derslere ait AKTS'leri görmekteyiz. Tabloyu incelediğimizde yine önlisans eğitimi veren meslek yüksekokullarının ders programlarında olduğu gibi kimi derslerin ve AKTS'lerin uyuşmadığı açıkça görülebilmektedir.

Örneğin; Sanat Tarihi dersi Balıkesir Üniversitesi'nde 2 yarıyıl 4'er olmak üzere toplamda 8 AKTS ile verilirken, Gazi Üniversitesi'nde tek dönemde 4 AKTS ile verilmektedir. Bir diğer örnek olarak Biletleme dersi Gazi Üniversitesinde 2 yarıyıl 4'er olmak üzere toplam 8 AKTS ile verilirken Balıkesir Üniversitesinde hiç verilmemektedir.

Bu ve benzeri örnekler diğer üniversitelerin de dahil edilmesi ile çok daha genişletilebilir. Bu durum rehberlik eğitiminde belirli bir eğitim standardının olmamasının bir göstergesi olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Tablo 14
Balikesir Üniversitesi Turizm Rehberliği Bölümü 8 yarıyıllık Ders Programı

I.Yarıyıl		II.Yarıyıl		V.Yarıyıl		VIII.Yarıyıl		SEÇMELİ DERSLER
Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS	(3 AKTS)
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	Sanat Tarihi I	4	Türkiye'de Müzeler	4	Uluslararası Turizm Hareketleri
Mesleki Yabancı Dil İngilizce	5	Mesleki Yabancı Dil İngilizce	5	Dinler Tarihi	4	Mesleki Yabancı Dil İngilizce	5	Avrupa Birliği ve Turizm
II. Yabancı Dil Almanca	5	II. Yabancı Dil Almanca	5	Halkla İlişkiler	5	Türk Sanatı	3	Dünya Mutfakları
Türk Dili I	2	Türk Dili II	2	Mesleki Yabancı Dil (İngilizce)	5	Bitirme Projesi	4	Yönetim Organizasyon
Genel Turizm	4	Turist Rehberliği II	4	Antik Yerleşimler I	3			II. Yabancı Dil Rusça
Turist Rehberliği I	4	Turizm Coğrafyası II	4	VI.Yarıyıl		SEÇMELİ DERSLER (3 AKTS)		II. Yabancı Dil Almanca
Turizm Coğrafyası I	4	İlk Yardım	4	VI.Yarıyıl		SEÇMELİ DERSLER (3 AKTS)		Halkla İlişkiler
Bilgisayar	4	Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü	4	Sanat Tarihi II	4	Güncel Turizm Sorunları		İnsan Kaynakları Yönetimi
III.Yarıyıl		IV.Yarıyıl		IV.Yarıyıl		IV.Yarıyıl		Rekreasyon ve Animasyon Yönetimi
Arkeoloji I	4	Arkeoloji II	4	Araştırma Teknikleri	4	Örgütsel Davranış		Kongre ve Fuar Organizasyonu
Anadolu Medeniyetleri I	4	Anadolu Medeniyetleri II	4	Mesleki Yabancı Dil İngilizce	5	Turizmde İş Ahlakı		Otel İşletmeciliği
II. Yabancı Dil Almanca	5	Mesleki Yabancı Dil İngilizce	5	Antik Yerleşimler II	3	Türkiye Fiziki ve Beşeri Coğrafyası		Turizmde Tanıtma ve Satış Geliştirme
Mesleki Yabancı Dil İngilizce	5	II. Yabancı Dil Almanca	5	VII.Yarıyıl		Turizm Pazarlaması		Turizm ve Çevre
Mitoloji	3	İkonografi	3	Bitirme Projesi	4	Türk Mutfak Kültürü		Turizm Politikası ve Planlaması
				Türk Tarihi	3	Türkiye Florası ve Faunası		Turizm Sosyolojisi
				Özel İlgili Turizmi	3	Turizm Mevzuatı		

Tablo 15
Gazi Üniversitesi Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Bölümü 8 yarıyıllık Ders Programı

I.Yarıyıl		II. Yarıyıl		V. Yarıyıl		SEÇMELİ DERSLER (3 AKTS)	SEÇMELİ DERSLER (5 AKTS)
Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS		
İngilizce-I	5	İngilizce-II	5	Biletleme I	4	Kültür ve Turizm	Mesleki Yabancı Dil I-II-III-IV (İngilizce)
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I	2	Davranış Bilimleri	5	Turizm Pazarlaması	5	İletişim ve İnsan İlişkileri	Mesleki Yabancı Dil I-II-III-IV (Almanca)
Turizme Giriş	5	Rekreasyon	4	Seyahat Acenteciliği ve Tur Operatörlüğü	4	Temel Sanat ve Estetik Bilgisi	Mesleki Yabancı Dil I-II-II-IV (Fransızca)
Genel Ekonomi	5	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-II	3	VI.Yarıyıl		Türk Tarihi ve Kültürü	TÜRK HALK BİLİMİ VE EL SANATLARI
Genel Muhasebe	5	Genel İşletme	5	Biletleme II	4	Sağlık Tedbirleri ve İlk Yardım	Rehber-İşletme İlişkileri
Hukuk Başlangıcı	5	İşletmeciler İçin Matematik	5	Dünya Uygarlık Tarihi	5	Anadolu Medeniyetleri ve Tarihi	Anadolu'nun Antik Kentleri
Türk Dili-I	3	Türk Dili-II	3	Turizm Ekonomisi	4	Dünya Turizm Hareketleri	Almanca I-II
						Seyahat Ve Ulaştırma Hizmetleri	Fransızca I-II
III. Yarıyıl		IV. Yarıyıl		VII. Yarıyıl		SEÇMELİ DERSLER (4 AKTS)	SEÇMELİ DERSLER (5 AKTS)
Yiyecek İçecek Hizmetleri	5	Türk Mutfak Kültürü	4	Dinler Tarihi	5	İkram Hizmetleri	Rusça I-II
Sanat Tarihi	4	Turizm Coğrafyası	5	Türkiye Flora ve Faunası	5	Girişimcilik	Arapça I-II
Yönetim Ve Organizasyon	5	Turizm Rehberliği	4	Araştırma Teknikleri	5	Tur Planlaması ve Yönetimi	Etkinlik Yönetimi
İstatistik	5	Turizm İşletmelerinde Maliyet Analizleri	6	VIII. Yarıyıl		Yunan ve Roma Mitolojisi	Sosyal Sorumluluk ve Meslek Etiği
				İkonografi	5	Arkeoloji ve Müzecilik	Anadolu Demografisi ve Etnografyası
				İşletme Politikası	5	Osmanlı Mimarisi ve Sanatı	Şehir ve Medeniyet
				Mezuniyet Projesi	5	İnsan Kaynakları Yönetimi	Özel İlgi Turizmi
						Türk ve Anadolu Mitolojisi	Müşteri İlişkileri Yönetimi
						Selçuklu Mimarisi ve Sanatı	Erasmus Stajı
							Türk Edebiyatı

2.5.1.3.Lisansüstü Düzeyde Turist Rehberliği Eğitimi

Turist rehberliği eğitiminde hem niteliği arttırmak hem de üniversitelerin rehberlik bölümlerine alanında uzman akademik personeller yetiştirmek amacıyla rehberlik eğitiminin lisansüstü düzeyde de verilmesi uygun görülmüştür. Bu konuda atılan adımlar yeni olduğu için, henüz herhangi bir enstitüde turist rehberliği eğitimi verilmemektedir.

Ancak, Ege Üniversitesi yüksek lisans düzeyinde rehberlik eğitimi vermek için gerekli çalışmalarını tamamlamıştır. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Rekreasyon ve Turizm Rehberliği Tezli Yüksek Lisans Programı Kapsamında lisansüstü eğitim vermeye başlayacaktır.

Üniversitelerin turist rehberliği bölümlerinin önlisans, lisans veya yüksek lisans programlarından mezun olan öğrenciler, ÖSYM tarafından düzenlenen yabancı dil sınavlarından (YDS, e-YDS) en az B düzeyinde* veya Kültür ve Turizm Bakanlığı denetiminde açılan kurslar öncesi yapılan dil sınavlarından geçerli puan aldıklarını gösteren belge ile 45 günlük** Türkiye Turu Uygulama Gezisine katıldıklarını gösteren belgeyi Kültür ve turizm Bakanlığı'na ibraz ettiklerinde kokartlarını alabilmektedirler.

2.5.2. Yaygın Turist Rehberliği Eğitimi

Turizmin henüz gelişmeye başladığı dönemlerde Kültür ve Turizm Bakanlığı önemli bir sorunun giderilmesi yönünde sorumluluğunu yerine getirebilmek adına rehberlik kursları düzenlemeye başlamış, bu kurslara katılıp mezun olanlar dışında rehberlik yapılmasını engelleyici düzenlemeler getirmiştir (Çolakoğlu, Epik ve Efendi 2010: 180). Bu bağlamda Kültür ve Turizm Bakanlığı Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği uyarınca gerek görülen yer ve zamanlarda ilgili Turizm İl Müdürlüğünün talebi ile ihtiyaç duyulan dillerde ve ihtiyaç duyulan sayılarda rehber yetiştirmek üzere kurs açma yetkisine sahip olmuştur (Ahipaşaoğlu, 2001: 28). 25 Kasım 2005 tarihine kadar bölgesel ve ulusal rehberler yetiştirilen kurslarda, bu tarihte çıkarılan

* YDS sınavında; 90 - 100 arasındaki puanlar (A) seviyesi, 80 - 89 arasındaki puanlar (B) seviyesi, 70 - 79 arasındaki puanlar (C) seviyesi, 60 - 69 arasındaki puanlar (D) seviyesi, 50 - 59 arasındaki puanlar (E) seviyesi olarak kabul edilir (YDS Başvuru Kılavuzu 2014)

** 2012 yılına kadar 36 gün olan uygulama gezisi Rehberlik Meslek Yasası'nın çıkmasının ardından yönetmelikte yapılan yeni düzenleme ile 45 güne çıkarılmıştır.

yönetmelikle birlikte bölgesel rehberlik kimlik kartı sahibi olanların kazanılmış hakları saklı kalmak üzere bölgesel rehberlik kaldırılmıştır (Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği). Ancak 23.02.2013 tarihinde yürürlüğe giren Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği ile gerekli görüldüğünde bölgesel turist rehberliği sertifika programının açılması uygun görülmüştür (Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği, madde 3).

Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliğinin 4. Maddesi uyarınca *Turizm sektörünün ihtiyaçları dikkate alınarak, Birliklerin ve Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB)'nin ortak önerileri ve Bakanlığın onayıyla belirlenen dillerde, gerektiği hâllerde belirlenen bölgelerde, Bakanlığın gözetimi ve denetimi altında birlikler tarafından ülkesel veya bölgesel turist rehberliği sertifika programları düzenlenebilir.*

Sertifika programlarına kabul için ise aşağıdaki şartlar aranmaktadır (Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği, madde 6)

- a) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,
- b) Başvuru tarihi itibarıyla 18 yaşını doldurmuş olmak,
- c) Üniversitelerin turist rehberliği bölümü dışındaki diğer bölümlerinden en az lisans düzeyinde mezun olmak,
- d) Yabancı dil yeterliliğine sahip olmak,
- e) Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde sayılan suçların herhangi birinden mahkûm olmamak,
- f) Daha önce meslekten çıkarılmamış olmak.

Bu şartlar dâhilinde, yönetmelikte belirtilen belgelerle birlikte yapılan başvuruların incelenmesinin ardından birlikler tarafından oluşturulan komisyonlarca seçme sınavı yapılmaktadır. Seçme sınavları aşağıdaki aşamalarda yapılır:

- a) Genel Kültür
- b) Yabancı Dil sözlü
- c) Yabancı Dil Yazılı
- d) Mülakat

Seçme sınavında başarılı olanlar sertifika programlarına katılmaya hak kazanırlar. Sertifika programlarının süresi, ülkesel sertifika programlarında en az yedi yüz, bölgesel sertifika programlarında en az yüz elli ders saatidir. Katılımcıların derslere ve

konferanslara katılım zorunluluğu olan bu programlarda Tablo 16'daki dersler verilmektedir(Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği, madde 9).

Tablo 16
Sertifika Programlarında Okutulan Dersler

Genel Turizm Bilgisi ve Turizm Mevzuatı	Genel Türk Tarihi ve Kültürü
Meslek Etiği ve Meslek Dersi	Türk Dili ve Edebiyatı
Türkiye'nin Turizm Coğrafyası	Arkeoloji ve Müzecilik
Mitoloji ve İkonografi	Genel Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım
Sanat Tarihi	İletişim Becerileri
Dinler Tarihi ve Sosyoloji	Anadolu Medeniyetleri Tarihi
Türk Halk Bilimi ve Geleneksel Türk El Sanatları	Türkiye'nin Flora ve Faunası, Doğa Tarihi

Sertifika programına katılan katılımcıların sertifika programı kapsamında belirlenen tarihi ve turistik alanları tanımak ve bilgi sahibi olmak amacıyla yurtiçi uygulama gezilerine katılmaları zorunludur. Uygulama gezileri, ülkesel veya bölgesel sertifika programları için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği, madde 14). Sertifika programlarının ve uygulama gezilerinin tamamlanmasının ardından bitirme ve bütünleme sınavları yapılır. Sınavlarda başarılı olanlara başarı belgesi verilmektedir.

Görüldüğü üzere Türkiye'de rehberlik eğitimi üç farklı şekilde verilmektedir. İster önlisans ve lisans düzeyinde üniversiteler kapsamında, ister sertifika programları ile Kültür ve Turizm Bakanlığı denetiminde olsun, rehberlik eğitiminin, özellikle okutulan dersler ve eğitim şekli bazında, belirli standartları olmadığı görülmektedir.

Her ne kadar bu kurumlar arasında farklılıklar söz konusu ise de her bir eğitim türünün kendine özgü avantajları da bulunmaktadır. Örneğin bakanlık denetiminde birlikler tarafından yürütülen sertifika programları, yabancı dil sınavını program öncesi yapıp, dil şartlarını taşımayan adayları programa kabul etmediği için, programı tamamlayan adaylar hemen melege başlayabilmektedir. Program süresinin kısa olması ise bir dezavantaj niteliği taşımaktadır. Bu dezavantaj, genel çerçevede sertifika programlarında okutulan derslerin iki yıla yayılan eğitimini kapsayan önlisans düzeyindeki rehberlik eğitimi için avantaja dönüşebilmektedir. Ancak, meslek yüksekokullarına giriş koşullarında dil sorunun çözülmemesi söz konusu olduğu için, mezuniyet sonrası öğrencilerin aşamadıkları bir engel olabilmektedir. Dolayısıyla hem

lisans hem önlisans eğitimi almış olan rehber adayları dil sınavlarından başarılı olamamaları gerekçesiyle mesleğin icrasından vazgeçebilmektedir.

Lisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi ise üzerinde önemle durulan bir konudur. Türkiye’de Profesyonel Turist Rehberliği eğitiminin sadece üniversitelerin dört yıllık rehberlik programlarında verilmesi gerektiğini savunan pek çok araştırmacı bulunmaktadır. Çünkü lisans düzeyinde verilen rehberlik eğitimleri dört yıl gibi uzun bir zamana yayılmakta, dolayısıyla daha çeşitli dersler daha verimli şekilde aktarılabilir. Lisans düzeyinde verilen rehberlik eğitiminin tamamlanmasının ardından formasyon eğitimi almak koşulu ile turizm meslek liselerine öğretmenler kazandırılabilir. Ayrıca rehberlerin yetiştirilmesinde büyük emeğe sahip olan alanında uzman akademik personellerin yetiştirilmesi adına lisans eğitimi önem arz edebilmektedir.

Lisans eğitiminin taşıdığı bu avantajlara rağmen, kokart almak için sağlanması gereken dil şartlarının dört yılın sonunda halen sağlanamaması, sektöre nadir dillerde rehberler kazandırılmaması lisans eğitiminin sorunları olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Eğitim şekli ne olursa olsun rehberlik kimlik kartını almaya hak kazanan bir adayın mesleğinin icrası için karşısına çıkan en önemli sorunlardan birisi de uygulama konusunda yetersiz kalmasıdır. Bu husus üçüncü bölümde ele alınacaktır.

BÖLÜM 3: PROFESYONEL TURİST REHBERLERİ BAKIŞ AÇISIYLA TURİZM REHBERLİĞİ EĞİTİM MÜFREDATLARININ UYGULAMA YETERLİLİĞİ

Araştırmanın önemi ve amacı, kapsam ve kısıtları, uygulamanın yöntemi, teorik altyapısı ve uygulamada kullanılan yöntemler ve elden edilen bulgular bu bölümde yer alan alt başlıklardır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye için de turizmin önemi gün geçtikçe artmaktadır. 2014 verilerine göre yaklaşık 1,1 milyar insan uluslararası turizm hareketlerine katılmış ve toplamda yaklaşık 1 trilyon dolar harcama yapmışlardır (UNWTO, 2014). Aynı dönemde Türkiye, 40 milyonu aşkın yabancı turist ağırlayarak 34,3 milyar dolar turizm geliri elde etmiş, dünya sıralamasındaki yerini 6. Sıraya yükseltmeyi başarmıştır (TUİK, 2014). Turizm endüstrisindeki bu artışlar ülkeleri turizme yönlendirmekte, bu yönelimler küresel ölçekte rekabeti arttırmaktadır. Artan rekabet koşullarında rakiplerin önüne geçebilmenin belki de en önemli koşulu hizmet kalitesinin artırılmasıdır. Uluslararası pazardaki payını arttırmak isteyen ülkelerin rekabete girişebilmesi, hizmet kalitesinin sağlanabilmesi ve turistler ile hizmet edenler arasında sağlıklı bir ilişki kurulabilmesi, işgücünün mesleki ve teknik eğitim düzeylerinin yüksek olmasına bağlıdır (Hacıoğlu ve diğerleri, 2008: 11; Korkmaz, Gürol ve Avcıkurt, 2012: 120). Turizmde çalışan işgücü arasında profesyonel turist rehberleri çok kritik bir yere sahip olan kişilerdir. Bir turist, ziyaret ettiği destinasyonda sınırlı ilişkiler kurabilir. Dolayısıyla gittiği yer hakkındaki bilgileri, kanıları ve değerlendirmeleri bu sınırlı ilişkisinden edindiği izlenimlere göre oluşturur (Batman, Yıldırğan ve Demirtaş, 2001: 27). Turistin gezi süresince birlikte olduğu rehberlerle ilişkileri ile birlikte bu izlenimler en olumludan en olumsuzaya seyrir gösterebilir. İşinin ehli bir rehber eşlik ettikleri misafirleri son derece memnun bir şekilde uğurlarken, henüz tam olarak yetişmemiş, mesleğinde nispeten başarısız bir rehberin hataları çok daha olumsuz yansımalara sebep olabilir. Bir profesyonel turist rehberinin mesleğine tam olarak hazır olması için ise sadece teorik eğitim yeterli olmayabilir.

Yerel halk ve turistler arasında iletişimi sağlayan, ülkelerinin tanıtımında bir elçi sayılan turist rehberlerinin iyi yetiştirilmiş ve kendini yetiştirmiş olması olumlu bir ülke imajı

oluşması açısından önem arz etmektedir. Kaliteli bir rehberlik eğitimi, kaliteli rehberler yetişmesine, kaliteli rehberler eşlik ettikleri grubun ziyaretlerinden memnun kalmasına, tatillerinden mutlu ayrılan turistler olumlu ülke imajına, bir ülkenin turizmdeki imajının olumlu yönde gelişmesi turizm payının artmasına ve dolayısıyla rekabet üstünlüğü elde etmesine olanak sağlayacaktır.

Yukarıda belirtilen hususlar doğrultusunda, Türkiye’de turist rehberliği eğitimi veren kurumların eğitim süresince kullandıkları müfredatlarının mesleğin uygulanması konusunda yeterli olup olmadığının ortaya konmasının, rehberlerin eğitim kalitesinin artırılması anlamında faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu yönüyle çalışmanın, elde edilen veriler neticesinde sunduğu öneriler ile gerek literatüre, gerek ilgili kurum, kuruluş ve şahıslara katkı sağlayacağını ifade etmek mümkündür.

Türkiye’de profesyonel turist rehberliği eğitimi Kültür ve Turizm Bakanlığı’na açılan kurslar aracılığıyla ve önlisans ve lisans düzeyinde üniversitelerin ilgili bölümlerinde verilmektedir. Yapılan çalışmada, bu kurumların eğitim süresince kullandıkları müfredatlarının ve bu doğrultuda verilen eğitimin mesleki uygulama konusundaki yeterliliklerinin ortaya konmasını amaçlamakta, konu ile ilgili kişi, kurum ve kuruluşlara öneriler sunulmaktadır.

3.2. Araştırmanın Yöntem ve Kısıtları

Türkiye’de turist rehberliği eğitimi veren kurumların müfredatlarının uygulama konusunda yeterli olup olmadıklarına yönelik profesyonel turist rehberleri değerlendirmelerini irdelemeyi amaçlayan bu çalışma, keşifsel doğası ile bir nitel araştırma yöntemini gerekli kılmıştır. “Nitel” terimi, bir sürecin miktar ya da frekans olarak ölçümünü değil, o sürecin açıklanması ile ilgili vurguyu ifade eder (Winget, 2005). En kısa tanımıyla sözlü ifadelerin yer aldığı araştırmalar (Akgül, 2004) olarak tanımlanan nitel araştırma yöntemi, nicel yöntemleri kullanarak ulaşılamayan bulguları üreten her türlü araştırmaları ifade eder. Yıldırım ve Şimşek’e göre nitel araştırmalar (2005: 39), algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmaları ifade etmektedir. Ayrıca nitel araştırmaların söz konusu olay ya da olgular arasındaki ilişkilerden nedensellik esasına göre teori oluşturmayı kapsadığını, içebakış sağlayarak araştırma konusu ile ilgili

bireylerce açıklanan bakış açılarının analizini gerçekleştirdiğini söylemek mümkündür (Akgül, 2004: 133; Winget, 2005).

Bu araştırmada, nitel yöntemin kullanılmasında etkili olan birkaç neden bulunmaktadır. Bunlar araştırma konusu ve araştırma amacı ile ilgilidir. Turist rehberliği eğitiminin uygulama konusunda yeterli olup olmadığı konusunda birincil veriyi elde edebileceğimiz kişiler, rehberlik eğitimi almış, bizzat sahada çalışan, aldıkları eğitim ile çalışma durumunu kıyaslayabilme imkânına sahip rehberlerdir. Bu bağlamda konuyla ilgili rehberlerin görüşlerine başvurulmak istenmiştir. Araştırmanın konusuna bağlı olarak rehberlerin mesleklerini icra ederken aldıkları eğitimin uygulama yönünde bir eksik olup olmadığını tespit etmeye yönelik sorular hazırlanmıştır. Araştırmada nicel yöntemlerin kullanılması katılımcı görüşlerini sınırlayabileceği varsayılmış bu nedenle nitel yöntemlere başvurulmuştur. Araştırmanın amacına uygun olarak rehberlerin ve çok sayıda rehber ile sürekli bir arada olma imkânı bulan turist rehberleri odaları başkanlarının konuya ilişkin derinlemesine görüşleri elde edilmek istenmiştir.

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma yöntemlerinden yarı-biçimsel mülakat tekniği kullanılmıştır. Toplumbilimcilerin sık sık başvurduğu bir teknik olan mülakat tekniğinin amacı, bir konu hakkında ilgili kişi ya da kişilerden sorulan sorular çerçevesinde bilgi almaktır (Aziz, 2013: 85). Yarı-biçimsel mülakat ise, araştırmacının önceden kaba hatları ile bir yol haritasına sahip olduğu ancak görüşmelerin gidişatına göre soru ekleyip çıkarabildiği bir tekniktir (Altunışık ve diğerleri, 2010: 92).

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak mülakat tekniğinin belirlenmesi öncelikle araştırma yöntemi ile ilgilidir. Nitel araştırmalarda en yaygın olan yöntem olan mülakat yöntemi, görüşülen kişinin konu ile ilgili görüşlerinin derinlemesine elde edilmesine olanak sunduğundan bu araştırmada mülakat tekniği kullanılmıştır. Ayrıca yanıt oranı ve anlık tepkilerle etkin bir iletişimin sağlanabileceği düşünceleri mülakat tekniğinin kullanılmasında etkili olmuştur.

Elde edilen birincil verilerin incelenmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yönteminde araştırma kapsamında elde edilen veriler daha önceden belirlenmiş olan temel başlıklar altında toplanır ve bu başlıklar altında özetlenerek yorumlanır. Veriler araştırma sorularına göre ayrı ayrı sınıflandırılır. Yapılan görüşmelerde elde edilen bilgiler de sınıflandırmaya yardımcı olabilmektedir. Betimsel

araştırma yönteminin amacı; elde edilen verilerin belli bir sistem içinde gruplandırılarak anlaşılır bir şekilde vermektir. Bu durumda okuyucu verileri istediği şekilde kullanabilecektir. Bu amaçla elde edilen veriler ilk olarak mantık çerçevesinde bir sıraya koyulur ve yapılan betimlemeler yorumlanarak sonuçlara ulaştırılır. Son olarak araştırmacı bu sonuçlara bağlı olarak geleceğe dair tahminlerde bulunur (Altunışık ve diğerleri, 2012: 324).

Nitel bir yöntem kullanılan bu çalışmada Türkiye'deki 13 Turist Rehberi Odası Başkanından 12'si ile mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca aktif olarak çalışan 28 Profesyonel Turist Rehberi araştırmaya dahil edilmiştir. Daha geniş bir örneklem üzerinde farklı bir araştırma tekniği ile yapılacak olan çalışmalar, daha genel kanılara ulaşabilmek adına önem arz etmektedir.

Hemen hemen her çalışmada olduğu gibi zaman ve maddi kaynakların yetersizliği bu araştırmanın da kısıtları arasında yer almaktadır. Örneklemdeki bireylere ulaşmak, onlardan randevu almak ve randevu zamanı görüşmeyi gerçekleştirmek oldukça uzun zaman gerektirmiştir.

3.3. Araştırma Süreci, Evren ve Örneklem

Mülakatta kullanılacak sorular ilgili alan yazın taranarak oluşturulmuş ve konu ile ilgili alanında uzman akademisyenlerin görüşü alınmıştır. Daha sonra online ortamda 7 rehberin katılımı ile ön görüşme yapılmış ve soruları değerlendirmeleri istenmiştir.

Araştırma evreni Türkiye'deki eylemli profesyonel turist rehberlerinden oluşmakta olup araştırmaya 28 eylemli turist rehberi dahil edilmiştir. Turist rehberlerinin, yerleşim yerinin bulunduğu ilde kurulmuş odalardan birine, yerleşim yeri olan ilde oda kurulmamışsa en yakın ilde kurulmuş odalardan birine üye olmaları zorunludur (6326 sayılı kanun madde 4). Oda başkanları odalarına kayıtlı rehberler ile yakından ilgilenen, tanıyan, sorunlarını bilen kişiler olarak, aynı zamanda kendileri de birer rehber oldukları için çalışma evrenine dahil edilmiştir.

Oda başkanları ile yapılan görüşmelerin beşi yüz yüze, ikisi telefon görüşmeleriyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma yoğunluklarından dolayı zaman kısıtları olan beş oda başkanı için sorular online ortamda açık uçlu sorular şeklinde hazırlanmış ve veriler online olarak elde edilmiştir. Rehberlerden elde edilen verilerin ise yedi tanesi yüz yüze,

yirmi bir tanesi yine online ortamda toplanmıştır. Rehberlerin aktif olarak sahada bulunması ve zaman kısıtlarının fazla olması görüşmelerin yüz yüze yapılmasına imkân vermemiştir.

Yüz yüze yapılacak olan görüşmeler için rehber odaları aranmış, araştırma konusu ve amacı açıklanarak oda başkanlarından randevular alınmıştır. Görüşme yapılmadan önce oda ve başkanları hakkında ön bilgiler derlenmiş, araştırma soruları hazırlanmıştır. Görüşmelerin randevu tarihi ve saatinde gerçekleşmesine özen gösterilmiştir. Görüşmeler esnasında veri kaybını önlemek adına ses kayıtları alınmıştır. Ses kayıtları daha sonra araştırmacı tarafından yazıya dökülmüş ve verilerin incelenmesi aşamasına geçilmiştir.

Tablo 17 Türkiye’deki Turist Rehberleri Odaları ve Rehber Sayıları

ODA	Odaların Tam Adı	Ülkesel Rehber	Bölgesel Rehber	Eylemsiz Rehber	Eylemli Rehber	Toplam
ADRO	Adana Turist Rehberleri Bölgesel Odası	107	5	41	112	153
ANRO	Ankara Turist Rehberleri Odası	447	5	268	452	720
ARO	Antalya Rehberler Odası	1352	13	338	1365	1703
ATRO	Aydın Turist Rehberleri Odası	445	12	66	457	523
BURO	Bursa Turist Rehberleri Odası	79	11	22	90	112
ÇARO	Çanakkale Bölgesel Turist Rehberleri Odası	89	15	28	104	132
GARO	Gaziantep Bölgesel Turist Rehberleri Odası	77	10	33	87	120
İRO	İstanbul Rehberler Odası	3319	34	928	3353	4281
İZRO	İzmir Turist Rehberleri Odası	732	17	272	749	1021
MURO	Muğla Turist Rehberleri Odası	285	5	89	290	379
NERO	Nevşehir Rehberler Odası	424	21	76	445	521
ŞURO	Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası	70	4	32	74	106
TRO	Trabzon Bölgesel Rehberler Odası	63	4	27	67	94
	GENEL TOPLAM:	7489	156	2220	7645	9865

Kaynak: TUREB (Türkiye Rehberler Birliği)

Rehber odaları bazında ülkemizde yer alan 13 turist rehberi odası başkanlarından 12’si ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bir rehber odasından görüşme çağrılarına olumlu bir

yanıt gelmediği için araştırmaya dâhil edilmemiştir. Tablo 17 bu odalara kayıtlı rehber sayılarını ve onların çalışma şekillerini göstermektedir.

3.4. Araştırma Bulgularının Yorumlanması

Bu bölümde rehberlerden ve odalardan elde edilen birincil veriler sunulacaktır. Turist rehberliği eğitimi veren kurumların uygulama yeterliliğini konu alan bu araştırmanın bulguları, rehber odaları başkanları (veya yardımcıları) ile eylemli rehberlerin konu ile ilgili görüş ve değerlendirmelerini içermektedir. Görüşmelerden elde edilen veriler, araştırma bulgularının temelini oluşturmaktadır.

Araştırma bulgularında, katılımcı görüşlerinin gizliliği esasına dayanarak araştırmaya katılan katılımcılar kodlanarak verilecektir. Rehber oda başkanlarından alınan veriler B ile rehberlerden alınan veriler R ile kodlanmıştır.

3.4.1. Demografik Bilgiler

Görüşmeler esnasında ilk olarak araştırmaya dahil edilen katılımcıların demografik bilgileri toplanmıştır. Bu bilgiler daha sonra oda başkanları için ayrı, rehberler için ayrı olacak şekilde tablolaştırılmış ve Tablo 18 ve 19 da gösterilmiştir.

Tablo 18
Oda Başkanları/Vekillere Genel Bilgiler

Demografik Bilgiler		Katılımcı Sayısı
Cinsiyet	Kadın	2
	Erkek	10
Yaş	26-35	3
	36-45	5
	46-55	4
Eğitim Durumu	Önlisans	2
	Lisans	8
	Lisansüstü	2
Kokartı Aldığı Eğitim	Bakanlık Kursu	10
	Önlisans Eğitimi	1
	Lisans Eğitimi	1
Meslek Tecrübesi	7-9 Yıl	3
	10-14 Yıl	3
	15 Yıl ve Üzeri	6
Staj Yapma Durumu	Evet	2
	Hayır	10
Staj Süresince Çalıştığı Görevler	Yardımcı rehber, Otel Rehberi	2

Tablo 18'e göre oda başkanlarının/vekillerinin sadece 2'sinin kadın olduğu görülmektedir. Yaş dağılımlarına bakıldığında çoğunluğunun 36-45 yaş aralığında olduğu, 19-25 yaş ve 56 yaş üzeri oda başkanının bulunmadığı gözlemlenmektedir. 2 katılımcının lisansüstü, 2 katılımcının önlisans mezunu olduğu katılımcıların 8'i ise lisans mezunu olup, bunlar arasında kokartını önlisans ve lisans diplomaları alan 1'er kişi mevcuttur. Diğer tüm katılımcılar farklı dönem ve illerde bakanlık kurslarına katılmışlardır. Katılımcılar arasında kokartını lisans diploması ile alan 1 katılımcı ile önlisans diploması ile alan 1 katılımcı eğitim aldıkları okullarda staj yapmıştır.

Ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğu 15 yılı aşkın süredir rehberlik yapar iken, 7 yıldan az çalışan başkan bulunmamaktadır. Bu durum başkanların seçiminde meslek tecrübesinin göz önünde bulundurulduğunu göstermektedir. Daha önce de bahsedildiği üzere, çalışmanın bu bölümünde bulgular iki farklı örneklem grubu üzerinde değerlendirilecektir. 28 katılımcıdan oluşan rehberlere ait demografik bilgiler ise Tablo 19'da yer almaktadır.

Tablo 19'a göre araştırmaya katılan katılımcılar 19 erkek ve 9 kadından oluşmaktadır. Katılımcıların çoğunun 26-35 yaş aralığında olduğu, 19-25 yaş ve 46-55 yaş arası rehber sayılarının sadece 4 olduğu söylenebilir. Katılımcıların 3'ü önlisans, 2'si lisansüstü ve 13'ü lisans mezunu olmakla birlikte, 16'sı kokartlarını bakanlık kurslarına katılarak almışlardır. Araştırmaya katılan rehberlerin meslek tecrübelerini incelediğimizde ise 10 katılımcının 15 yılı aşkın süredir ve 9 katılımcının 4-6 yıldır rehberlik yaptığını görmekteyiz.

Çoğunluğu kursiyer olan katılımcılardan sadece 8'i rehberlik eğitimi aldığı kurumlarda staj yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu durum 2 şekilde açıklanabilir. Bunlardan ilki, bakanlıkça düzenlenen rehberlik kurslarında staj uygulaması olmaması, onun yerine uygulama gezilerinin düzenlenmesi; diğeri ise rehberlik eğitimi veren yükseköğrenim kurumlarında uygulama gezisine katılan öğrencilere staj zorunluluğunun olmamasından kaynaklanmaktadır. Staj yapanların ise staj esnasında yardımcı rehber, otel rehberliği, acenta görevlisi, transfer elemanı, bilgi işlem görevlisi, komi gibi görevler yaptıkları görülmektedir.

Her ne kadar rehberlik eğitimi veren yükseköğrenim kurumlarında staj uygulaması olsa da, staj yeri seçimi, staj süreleri, staj görevleri ve staj zorunluluğu gibi konularda sorunlar yaşanmaktadır. Bu durum ilerleyen bölümlerde daha ayrıntılı bir şekilde yer alacaktır.

Tablo 19
Rehberlere Ait Genel Bilgiler

Demografik Bilgiler		Katılımcı Sayısı
Cinsiyet	Kadın	8
	Erkek	20
Yaş	19-25	1
	26-35	10
	36-45	9
	46-55	3
	56 ve üzeri	5
Eğitim Durumu	Lise	1
	Önlisans	4
	Lisans	12
	Lisansüstü	11
Kokartı Aldığı Eğitim	Bakanlık Kursu	16
	Önlisans Eğitimi	5
	Lisans Eğitimi	7
Meslek Tecrübesi	1-3 Yıl	5
	4-6 Yıl	9
	7-9 Yıl	2
	10-14 Yıl	2
	15 Yıl ve Üzeri	10
Staj Yapma Durumu	Evet	8
	Hayır	20
Staj Süresince Çalıştığı Görevler	Yardımcı rehber	2
	Otel rehberliği	1
	Acenta Satış Görevlisi	1
	Garson	1
	Transfer Men	2
	Bilgi işlem	1

3.4.2. İyi Bir Rehberin Sahip Olması Gereken Özellikler

Rehberler ile yapılan görüşmelerde katılımcılara ilk olarak iyi bir rehberin sahip olması gereken özellikler sorulmuştur. Katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar incelenmiş, vurgu yapılan özellikler aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tablo 20 katılımcı cevaplarına

göre oluşturulan rehber özellikleri ile bu özelliklerin iyi bir rehberde bulunması gerektiğini belirten katılımcı sayısını göstermektedir. Tabloda yer alan sayılar, bir katılımcının birden fazla özelliğe vurgu yapması dikkate alınarak verilmiştir.

Tablo 20
İyi Bir Rehberin Sahip Olması Gereken Özellikler

Vurgu Yapılan Özellikler	Katılımcı Sayısı
Kendini Yetiştirmiş Olmak	18
İnsan İlişkilerinde İyi Olmak	14
Eğitim almış olmak	11
Çok Yönlü Bilgi Sahibi Olmak	10
Mesleği sevmek	10
Genel Kültür	9
Deneyim Sahibi Olmak	8
Liderlik Vasfına Sahip Olmak	8
Yer/Yön/Destinasyon bilgisine Sahip Olmak	7
Vatanperver Olmak	5
Problem çözme/Analitik düşünme Yeteneğine Sahip Olmak	4
Eğlendirici Olmak	3

Konuya ilişkin kimi katılımcı görüşleri şöyledir:

- B1:** *İyi bir rehber olabilmek için rehberlik eğitimi almış olmak kesinlikle tek başına yeterli değildir. Öncelikle sahaya çıkmak gerekir. Bu işi okuldan değil bilenden öğrenirsiniz. Kesinlikle, bilen birinin yanında çalışıp kendini yetiştirmek lazım.*
- B2:** *Genel anlamında turistlere anlatım yapan kişilere rehber deniyor. Ülkemizin değerlerini güzelliklerini milli ve manevi değerlerini anlatan kişidir rehber. Eğitimi alacaksınız. İşiniz hakkıyla yapacaksınız. Sürekli kendinizi geliştirmeniz şarttır. Bilgisine bilgi katmalıdır. Alınan eğitimin sahada işlenmesi gerekmektedir.*
- B3:** *Öncelikle iyi bir rehber olabilmek için tabi ki eğitim almış olmak gerekir. Bunun dışında rehberler kendilerini yetiştirmekle yükümlüdür. Birçok disiplin ve bilim hakkında bilgi sahibi olmak gereklidir. İyi bir rehber; iletişimi kuvvetli, konusuna hâkim, öğrenmeye açık olmalıdır.*

- B4:** *Eğitimden önce rehberlik becerisi, prezantabl, liderlik vasıflı, genel kültürü olan, dil becerilerine hakim, kültürlü, eğitilmiş, mesleğini seven, kişilerdir. Sadece kokart almak yeterli değildir.*
- R1:** *Çok geniş bir genel kültüre, günlük yaşamın her alanına ilgi duymaya, yerel kültüre ait bilgiye, her konu hakkında biraz bilgi sahibi olmaya, politik olabilmeye, çok iyi bir iletişimci olmaya, grubu bir arada tutabilmek için hissettirmeden disiplin sağlayabilmeye, oturmuş bir kişiliğe, eğlendirebilme ve anlık karar verebilme yeteneğine sahip olmalıdır. . Ancak en çok da her türlü insanı sevebilme yeteneğine ihtiyaç var.*
- R2:** *Liderlik en önemli bir özelliktir. Ayrıca rehber olmak için yön bilgisi de diğer önemli özelliklerden birisidir, yani pathfinder. Bu işi bir yaşam tarzı olarak benimsemeli ve mesleğini severek yapmalıdır.*
- R3:** *İyi bir rehber olmak için sadece eğitimin yeterli değildir. Psikolojik olarak empati kurulabilmeli, bilgiler doyurucu olmalı ve turist ağırlama konusunda sabırlı ve istekli olunmalıdır.*
- R4:** *İyi bir rehber; genel kültür, güzel konuşabilme anlatım yeteneği, sosyal ve sıcakkanlı olma, mesleği sevmek, dile hâkim olma, sanat tarihi, tarih bilgisinin iyi olması, disiplinli çalışma özelliklerine sahip olmalıdır.*
- R5:** *İyi bir rehber öncelikle araştırmayı seven, sürekli okuyan ve bilgisine sürekli yenilerini ekleyendir. Sadece rehberlik eğitimi yeterli değildir bence, genel kültür, diksiyon, hitabet yeteneği de önemlidir.*
- R6:** *Rehberlik eğitimi haricinde kişinin güncel olayları takip etmesi, tarih ve sadece İslam için geçerli olmamak kaydıyla din kültürlerine hakim olması ve organizasyon, hızlı karar verebilme ve de zamanı verimli kullanabilme özelliklerine sahip olması gerekmektedir.*

Konuya ilişkin katılımcı görüşleri incelendiğinde, rehberlik mesleğini iyi bir şekilde icra edebilmek için sadece rehberlik eğitimi almış olmanın yeterli olmadığını ifade edildiği görülmektedir. Rehberlik eğitimi almış olmanın yanında iyi bir rehberin sahip olması gereken özelliklerin başında kendini yetiştirmek ve kendini geliştirmeye açık olmak gelmektedir. İnsanları sevmek, iletişim kurabilmek ve lider olabilmek rehberlik mesleğinin temelini oluşturmakta ve iyi bir rehberin sahip olması gereken özellikler arasında yer almaktadır. Rehber, pek çok alandan çok çeşitli bilgilerle bilgi dağarcığını

geliştirmeli, bilgili ve kültürlü olmalı, bilgilerini karşıdakine aktarabilme becerisine ve isteğine sahip olmalıdır. Aynı zamanda bu özellikler deneyimler ile pekiştirilebilmelidir.

Araştırma bulguları betimsel analiz ile çözümleneceği için, önceden konuya ilişkin temel başlıklar belirlenmiş ve mülakat soruları bu başlık altında oluşturulmuştur. Araştırmanın bu kısmında belirlenen temel başlıklar altında bulgular ele alınacaktır.

3.4.3. Profesyonel Turist Rehberliği Eğitiminin İçerik Yönüyle Değerlendirilmesi

Türkiye’deki rehberlik eğitiminin içerik olarak değerlendirilmesi başlığı altında katılımcıların ilk olarak bu içeriklerin sektöre başarılı rehberler kazandırmada yeterli olup olmadığı konusundaki fikirlerini belirtmeleri istenmiştir. Katılımcıların konuya ilişkin genel görüşleri incelenmiş, katılım durumları Tablo 21’deki şekilde özetlenmiştir.

Tablo 21
Türkiye’deki Rehberlik Eğitiminin
Sektöre Başarılı Rehberler Kazandırmadaki Yeterliliği

Türkiye’deki rehberlik eğitimi sektöre başarılı rehberler kazandırmak için yeterli midir?		
	Rehber Odaları	Rehberler
Evet	0	4
Hayır	6	16
Kısmen	5	7

Tablo incelendiğinde gerek oda başkanlarının, gerekse sahada çalışan rehberlerin çoğunun eğitimin bu konuda yeterli olmadığını düşündüklerini görmekteyiz. Buna binaen, kısmen yeterli olduğunu belirten katılımcıların sayısı ise 12’dir. Kısmen evet diyen katılımcılar, eğitimin teorik olarak yeterli olabileceğini ancak, uygulama konusunda yetersiz kaldığını, bu açığın gerek rehberlerin kendi çabaları ile gerekse eğitim kurumlarının uygulama olanaklarının arttırılması ile giderilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Tüm kurumların ders içeriklerini bilmediği için bu soruya cevap vermek istemeyen iki katılımcı bulunmaktadır.

Konu ile ilgili kimi katılımcı görüşleri şöyledir:

B1: Kesinlikle hayır. Okullarda sadece rehberlik dersler anlatılıyor. Türkiye’deki başarılı rehberler herhangi bir okulun yetiştirdiği değil kendini yetiştirmeyi bilen rehberlerdir. Şu

okuldan mezun olanlar iyidir diye bir şey de yok. Rehber ya iyidir. Ya değildir. Ama iş, rehberin kendisinde bitmektedir.

B2: *Rehberlik eğitimi, bir rehberin eğitiminin çok küçük bir parçasıdır. İyi bir rehberin özellikleri konusunda bahsettiklerimizin çok büyük bir kısmını kapsamaz. Rehberlik yapmak, sadece bilgi vermek değildir. Sadece bilgi veren rehber, bence işini iyi yapmıyor demektir.*

B3: *Teorik dersler olarak düşünüldüğünde, evet yeterlidir. Ancak uygulama alanı olarak düşünürsek hayır, yeterli değildir elbette. Evet, çok rehber yetiştiriliyor da, rehber (!)yok. Her sene yüzlerce rehber mezun oluyor ama ne yazık ki kimi zaman tura çıkacak rehber bulamıyoruz.*

B4: *Kısmen evet diyebiliriz. Uygulama alanı çok yetersiz. Uygulama alanları arttırılmalıdır. Sektör için aktif, iyi bir rehber değil iyi bir turizmci de olmaları gereklidir.*

R1: *Hayır, yetersizdir, bunun için okulların müfredatı değişmek zorundadır. Mesleki konular içeren dersler olmalıdır. Bir de hocaların konusunda uzman olması elzemdir.*

R2: *Hayır, yeterli olmadığını düşünüyorum. Bu meslek daha sonra pratik yapılarak Öğrenilen bir meslektir.*

R3: *Hayır, temel düzeyinde altında eğitim verilmektedir.*

R4: *Eğitim bir temeldir, yetmez. Üzerine çok çok ilaveler gerekli, bilginin sınırı yoktur.*

R5: *Evet, Rehberlik eğitiminde sorun olduğunu düşünmüyorum. Rehberler birçok konuda donanımlı ama kurslardan ve okullardan mezun rehberlerin sahada pratik eğitimini eksiklik olarak görüyorum*

Türkiye'deki turizm eğitiminin sektöre başarılı rehber kazandırmada yeterli olup olmadığı konusunda katılımcı görüşlerinin alınmasının ardından, katılımcılardan rehberlik eğitimi esnasında verilen derslerin sektör ihtiyacını karşılayıp karşılamadığı konusunda da fikir belirtmeleri istenmiştir. Katılımcıların neredeyse yarısı ders içeriklerinin kesinlikle sektör ihtiyacına yönelik hazırlanmadığını düşünürken, 7 katılımcı sektörün ihtiyacını karşıladığı görüşündedir. Bununla birlikte sektör ihtiyacını kısmen karşıladığını belirten katılımcı sayısı ise 11'dir. Araştırmada elde edilen veriler incelenmiş, katılımcı cevapları Tablo 22'deki şekliyle kategorize edilmiştir.

Tablo 22
Rehberlik Eğitim Kurumlarındaki Derslerin
Sektörün İhtiyaçlarını Karşılamadaki Yeterliliği

Rehberlik eğitim kurumlarında okutulan ders içeriklerinin, sektörün ihtiyacını karşılar nitelikte hazırlandığını düşünüyor musunuz?		
	Rehber Odaları	Rehberler
Evet	3	5
Hayır	4	16
Kısmen	5	5

Evet diyen katılımcılar ders içeriklerinin tamamen sektöre yönelik hazırlandığını düşünürken, *hayır* diyen katılımcılar tam tersini düşünmektedir. Ders içeriklerinin yeterli olabileceğini ancak bizzat rehberlerin kendilerince veya kurumlarca geliştirilmesi gerektiğini belirten katılımcıların cevapları ise *kısmen* şeklinde kategorileştirilmiştir. Ayrıca her kurumun farklı içerik uygulaması veya ders içeriklerinin tam olarak bilinmemesinden kaynaklı olarak bu soruda cevap vermek istemeyen katılımcı sayısı ise 2'dir. Konuya ilişkin kimi katılımcı görüşleri şöyledir:

- B1:** *Tam olarak yeterlidir diyemeyiz. Bir kere her rehberin uzmanlık alanı farklı olabilir. Pazara göre de farklılık gösterir. Sektörün ihtiyaçları çok yönlüdür. Eğitim kurumları bunun tamamını karşılayamaz. Ancak rehberler kendini bu alanda geliştirebilir. Sektörün ihtiyaçları tespit edilirse yetiştirmek de daha kolay olacaktır.*
- B2:** *İçerik olarak karşılamaktadır ancak uygulamada büyük sorunlarımız var. Mesela Anadolu uygarlıkları dersi alıyoruz ama alanda bundan bahsedemiyoruz: bu biraz da uzmanlığa giriyor. Rehber kendini yetiştirmeli. Rehber olduktan sonra bile kurslara katılmalıdır.*
- B3:** *İçerikler ne derece uygun bilemem, ama uygulama yapmadıkları kesin. Yeni yetişen rehberler balık gibi oluyorlar. Hiçbir şey bilmeden geliyorlar. Teorisini bilmem de uygulaması yetersiz.*
- B4:** *Hayır, ders içeriklerinin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Pratik bilgilerin bulunduğu eğitimin mevcut olması şarttır. Ayrıca turizmdeki gelişmelerle birlikte yeni dersler eklenebilir. Örneğin günümüzde inanç turizmine yönelik dersler arttırılabilir.*
- B5:** *Üniversiteler kendi yapılarına göre ders veriyor. İktisatçım var bol bol iktisat dersi, arkeolog var ona göre dersler verilebiliyor. Ortak müfredatların uygulanmasının faydalı olabileceği kanısındayım.*

R1: *Derslerin sektör ihtiyacına yönelik hazırlandığını düşünmüyorum. Dersler çok ağır ve unutmaya oldukça müsait. Derste gördüğüm birçok bilgiyi unuttum. Akılda kalıcı şekilde dersler işlenmiyor.*

R2: *Kesinlikle Hayır: Üniversitelerin Turizm Rehberliği Bölümlerinde ders içerikleri genellikle, bu okullardaki ilgili öğretim üyeleri ve yöneticilerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde hazırlanmaktadır.*

R3: *Evet teorik olarak fazlasıyla karşılıyor*

R4: *Evet dersler çok faydalıydı ancak, biz öğrenciler dersleri dinlemedik ki...*

R5: *Ders içerikleri sektöre yönelik olarak hazırlanmış olabilir. Ama hocalarımız dersi ya kitaptan, ya da slayttan okumakla geçiştiriyordu. Derslerde yeterince eğitim materyalleri kullanılmıyordu. Ben isterdim ki, Osmanlı Mimarisi dersini kitaptan okumayalım da, sınıflarda panoramik örneklerle pekiştirelim.*

Görüşmeler neticesinde elde edilen bilgilere göre, kimi rehberler derslerin sektörün ihtiyacını karşılar nitelikte hazırlandığını düşünürken, çoğunlukla tam aksini düşünülmektedir. Katılımcıların bir kısmı ise teorik olarak sektörel ihtiyaçları karşılar nitelikte hazırlanmış olsalar da, derslerin işleniş biçiminden, öğrencilerin derslere aktif olarak katılmamasından, yeterli şekilde görsel materyaller kullanılmamasından dolayı yeterli olamayacağını belirtmiştir.

3.4.4. Profesyonel Turist Rehberliği Eğitiminin Uygulama Yönüyle Değerlendirilmesi

Katılımcılara rehberlik eğitim kurumlarında verilen derslerin, rehberlik mesleğinin icrasına yönelik pratik bilgiler içerip içermediği konusundaki fikirleri sorulmuş ve konuya ilişkin önerileri alınmıştır. 2'si oda başkanı 3'ü rehber olmak üzere 5 katılımcı kurumlar arasın eğitim farklılıklarından dolayı bu soruyu yanıtlamak istememişlerdir. Diğer katılımcıların neredeyse tamamı ise, derslerin teorik zeminde kaldığı, mesleğin icrasına yönelik pratik bilgileri içermediği konusunda hem fikirlerdir. Pratik bilgileri bizzat mesleği icra ederek ya da mesleğini icra eden rehberlerden öğrenilebileceğini belirten kimi katılımcıların konuya ilişkin önerileri ise, eğitim esnasında uygulamanın artırılmasıdır. Bunun sağlanması için;

- Eğitimin son döneminde işbaşı eğitim yapılması
- Her dönem, dönem içi kısa uygulama gezileri düzenlenmesi
- Staj döneminde yardımcı rehberlik uygulamasının getirilmesi
- Odalar-kurumlar işbirliği ile seminerler düzenlenmesi
- Öğrenci merkezli eğitimler ile öğrencinin bir rehbermiş gibi ders anlatması
- Sınıf içi dramalar düzenlenmesi
- Okulların akademik kadrolarında sektörde rehber olarak görev yapmış ve akademik olarak da donanımlı rehber akademisyenler ve eğitimcilerin bulunması ve kimi derslerin bu akademisyenlerce işlenmesi gibi öneriler getirilmiştir.

Konuya ilişkin kimi katılımcı görüşleri ise şöyledir:

- B1:** *Evet yeterli dersler. İşlenişi uygulamalı olmalı. Okullarda rehberler de eğitim vermeli. Ya da odalarla okullar iş birliği yapıp seminerler, sempozyumlar, paneller düzenlemeli*
- B2:** *Hayır, eğer öyle olsa idi okulu bitiren ve kokartını alan birisi rahatlıkla rehberlik yapabilir. Ancak biz genelde ne yazık ki öyle olmadığını görmekteyiz*
- B3:** *Staj dönemi biraz uzatılabilir. İyi bir rehberin yanında, daha uzun bir staj dönemi ile yapılabilir. Bu stajın doğru yapılıp yapılmadığı denetlenmelidir. (Bu kişi acentada mı oturuyor yoksa sahaya inip rehberle birlikte turlara katılıyor mu).?*
- B4:** *kesinlikle mesleğin icrasına yönelik bilgileri kapsadığını düşünmüyorum. Mesleğin icrasına yönelik bilgileri mesleği yapan bilir*
- B5:** *Hayır, uygulamalı olmalı biz mesela seminer veriyoruz bölgemizdeki okullarda.*
- B6:** *Çok fazla pratik bilgi yok. Son sınıfta uygulamalı sahada ders ve staj olabilir.*
- B7:** *Hayır, mesleğe yönelik olduğunu düşünmüyorum. Eğitimciler çok donanımlı olabilirler ama bilgiyi aktarabilmek önemli. Eğitim dönemi içinde uygulamalı olmalı, direk ülkesel rehber olunmamalı, yardımcı rehberlik yapılmalı, staj ya da mesleğe hazırlık senesi olmalı. Çünkü yeni mezunlar kontrolü elinde tutamıyor. Acenta-müşteri rehber ilişkisi kuramıyorlar. Bu gibi bilgiler için uygulama şarttır. Grup hâkimiyeti çok iyi öğrenilmeli, okul bunu veremiyor.*
- R1:** *Dinleyerek değil, anlatarak rehberlik öğrenilir. Dolayısıyla icraya yönelik kısımda rehberin mutlaka anlatmasının sağlanması gerekmektedir.*

- R2:** Kısa süreli eğitimlerle bu sağlanamaz o yüzden turizm fakültesi mutlaka bitirilmeli
- R3:** Gördüğüm tek eksiklik aktif rehberlik yapan kişiler tarafından verilemediği için pratikte eksiklikler içeriyor bu da eğitim turlarında giderilebiliyor fakat aktif rehberler davet edilebilir.
- R4:** Bir sürü eğitim kollarında olduğu gibi, rehberlik diplomasını almadan genç arkadaşların bir müddet staj yapmaları gerekir. Yani tecrübeli bir rehberin yanında olan biteni, sorunları ve çözümleri görmeleri gerekir. Ustalarla seyahat etmeleri gerekir. Eğitimde bu bir zorunluluk olmalıdır. Sonrasında genç ama tecrübeli bir rehber kazanılacaktır.
- R5:** Hayır. Eğitim kurumlarında öğretilen bilgiler teoriye dayanmaktadır. Ancak rehberlik mesleği icrası pratik bilgiler gerektirmektedir. Uygulamalı derslerin varsa sayısı artırılmalı yoksa müfredata kazandırılmalıdır. Kış mevsimiyle beraber iş yoğunluğu azalan profesyonel rehberlerin bu dönemlerde üniversitelerde mesleğin icrasına dair dersler vermesi düşünülebilir.

Turist rehberliği eğitiminin uygulama yönüyle değerlendirilmesine yönelik olarak kurumlardaki eğitimin uygulama konusunda yeterli olup olmadığı konusunda katılımcıların fikirleri alınmıştır. Katılımcıların büyük bir bölümü rehberlik programlarında okutulan derslerin teorik olarak yeterli bilgileri içerdiğini düşünürken, uygulama konusunda yetersiz kaldığını belirtmişlerdir. Konuya ilişkin katılımcı görüşleri Tablo 23’te özetlenmiştir.

Tablo 23
Rehberlik Eğitim Müfredatlarının
Uygulama Konusundaki Yeterliliği

Rehberlik eğitimi aldığımız kurumdaki müfredatların uygulama yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?		
	Rehber Odaları	Rehberler
Yeterlidir	1	5
Yeterli Değildir	6	12
Kısmen Yeterlidir	5	6

Rehberlik programlarında okutulan dersler içerik her ne kadar kurumdan kuruma farklılık gösterse de, genel anlamda bir rehberin mesleğini icra ederken sıklıkla başvurmaları gereken bilgileri içermektedir. Bununla birlikte, bu bilgileri profesyonel bir şekilde misafirleri ile onların dikkatlerini o yöne çekerek nasıl aktarılacağına dair

uygulamaları içermemesi, eğitim süresince görsel materyallerin yeterince kullanılmaması veya sadece kitaplarda yazıldığı hali ile monoton bir şekilde aktarılıyor olması bu konuda katılımcıların yakındıkları konular arasındadır.

3.4.5. Profesyonel Turist Rehberliği Eğitiminde Öğretim Elemanlarına Yönelik Değerlendirmeler

Bu bölümde katılımcılara öğretim elemanlarını değerlendirmelerine yönelik sorular yöneltilmiştir. Katılımcılar öğretime elemanlarının yeterliliğinin kurumlara göre değişebileceği konusunda ve öğretim elemanlarının sektör tecrübesi olması gerekliliği hususunda neredeyse hemfikir olarak cevap vermişlerdir. Bununla birlikte iyi bir rehber yetiştirmek için öğretim elemanlarına kimi öneriler getirmişlerdir. Bu önerileri aşağıdaki şekilde ifade etmek mümkündür.

- Öğretim elemanları öğrencilerine sahada nasıl rehber olabilecekleri konusunda pratik bilgiler aktarabilmeli
- Okulların akademik kadrolarında sektörde rehber olarak görev yapmış ve akademik olarak da donanımlı eğitimcilerin bulunması
- Okul-Sektör işbirliği ile sahada aktif olarak çalışan rehberlerin deneyimlerini aktarabilmeleri adına organizasyonlar düzenlenmeli
- Öğretim elemanlarının uygulama gezilerine gözlemci olarak katılmalı

Konuya ilişkin kimi katılımcı görüşleri şöyledir:

B1: *Hocalar kimi zaman yetersiz olabiliyor. Eğitimciler arasında rehberler de bulunmalıdır. Pratik bilgi böylelikle daha iyi aktarılabilir. Eğitimin uygulamaya dönük pratik bilgiler içermesi ise eğitim kalitesini arttıracaktır.*

B2: *Sadece rehberlik mesleği için değil tüm turizm fakültelerinde eğitim veren elemanlar daha önce alanlarına yönelik tecrübe sahibi olmalı. Değillerse de bu bir şart olmalı mesela. Çünkü konuya ilişkin birçok çalışma hazırlanıyor, makale kitap proje konuyla ilgili bilgi sahibi olmaları için daha önce bu konuda deneyim sahibi olmaları gereklidir. Hâkim olup olmadıkları konusunu çalışmayı okuyanlara bırakacağım onlar gerçeklerin farkında sanırım.*

B3: *Okulun kadroları doktorayı herhangi bir şekilde bitiren kişilerden oluşmamalı. Sahanın tozunu bilenlerden daha çok şey öğrenilir.*

- B4:** *Tabii ki hâkim olan öğretim elamanları var. Ama çoğunluğa bakıldığında istenilen düzeyde değil. Öğretim elamanları öğrencilere sahada bir rehber nasıl olmalıdır eğitimini uygulamalı göstermelidir.*
- R1:** *Genellikle hayır. Turizmci akademisyenler olmalıdırlar. Sektörde çalışma deneyimine sahip olmalıdırlar. Arkeolog, sanat tarihçi rehberler olmalıdırlar. Önce kendileri rehberlik yapmalıdırlar. Hem akademisyen hem rehber öğretim elemanları olmalıdırlar.*
- R2:** *Öğretim elemanları uygulamalı turlara gözlemci olarak katılabilirler. A da Z ye dek deneyimli rehberi izleyebilirler.*
- R3:** *Gördüğüm tek eksiklik aktif rehberlik yapan kişiler tarafından verilemediği için pratikte eksiklikler içeriyor bu da eğitim turlarında giderilebiliyor fakat aktif rehberler davet edilebilir.*
- R4:** *Rehberlik eğitimi verenler genellikle tarih, arkeoloji veya sanat tarihi dersi veren hocalardır ve işin kötüsü rehber değillerdir. Rehberlik sadece gruba bilgi vermek değildir, grubu mutlu ederek göndermek ana konudur. Bu eğitimi sadece usta rehberler verir. Öğrencilerle tecrübelerini paylaşması gerektir.*
- R5:** *Çoğunluğu mesleği icra etmiş olmakla birlikte uzman rehber kapsamına girmemektedirler. Öğrencilere mesleği sevdirmek için çaba sarf etmeleri, mesleğin icrasına dair ipuçları vermesi gerekmektedir.*

3.4.6. Profesyonel Turist Rehberliği Eğitiminde Uygulama Gezilerine Yönelik Değerlendirmeler

Katılımcılara yöneltilen bir diğer soru grubu ise uygulama gezileri ile ilgilidir. İlk olarak katılımcılara uygulama gezisinin süresinin yeterli olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcıların uygulama gezisinin sürelerine ilişkin verdikleri cevaplar incelenmiştir ve tablo 23'te gösterilmektedir.

Tablo 24
Uygulama Gezileri Süresinin Yeterliliğine İlişkin Katılımcı Görüşleri

Uygulama gezisinin süresi yeterli midir?		
	Rehber Odaları	Rehberler
Evet	4	13
Hayır	8	15

Uygulama gezilerinin yasal süresi olan 45 günün (Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği, madde 14) yeterliliği konusunda katılımcıların birbirine yakın dağılım gösterdikleri görülmektedir. Kimi katılımcılar maddi imkânların yetersizliği, performans kaybı ve önemli destinasyonların gezilebilmesi vb açılardan yeterli olabileceğini belirtirken, kimileri kimi destinasyonların atlanması, Türkiye'nin turizm açısından önemli bir yeri olması, rehberlik mesleğine atılmadan önce daha fazla deneyim elde edebilmek gibi gerekçeler ile yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla birlikte katılımcıların bazıları uygulama gezisinin amacına ulaşmasında çeşitli faktörlerin etkili olduğunu belirtmişlerdir.

- Uygulama gezisine katılan öğrencinin bilinçli ve etkin bir şekilde katılım gösteriyor olması
- Uygulama gezisini yürüten rehberlerin yeterli donanıma sahip olup, bilgilerini aktarabilmesi
- Uygulama gezisinin tek etapta gerçekleştirilmemesi
- Gezi programının amacına uygun hazırlanmış olması bu etkiler arasında gösterilebilir.

B1: *Konuya ilişkin kimi katılımcı görüşleri şöyledir:*

B2: *Uygulama gezileri kâğıt üstünde yeterli görülse de ama uygulamada maalesef üstünkörü gezilmekte. Bazı gezi noktaları yazılmasına rağmen es geçilebiliyor.*

B3: *45 gün yetersiz 60 gün olabilir. Geziler etaplara ayrılarak uygulanırsa daha verimli olacaktır.*

B4: *Uygulama gezisi ile rehberlik öğrenilmez. Süre arttırılsa bütçe yetmez. Azaltılması zaten olmaz. Uygulama gezisinin maliyetinin bir kısmının üniversite tarafından karşılanması önerilebilir.*

R1: *Uygulama gezisinin süresi yeterliydi. Biz ülkeyi parça parça gezmiştik ve çok da yararlı olmuştu. Bence her okul bu sistemi uygulamalı. Bence rehberlik mesleği kendi turunun rehberi olduğun zaman tam anlamını karşılar. Aksi halde lise/ilkokul gezilerinden farkı kalmaz.*

R2: *Uygulama gezileri gençler için genellikle bir eğlencedir. Aşktır, serüvendir. Ama en kıymetli zamanlardır. Çünkü bir daha bedavaya böyle bir gezi ve tecrübe olmayacaktır.*

Saniyelerini bile not almalarını tavsiye ederim. İyi not alınmış bir gezi ve ustanın yanında bir kaç turluk staj adamı iyi bir rehber yapar.

R3: *Süre yeterlidir. Ancak adından anlaşılacağı üzere gezinin tam bir uygulama gezisi olması gerekmektedir. Görevlendirilen rehber rehberlikten ziyade öğrencilere danışmanlık hizmetinde bulunmalıdır. Öğrencilerin turist düşüncesinden çıkmaları ve stajyer rehber statüsünde turu gerçekleştirmeleri, günlük görevler kapsamında otobüs içi ve ören yeri anlatımlarının ve günlük otel ve restoran organizasyonlarının rehber adaylarına görevli rehberin denetiminde verilmesi gerekmektedir. Böylece uygulama gezileri daha verimli hale gelecek ve bu bilgileri uygulamaya geçirmeleri kolaylaşacaktır.*

Uygulama gezisinin gerçekleştirilmesine ilişkin katılımcılar çeşitli önerilerde bulunmuşlardır. Katılımcıların görüşlerine binaen öneriler derlenmiş, bu önerilere vurgu yapılan katılımcı sayısı Tablo 24’te gösterilmektedir.

Tablo 25
Uygulama Gezilerine ilişkin Katılımcıların Önerileri

Uygulama Gezisine Yönelik Öneriler	Katılımcı Sayısı
Uygulama gezisinin süresi arttırılmalı	18
Uygulama gezileri kısa etaplar ile gezilmeli	14
Öğrenciler uygulama gezisini daha verimli kılacak çabayı göstermeli (Ses kaydı, kısa notlar, haritalar üzerinden takip vb)	9
Uygulama gezilerinde öğrenciler aktif rol almalı	4
Gezilere turistler dahil edilmeli	2

Katılımcıların görüşlerine dayanarak 45 günlük uygulama gezisinin 60 güne çıkarılması yerinde bir uygulama olacaktır. Ancak hem performans kaybını önlemek hem de uygulama gezilerinin rehberlere yansıyan maliyetlerini dönemlere yayarak ödeme kolaylığı sağlanması için 60 günlük turun etaplar halinde tüm yıla yayılarak gerçekleştirilmesi yararlı olabilecektir.

3.4.7. Profesyonel Turist Rehberliği Eğitiminde Dil Eğitimine Yönelik Değerlendirmeler

Katılımcılarla yapılan görüşmeler neticesinde eğitim düzeyi ne olursa olsun dil eğitiminin Profesyonel Turist Rehberleri yetiştirmek için yeterli olmadığı sonucu elde edilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı’na açılan kurslar için bu eleştirel bakış açısı biraz daha esneklik göstermiştir. Çünkü bakanlıkça açılan kurslarda kursiyerler eğitime

alınmadan önce dil şartlarını sağlamakta yükümlüdürler. Bu bağlamda bu kurslarda dil eğitimi üzerine gidilmemektedir.

Dil eğitiminin genel çerçevesi ile yetersiz olduğunu düşünen katılımcıların yanı sıra, kimi katılımcılara göre bir dilde rehberlik yapabilmek için belirli seviyede bir başarı puanı almış olmak yeterli değildir. Rehberlik mesleğini icra ederken rehberlik yaptığı dili akıcı olarak konuşabilmek gerektiğini savunmuşlardır.

Dil eğitiminin daha etkin ve verimli hale gelebilmesi için katılımcılardan öneriler sunmaları istenmiş, yaygın olarak sunulan öneriler aşağıdaki şekilde derlenmiştir:

- Rehberlik bölümlerine yerleşmelerde dil puanları baz alınabilir
- Rehberlik bölümlerinde hazırlık zorunlu olabilir
- Derslerin bazıları yabancı dil ağırlıklı işlenebilir
- Yurtdışı değişim programları rehberlik bölümleri için daha fazla desteklenebilir
- Yabancı dil dersleri pratik ağırlıklı işlenebilir
- Yabancı dil dersleri teorik ve pratik eğitimin yanında mesleki terimleri de içerebilir
- Nadir dillerde eğitim yaygınlaştırılabilir
- İkinci-üçüncü yabancı dil dersleri daha etkin işlenebilir

Bu önerilerin dışında rehberlik bölümü öğrencilerinin dil şartını sağlamadan mezun edilmemeleri yine getirilen öneriler arasındadır. Birçok katılımcı karşıtı olsa da, dil şartını sağlayamayan rehber adaylarının sadece yerli gruplara rehberlik yapmalarını öneren iki katılımcı da mevcuttur.

Ayrıca rehberlerin rehberlik yapacakları dilde kendilerini geliştirebilmeleri adına, o dili konuşan ülkelerde zaman geçirmelerinin dildeki pratik sorununu çözebilmek için önemli olduğu vurgulanmıştır.

Konuya ilişkin kimi katılımcı görüşleri şöyledir:

B1: *Evet, eğitim kurumlarında yıllarca dil eğitimi aldık ama bu tabii ki de yeterli olmuyor. Üstüne koymak lazım, Yurt dışına çıkmak lazım, Kurslara gitmek lazım, Kendimizi geliştirmemiz lazım. Eğitim kurumlarındaki dil dersleri yeterli gelmiyor sonuçta. Üzerine koyanlar başarıları oluyor. Rehberlik okulları için hazırlık sınıfları konulabilir.*

- B2:** *Dil eğitim sisteminde dersler uygulamalı olarak işlenmeli veya laboratuvar yapılmalı diye düşünüyorum. Bu konuda dil uzmanları kadar net bir fikrim yok ama bir şeyler yapılabilir.*
- B3:** *Üniversitelerin dil eğitimi çok yetersiz. Bu programlara giren öğrenciler Türkçe soru ve cevaplarla yerleşiyorlar. Aslında rehberlik bölümlerine yabancı dil seviye sınavı ile öğrenci alınırsa başarı sağlanabilir.*
- B4:** *Dil becerisi zayıf. Bölgesel rehberlik üzerine gidilebilir. Özellikle ilk mezunlar için uygun olabilir. Dili geçemeyen Türkçe rehberlik yapmasın. Dil zorunlu olsun. Her eğitim kurumu dil puan türünden hazırlık okutarak rehber alsın.*
- B5:** *Ağırlıklı ders dil olmalı. Ayrıca dil yeterlilik sınavını geçmeyenlerin mezun edilmemesi gerekir.*
- R1:** *Rehberlik için yeterli olan dili eğitimi, ancak o dilin konuşulduğu ülkede mümkündür. Aksini düşünmek yanlıştır. Dolayısıyla yabancı dilin varlığı (her türlü konuyu her şekilde konuşabilecek ve aktarabilecek ve o dilin ana dil olduğu ülkenin kültürünü de bilecek seviyede) rehberlik eğitimine alınmak için ön şart olmalıdır.*
- R2:** *Dil eğitimini yetersiz buluyorum. Daha iyi bir dil eğitimi için yurt dışında kalmak ve hizmet verilecek turist grubunun kültürünü bilmek üzere de o ülkeyi tanımak gerekir diye düşünüyorum.*
- R3:** *Verilen eğitim bu konuda çok kötü. Bölüme giriş için yabancı dil puanını şart olmalı. Yabancı dilden geçmeyen kişileri mezun etmemek gerekiyor.*
- R4:** *Dil eğitimi gramer kapsamında olup detaylarda öğrenciyi boğduğundan yetersiz olmaktan ziyade ilgi çekiciliğini kaybetmektedir. Özellikle de ikinci yabancı dil olarak okutulan dersler buna en güzel örneği teşkil etmektedir. Konuşmaya, anlamaya dayalı dil eğitimleri rehber adaylarının dile hâkimiyetleri açısından gramerden daha önemlidir.*
- R5:** *Üniversitelerimizin iki yıllık meslek yüksekokullarında ki eğitim, maalesef çoğu üniversitede sadece iki yıllık programlarda rehberlik eğitimi verilmektedir, çok ama çok yetersizdir, tamamen yetersizdir. Mutlaka yabancı dil hazırlık sınıfı olmalıdır. Bunun yanı sıra tüm üniversitelerde ki rehberlik programları 4 yıllık programlar olmalıdır. Tüm program süresince de yabancı dil ile mesleki eğitim sürmelidir.*

Turist Rehberliği Meslek Kanunu'na göre bir rehber adayının kokartını alabilmesi için yabancı dil şartını sağlaması gerekmektedir. Şimdiye kadar açılmış olan rehberlik kursları ile bundan sonra açılmaya devam edecek olan turist rehberliği sertifika

programları program öncesi yapılan seçme sınavları ile dil şartlarını sağlayamayan adayları kursa kabul etmeyerek bu problemi zaten ortadan kaldırmaktadırlar. Ancak üniversitelerin önlisans ve lisans programları ile verilen dil eğitimleri için böyle bir şart olmadığı için bu sorun mezuniyet sonrası rehber adaylarının karşısına çıkmaktadır. Türkiye’de önlisans ve lisans düzeyinde rehberlik eğitimi veren okullar arasında sadece 10 üniversite dil puan türüne göre öğrenci kabul etmektedir (Tablo 10 ve 13). Dil puan türüne göre öğrenci kabul eden bu üniversitelere yerleşen adaylar, mevcut bir dil becerisine hakim oldukları için mezuniyet sonrası dil sorununu çözüme kavuşturmaları daha kolay olabilmektedir. Diğer puan türleri ile yerleşen adayların dil sınavlarında başarı gösterememesi ise daha muhtemeldir.

Dil şartlarını sağlayamayan adaylar genellikle rehberlik mesleğini yapmaktan vazgeçmektedirler. Kimi zaman bu adayların kokartlarını alamadıkları halde turlara çıktıkları, yani “kaçak rehberlik” yaptıkları bilinmektedir.

Bu bağlamda rehberlik eğitimi veren kurumların yabancı dil derslerine ağırlık vermeleri, bu derslerin pratiğe dönük olarak uygulamalı olarak işlenmesi, sektöre iyi eğitim almış başarılı rehberler kazandırabilmek adına önem arz etmektedir.

3.4.8. Çapraz Tablo Analizleri

Araştırma kapsamında görüşme yapılan katılımcılara üç temel soru çerçevesinde sorular yöneltilmiştir. Bu soru gruplarının ilki sektöre başarılı rehberler kazandırabilmek için müfredatların yeterli olup olmadığına yöneliktir. İkincisi rehberlik eğitimi süresince okutulan derslerin sektörün ihtiyacını karşılayıp karşılamadıkları yönündedir. Üçüncü soru grubu ise rehberlik eğitimi veren kurumlardaki eğitimin mesleğin uygulaması konusunda yeterli olup olmadığı yönündedir. Bu çerçevelerde yöneltilen sorular birbirleri ile ilişkili olduğundan katılımcıların benzer sorulara verdikleri yanıtların tutarlılıkları karşılaştırma yapılarak ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın bu kısmında katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar arasındaki ilişkileri görebilmek adına çapraz tablo tekniği kullanılmıştır. Bu bağlamda katılımcı cevapları SPSS istatistik programına kodlanarak girilmiş ve çapraz tablo analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 26’da gösterilmektedir.

Tablo 26
Çapraz Tablo Analizi

Türkiye'deki rehberlik eğitimi sektöre başarılı rehberler kazandırmak için yeterli midir?	Rehberlik eğitim kurumlarında okutulan ders içeriklerinin, sektörün ihtiyacını karşılar nitelikte hazırlandığını düşünüyor musunuz?		
	Evet	Hayır	Kısmen
Evet	2	0	2
Hayır	3	13	5
Kısmen	2	6	3
Türkiye'deki rehberlik eğitimi sektöre başarılı rehberler kazandırmak için yeterli midir?	Rehberlik eğitimi aldığınız kurumdaki içeriklerinin uygulama konusunda yeterliliği olduğunu düşünüyor musunuz?		
	Evet	Hayır	Kısmen
Evet	3	0	0
Hayır	1	11	9
Kısmen	2	6	2
Rehberlik eğitim kurumlarında okutulan ders içeriklerinin, sektörün ihtiyacını karşılar nitelikte hazırlandığını düşünüyor musunuz?	Rehberlik eğitimi aldığınız kurumdaki içeriklerinin uygulama konusunda yeterliliği olduğunu düşünüyor musunuz?		
	Evet	Hayır	Kısmen
Evet	3	0	4
Hayır	1	14	3
Kısmen	1	4	4

Tablo 26 katılımcılara yöneltilen üç temel sorunun birbirleri ile ilişkisini göstermektedir. Çapraz tablo analizinde yukarıdaki üç sorunun kullanılmasının iki sebebi vardır. Birincisi, katılımcılara yöneltilen diğer soruların bir kısmında katılımcıların neredeyse hemfikir olarak cevap vermesidir. İkincisi ise katılımcılara yöneltilen kimi soruların değerlendirme ve önerilere yönelik olmasıdır.

Tabloda görülebileceği üzere katılımcıların sorulara katılım durumları genel olarak birbirleri ile tutarlılık göstermektedir. Bu durumun daha açık bir şekilde görülebilmesi için bu üç sorunun cevapları Tablo 27'de gösterilmiştir.

Tablo 27
Çapraz Tablo Analizinde Kullanılan Sorulara Katılımcıların Kısa Yanıtları

Katılımcı	Türkiye'deki rehberlik eğitimi sektöre başarılı rehberler kazandırmak için yeterli midir?	Rehberlik eğitimi aldığınız kurumdaki içeriklerinin uygulama konusunda yeterliliği olduğunu düşünüyor musunuz?	Rehberlik eğitim kurumlarında okutulan ders içeriklerinin, sektörün ihtiyacını karşılar nitelikte hazırlandığını düşünüyor musunuz?
1	Kısmen	Kısmen	Kısmen
2	Hayır	Hayır	Kısmen
3	Hayır	Hayır	Kısmen
4	Hayır	Hayır	Hayır
5	Hayır	Hayır	Kısmen
6	Kısmen	Hayır	-
7	Hayır	Hayır	Hayır
8	Kısmen	-	Evet
9	Hayır	Kısmen	Hayır
10	Kısmen	Evet	Evet
11	Evet	Evet	Evet
12	Kısmen	Hayır	Hayır
13	Kısmen	Hayır	-
14	Hayır	Hayır	Hayır
15	Evet	Kısmen	Evet
16	Hayır	Hayır	Hayır
17	Kısmen	Hayır	Hayır
18	Hayır	Hayır	Hayır
19	Evet	Kısmen	-
20	Hayır	Hayır	Hayır
21	Hayır	Evet	Kısmen
22	Hayır	Hayır	Hayır
23	Hayır	Hayır	Hayır
24	Hayır	Kısmen	Kısmen
25	-	Evet	Hayır
26	Hayır	Hayır	Evet
27	Hayır	-	-
28	Evet	Evet	Evet
29	Hayır	Kısmen	Kısmen
30	Hayır	Kısmen	Hayır
31	Hayır	Kısmen	Kısmen
32	Kısmen	Evet	Kısmen
33	Kısmen	Hayır	Hayır
34	Kısmen	Kısmen	Hayır
35	-	Evet	-
36	Kısmen	Kısmen	Hayır
37	Hayır	Evet	Kısmen
38	Hayır	Hayır	Hayır
39	Hayır	Hayır	Kısmen
40	Kısmen	Hayır	Hayır

3.4.9. Profesyonel Turist Rehberliği Eğitimine Yönelik Genel Değerlendirme ve Öneriler

Çalışmanın bu bölümünde katılımcılardan genel değerlendirmeleri ve önerileri istenmiştir. Katılımcılardan alınan bu görüş ve öneriler incelenmiş aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

- Rehberlik eğitimi uygulama gerektiren bir eğitimidir. Uygulama ile desteklenmelidir.
- Rehberlik mesleğine atılmadan önce çırak/yardımcı rehberlik zorunluluğu getirilebilir.
- Mesleğe daha iyi hazırlanabilmek adına belirli bir süre “stajyer rehberlik” gibi bir uygulama getirilebilir.
- Rehberlik mesleği ile yabancı dil bilgisi iç içedir. Dil sorununun çözümlenmesinin üzerine daha fazla gidilmelidir.
- Nitelikli, insanları, işini ve ülkesini seven rehberlerin yetiştirilmesine özen gösterilmelidir.
- Lisans düzeyinde rehberlik eğitimleri yaygınlaştırılmalıdır. Hatta mümkün ise rehberlik eğitimi sadece bu düzeyde verilmelidir.
- Eğitim kurumları, TUREB ve Rehber Odaları işbirliği ile deneyimli rehberlerin bilgilerini öğrenciler ile paylaşması sağlanmalıdır.
- Rehberlerin uzmanlık alanları olmalıdır.
- Eğitimciler arasında turist rehberliği konusunda uzmanlaşmış öğretim elemanları da yer almalıdır.
- Turist rehberliği eğitiminde Türkiye'nin 2023 Turizm Stratejisi ve Eylem Planına uygun olarak kalite standartlarında iyileşme sağlanmalıdır.
- Rehberlik mesleğinde bilginin sınırı yoktur. Rehberler her geçen gün kendini yenilemelidir.
- Eğitim kalitesi ne olursa olsun, kanunun gerekleri yerine getirilmedikçe eğitimi rehberler sahada daha etkin çalışamayacağından dolayı denetimlere daha fazla özen gösterilmelidir.

Eğitim türü ne olursa olsun, profesyonel bir turist rehberinin iyi bir eğitim almış olması ve kendini iyi yetiştirmiş olması gerektiği araştırmaya dahil olan tüm katılımcıların

ortak fikridir. Ancak teorik olarak yeterli olan bu eğitimlerin mesleğin uygulanmasını kolaylaştıracak nitelikte pratik bilgiler içermesi gerektiği konusunda katılımcıların tümü hemfikirdir. Söz konusu uygulamaya dönük pratik bilgilerin aktarılabilmesi için ise okul-sektör işbirliği sağlanması gerektiği savunulmuştur. Eğitim süresince uygulama imkânının sağlanmasının ve teorik bilgilerin yanı sıra uygulamaya yönelik pratik bilgilerin sektör ile ilişkilendirilerek aktarılmasının eğitim kalitesini arttırabileceği düşünülmektedir.

Her ne kadar eğitim kalitesi arttırılıp sektöre başarılı rehberler yetiştirilse bile, kaçak rehberlikler önlenemediği sürece bu kalitenin sektöre yansması zorlaşabilecektir. Kaçak rehberlik sorunu neredeyse bütün katılımcılarca dile getirilen ve ne yazık ki henüz tam olarak çözüme ulaştırılmamış bir sorundur. Bu sorun taban ücretlerin uygulanmaması sorununu beraberinde getirmektedir. Bu ve benzeri konularda denetimlerin arttırılması ve yaptırımların uygulanması gerektiği konusunda yine katılımcıların neredeyse tamamı hemfikirdir.

Profesyonel turist rehberlerinin görevlerini daha özveri ile yerine getirmeleri ve işlerinde daha verimli çalışabilmeleri için haklarının korunması önem arz etmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turist rehberleri organize turlarda misafirlerin seyahatleri süresince birlikte vakit geçirdikleri, her konuda bilgi edindikleri, danıştıkları, sorunlarını ve görüşlerini paylaştıkları, gezdikleri yerlerin kültürlerini öğrendikleri, büyük bir özveri ile güvendikleri kişiler olarak birer kültür elçisi konumundadırlar. Misafirlerin gittikleri yerler hakkında edindikleri izlenimlerin olumlu ya da olumsuz olması büyük ölçüde rehberlere bağlıdır. Rehberler karşılaşmadan uğurlamaya kadar birlikte vakit geçirdikleri bir grubun seyahatlerinden çok memnun kalmalarını sağlayabilecekleri gibi tam tersi de olabilmektedir. Bu bağlamda rehberlerin iyi eğitim almış olmaları ve kendilerini iyi yetiştirmiş olmaları çok büyük önem arz etmektedir.

Önceki bölümlerde de bahsedildiği üzere Türkiye’de turist rehberliği eğitimi günümüzde kurslar aracılığıyla, önlisans programları ve lisans programları ile olmak üzere üç şekilde verilmektedir. Turist rehberliği eğitim programlarının içerikleri kurumlar arası farklılık gösterse de temelde nihai amaç nitelikli rehberler yetiştirmektir. Her ne kadar kurumlarda okutulan dersler nihai amaca yönelik hazırlanmış olsa da bu derslerde edinilen bilgilerin rehberlik mesleğinin icrasında kolaylıkla uygulanabilip uygulanamadığı sorusu bu araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Bu çalışmada rehber ve oda başkanları bakış açısı ile Türkiye’de rehberlik eğitimi veren kurumların uygulama yeterliliği konusunda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda sahada aktif olarak rehberlik yapan veya yapmış kişilerin konuya ilişkin derinlemesine fikirlerini almak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden bir olan yarı-biçimsel mülakat tekniği kullanılarak birincil veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesi ile aşağıdaki sonuçlara ulaşılmış ve konuyla ilgili öneriler getirilmiştir.

Araştırmada elde edilen verilere göre turist rehberliği programları kapsamında uygulanan ders programlarının rehberlik mesleğinin icrası konusunda teorik olarak yeterli düzeydedir. Bununla birlikte ders programlarının kurumlar arası farklılık göstermesi, yani belirli bir standartta olmamasının rehberlik eğitimini olumsuz etkilemektedir. Rehberlik programlarında okutulan dersler teoride yeterli olsa da, kimi eğitim kurumlarında genel derslerin meslek derslerin önüne geçmesi teorik zemini de

olumsuz etkilemektedir. Bu durum turist rehberliği öğrencilerinin meslek yaşamlarında ihtiyaç duyacakları yeterli bilgi ve beceriyi kapsamamasına yol açabilmektedir.

Rehberlik programlarında okutulan derslerin teorik olarak istenilen bilgileri içerdii düşünülse de, mezuniyet sonrası rehberlik mesleğini kolaylıkla icra edebilecek kadar pratik ve uygulama konusunda yeterli olamamaktadır. Ayrıca mesleki derslerin hazırlanmasında okul-sektör işbirliği sağlanamaması, mesleki derslerin aktarımında uygulamaya dönük pratik bilgilerin yeterince dahil edilememesine yol açmaktadır.

Öğretim alanı veya düzeyi ne olursa olsun öğretim elemanlarının yeterliliği hususu kurumlara göre değişiklik göstermektedir. Ancak, araştırmada elde edilen verilere göre kimi öğretim elemanlarının derslerde sadece teorik bilgiler aktarmakla yetinmeleri rehber adayların mesleklerini icra edebilmek için ihtiyaç duyacakları pratik bilgilerden yoksun olmalarına sebep olabilmektedir. Rehberlerin meslek yaşamında sıklıkla kullandıkları dersleri veren kimi öğretim elemanlarının sektör tecrübesinin olamaması, rehberlerin meslek yaşamına olumsuz olarak yansımakta, öğretim elemanlarının anlattıkları konuları sektör ile ilişkilendirmede rehberler güçlük yaşamaktadır. Ayrıca derslerin aktarılması konusunda mesleki bilgi ve beceri kazandırmaya yönelik yöntem ve tekniklerin yeterince kullanılmaması derslerin pratik yönünün yeterli olmamasını pekiştirmektedir.

Rehberlik eğitimini başarıyla tamamlamanın ardından “Profesyonel Turist Rehberi” mesleğine kabul şartları arasında bulunan uygulama gezilerinin eğitimin bir parçası olarak düşünülmesi gerekmektedir. Uygulama gezileri konusunda da kurumlar arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bazı okulların eğitim sonunda uygulama gezisi düzenliyor, bazılarının düzenlemiyor olması bunun en büyük göstergesidir. Zira 2023 Turizm Stratejisi ve Eylem Planında da Türkiye turu uygulama gezilerinin standart bir program haline getirilmesi planlanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre uygulama gezileri rehberlik eğitimini tamamlayan bir parça olarak vazgeçilmezdir ve pek çok kurum için tek uygulama sahasıdır. Ancak uygulama gezilerine yönelik bazı sorunlar tespit edilmiştir. Bu sorunlar arasında en çok dile getirilen sorun uygulama gezilerinin sürelerinin yeterli olmayışıdır. 2012 yılına kadar 36 gün olan uygulama gezilerinin süreleri 6326 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte 45 güne çıkarılmıştır. Ancak süredeki bu değişimin yeterli olmadığı görüşü paylaşılmıştır.

Araştırma verilerine göre gerek uygulama gezisinin süresi, gerek uygulanış biçimleri konusunda değişiklikler yapılması gerekmektedir. Uygulama gezisi süresinin uzatılması daha fazla destinasyonun daha geniş bir programla gezilmesini sağlayabilecektir. Ancak sürenin uzamasıyla birlikte diğer sorunlar ortaya çıkabilir. Şöyle ki; uygulama gezisinin uzatılması, gezi maliyetlerini arttıracak, adayların gezi ücretini karşılaması zorlaşacaktır. Optimum sürelerden uzun süren gezilerde katılımcıların konsantrasyonun dağılması ve alması beklenen verimi elde edememesi sorunu ortaya çıkabilecektir.

Rehber adaylarının en sık karşılaştıkları sorunlardan birisi de dil sınavıyla ilgilidir. Eğitimlerini başarı ile tamamlayan adaylar dil sınavlarında başarı gösteremedikleri için kokartlarını alamamakta ve genellikle rehberlik mesleğini yapmaktan vazgeçmektedirler. Her ne kadar rehberlik eğitimi veren okulların 10 tanesi yabancı dil puan türünde öğrenci kabul etseler de, bu eğitim kurumlarında da dil eğitimine dönük eksiklikler bulunmaktadır. Dil eğitiminin ders saati bakımından yeterli olmaması en çok yakınılan konulardan biri olmuştur. Katılımcıların en çok dile getirilen bir diğer konu ise dil eğitiminin pratiğe dönük olmamasıdır. Nadir dillerde eğitimin verilmemesi, ikinci ve üçüncü yabancı dil derslerinin ise yetersiz olması paylaşılan diğer görüşler arasındadır. Rehberlik sertifika programları öncesinde dil sınavı yapıldığı için kursu tamamlayan rehber adayları için böyle bir sorun çok yaygın olmasa da, dil becerisinin uygulamaya ve pratiğe dökülememesi bu adaylar için de sorun teşkil edebilir.

Oysa rehberlik yapacağı dili akıcı bir şekilde kullanamayan bir rehber kendini ifade etmekte zorlanacak; kendini ifade edemeyen birisi ise doğru bilgiler aktaramayacaktır. İnsan ilişkilerinin çok önemli olduğu turizm endüstrisinde iletişim becerileri hizmet kalitesini çok etkilemektedir. Bu nedenle dil sorununun sadece rehberlik alanında değil, turizmin her alanında çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

Ülkelerinin kültür elçileri olarak profesyonel turist rehberlerinin eğitimine büyük önem verilmesi gerekmektedir. Profesyonel turist rehberliği eğitiminin dört yıllık fakülte veya yüksekokul bünyesinde verilmesi ile öğrencilerin ihtiyacı olan dersler geniş bir sürede verilmiş olacaktır. Ayrıca akademik anlamda alanında uzman kişilerin yetişmesi için dört yıllık rehberlik programlarının yaygınlaştırılması gerekmektedir. Türkiye'nin 2023 turizm Stratejisi ve Eylem Planında da bu hususa değinilmiş, önlisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi veren bölümlerin kapatılması planlanmıştır. Yine eylem planında

turist rehberliği alanında yüksek lisans açmaları ve açılacak turist rehberliği yüksek lisans programlarına, yabancı dil bilen lisans mezunlarının kabul edilerek tezli veya tezsiz yüksek lisans eğitimi verilmesini sağlanması planlanmıştır; böylelikle turist rehberleri arasında branşlaşma ve uzmanlaşma sağlanacağı gibi turizm sektöründe çalışanların eğitim seviyelerinin yükselmesine de katkıda bulunacağı öngörülmüştür.

Elde edilen veriler ışığında profesyonel Türkiye’de turist rehberliği eğitiminin meslek yaşamında rehberlere avantajlar sağlayabilmesi adına kamu yönetimine, eğitim kurumlarına ve yeni araştırmacılara aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

Kamu Kurumlarına Öneriler

- Sektörde kaçak rehberlerin çalışması nitelikli rehberlerin çalışmasını engelleyebileceği için denetimlerin artırılması ve konuya ilişkin yaptırımların uygulanması
- Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın belirlediği taban ücret uygulamasının yerine getirilip getirilmediğinin denetlenmesi, bu konuda yapılan usulsüzlüklerin ortaya çıkarılarak yaptırımların uygulanması
- Kamu-özel sektör işbirliği sağlanmasında kamunun destekleyici olması
- Eğitim kurumlarının işbirliğinin sağlanmasında kamunun destekleyici olması
- Rehberlik programlarında bir standart sağlayabilmek adına kurumların ortak ders programları ve müfredatlar ile eğitim vermesi
- Ders içeriklerinin rehberlerin mesleklerini icra ederken kullandıkları bilgiler dikkate alınarak güncellenmesi veya yenilenmesi, bu konuda okul-sektör işbirliğinin sağlanması
- Mesleki ders sayısının artırılması ve zorunlu derslerin meslek derslerinden oluşması
- Okul-sektör işbirliğine gidilerek, deneyimli profesyonel turist rehberlerin bilgilerini aktarabileceği ve uygulama konusunda pratik bilgiler sunabileceği bir zeminin hazırlanması
- Eğitim dönemi sonunda zorunlu staj uygulamasının getirilmesi ancak bu stajların deneyimli profesyonel turist rehberlerinin yanında stajyer rehberler olarak yapılması

- Eğitim türü ne olursa olsun, rehberlik eğitimi veren kurumların dönem içi kısa uygulama gezileri düzenlemesi, böylelikle öğrencilerin henüz edindikleri bilgileri uygulama ortamının sağlanması
- Öğrenci merkezli eğitim anlayışı benimsenerek öğrencilerin derslerde aktif rol oynamaları
- Okulların akademik kadrolarında sektörde rehber olarak görev yapmış ve akademik olarak da donanımlı rehber akademisyenler ve eğitimcilerin bulunması ve kimi derslerin bu akademisyenlerce işlenmesi
- Öğretim süresince öğretmenlerin görsel teknolojileri ve öğretim materyallerini daha fazla kullanarak konunun öğrencilerin zihninde canlanmasını sağlaması
- Öğretim elemanlarının verdikleri derslerde teorik bilginin yanında, bu bilgileri n meslek yaşamında kullanımına yönelik pratik bilgileri aktarması
- Öğretim elemanlarının uygulama gezilerine gözlemci olarak katılması ve böylelikle şüphesiz hakim oldukları teorik bilgilerinin uygulamaya yansımalarını gözlemleyebilmelerinin sağlanması
- Uygulama gezisinin süresinin arttırılması, böylelikle daha fazla destinasyonun daha yaygın bir programla gezilmesinin sağlanması
- Katılımcı ve eğitimcilerinin yorgunlukları ve buna bağlı olarak konsantrasyonlarının dağılmaması, uygulama gezilerinin amacına uygun bir şekilde verimli olabilmesi adına uygulama gezilerinin tek seferde değil, birden fazla bölümlere ayrılarak uygulanması
- Uygulama gezilerine katılan rehber adaylarının gezi süresince aktif rol almaları sağlanarak okulda edindikleri teorik bilgileri uygulama sahası bulmalarının sağlanması
- Üniversitelerin ÖSYS sınavlarında “Dil” puan türünde öğrenci kabul etmesi, böylelikle belirli bir dil becerisine sahip öğrencilerin programa kayıt yapmasının sağlanması
- Zorunlu hazırlık programlarının konulması, hazırlık öncesi yapılan yabancı dil sınavlarının ÖSYM tarafından yapılan yabancı dil sınavları düzeyinde olması
- Yabancı dil ders saatlerinin arttırılması, bu derslerinin okuma-konuşma-anlama becerilerini kapsaması,

- İkinci ve üçüncü yabancı dil derslerinin daha fazla teşvik edilmesi, üniversitelerin nadir dillerde yabancı dil derslerini yaygınlaştırması
- Adil bir tutum sergilemek için hem sertifika programlarına katılan adaylar hem de üniversitelerden mezun olan öğrenciler için yabancı dil sınavlarında standardizasyonunun sağlanması önerilebilir.

Özel Kişi ve Kuruluşlara Öneriler

Düzeyi ne olursa olsun turist rehberlerinin aldıkları eğitimin sektörde gerekli başarıya ulaşması için başta rehberler olmak üzere özel kişi ve kuruluşlara da çok şey düşmektedir. Öncelikle rehber olmak isteyen ve henüz eğitim aşamasında olan rehber adaylarının, temel bilgileri özümsemeleri gelecekte bu bilgilerden faydalanmalarını kolaylaştıracaktır. Bu bağlamda eğitim aşamasındaki adayların derslerine gereken önemi vermeleri gerekmektedir.

Rehberlik mesleği dinamik özelliği ile sürekli gelişme ve yenilemeyi gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla rehberlik mesleğini icra eden kişilerin kendilerini her alanda yetiştirmeleri, eğitim esnasında aldıkları bilgileri mesleki yaşamlarına daha kolay kullanabilmelerini böylelikle başarıya ulaşmalarını sağlayacaktır.

Gerekli eğitimi almış ve rehberlik mesleğini yapmaya hak kazanmış rehberlerin başarıya ulaşmaları hususunda özel kurum ve kuruluşlara da bazı öneriler sunulabilir:

- Rehberlik mesleğine yeni başlayan adayların mesleğe oryantasyonu, bölgeleri tanımaları, gerekli tecrübeyi kazanabilmeleri adına işveren kuruluşların daha özenli ve teşvik edici tutumlar sergilemeleri
- Sektör-Eğitim kurumları işbirliğinin sağlanması hususunda istekli ve destekleyici olmaları
- 6326 Sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu ve ilgili yönetmelikte belirtilen tüm hükümleri özveri ile yerine getirmeleri
- Kaçak rehberliklerin önlenmesi için tüm kişi, kurum ve kuruluşların üzerlerine düşen görevleri yerine getirmeleri
- İşverenlerin taban ücretin altında bir ücret ile rehber çalıştırmamaları veya çalışmayı teklif dahi etmemeleri, rehberlerin ise taban ücretlerin altında bir ücretle çalışmamaları önerilebilir.

Yeni Araştırmacılara Öneriler

- Daha genel kanılara ulaşabilmek adına daha geniş bir örnekleme kitlesi üzerine çalışmalar yapılması
- Farklı araştırma yöntem ve teknikleri ile çalışmalar yapılması
- Daha kapsamlı sonuçlar elde edilebilmesi adına her bir eğitim türünün ayrı ayrı ele alınması önerilebilir.

Bütün bu sonuçlara ek olarak tüm katılımcıların ortak görüşlerine binaen şunları söylemek mümkündür. Rehberlik mesleği insan ilişkileri, liderlik, dil hâkimiyeti, yön ve yol bulma, bilgiyi aktarabilme, aktarılanları hikâyeleştirebilme, insanları etkileyebilme gibi beceriler isteyen bir meslektir. Bütün bunlar için kurumlardan alınan eğitimin ötesinde bireyin kendini eğitebilmesi gerekmektedir. Mesleğinde başarılı bir rehber, çok yönlü bilgi birikimine sahip olmalıdır. Bu ise bireyin bilgilerini güncellemesi ve sürekli yenilerini eklemesi ile mümkün olabilmektedir. Sonuç olarak başarıya giden yol, bireyin kendini eğitmesinden geçmektedir

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Ahipaşaoğlu, H. S. (2001). *Turizmde Rehberlik*. Detay Yayıncılık: Ankara
- Ahipaşaoğlu, H.S. (1997). *Seyahat İşletmelerinde Tur Planlaması Yönetimi ve Rehberliğin Meslek Olarak Seçilmesinin Nedenleri Üzerine Bir Uygulama*. Ankara: Varol Matbaası
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*. Geliştirilmiş 6. Baskı. Sakarya: Sakarya Yayıncılık
- Aziz, A. (2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*, 7. Basım, Ankara: Nobel Yayınları.
- Baysal, J. (1990). *Din Ahlak ve Toplumsal Yaşam*. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları
- Başaran, İ.E. (1992). *Eğitime Giriş*. Ankara.
- Batman, O., Yıldırğan, R. ve Demirtaş, N. (2001). *Turizm Rehberliği*. Adapazarı: Değişim Yayınları.
- Bingöl, D. (2003). *İnsan Kaynakları Yönetimi*, İstanbul: Beta Basım.
- Çalık, T. (2006). *Eğitimle İlgili Bazı Temel Kavramlar*, Leyla Küçük Ahmet (Ed.), Eğitim Bilimine Giriş İçinde. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, s.14.
- Çimrin, H. (1995). *Turizm ve turist rehberliğinin ABC'si*, Antalya: Akdeniz Kitabevi.
- Çolakoğlu O., Epik F., Efendi, E., (2010). *Tur Yönetimi ve Turist Rehberliği*, 2. Baskı Ankara: Detay Yayıncılık.
- Değirmencioğlu, C. (1997). *Eğitim Bilimine Giriş*. Gazi Kitabevi.
- Değirmencioğlu, Ö. ve Ahipaşaoğlu S. (2003). *Anadolu'da Turizm Rehberliği Temel Bilgiler*, 4. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi (Fersa Matbaacılık).
- Durkheim, E. (1956). *Education And Sociology*. U.S.A
- Erdoğan, T. (2008). "Müşteri İlişkileri Eğitimi", Üçüncü Basım, Papatya Yayıncılık, İstanbul.
- Erdoğdu, M. M. (2006). *AB Sürecinde (Türkiye'nin Rekabet Gücünü Arttıracak) Hizmet İçi Eğitim Seferberliği*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. 3. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Good, C. (1959). *Dictionary Of Education*. New York: Mcgraw-Hill Co.
- Hacıoğlu N, (2008). Türkiye'de Profesyonel Turizm Rehberliği Eğitimine Yeni Bir Yaklaşım, III. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, 17-19 Nisan, s. 244-247

- Hacıoğlu, N. (2000). *Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü*. Bursa: Vipaş Yayınları.
- Hacıoğlu, N., Kaşlı, M., Şahin, S. ve Tetik, N. (2008), *Türkiye’de Turizm Eğitimi*, 1. Baskı. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hayes, D. ve Ninemeier, J.D. (2008). *Human Resources Management In The Hospitality Industry*. New Jersey: John Wiley & Sons Inc.
- Kasapçopor, A., Çakır, M., Akgül, K., Tunçer, M., Kiraz, M., Norşenli. F. ve Halay, D. (2010). *Türk Milli Eğitim Sistemi İçerisinde Ortaöğretim Kademesi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı.
- Kılıç, D. (2009). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Pond, K. (1993). *The Professional guide: Dynamics of Tour guiding*. Van Nostrand. Reinhold, New York.
- Sezgin, O. M. (2001). *Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı*. Ankara: Detay Yayıncılık
- Tanrıoğen A. (2007). *Eğitim Bilimleri İle İlgili Kavramlar*. Ekiz D. ve Durukan H.(Ed.) *Eğitim Bilimine Giriş*. (ss.11-29) İstanbul: Avcı Ofset Matbaacılık.
- Taşkın E. (2008). *Müşteri İlişkileri Eğitimi*. Üçüncü Basım. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Terzi, A. R. (2010). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Töremen, F. (2010). *Eğitim Bilimine Giriş*. 2. Baskı. İstanbul: İdeal Kültür ve Yayıncılık.
- Urry, J. (1990). *The Tourist Gaze: Leisure and Travel in Contemporary Societies*. London.
- Usta, Ö. (1992). *Turizm*. İstanbul: Altın Kitaplar Matbaası.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 5. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zengin, B. (1999). *Turizm Coğrafyası*. Sakarya: SAÜ Basımevi.

Sürelî Yayınlar

- Akgül, O. (2004). Niteliksel Araştırma ve Turizmde Uygulamaları. *Seyahat ve Turizm Araştırmaları Dergisi*. Cilt 4. Sayı 2. ss.130-136.
- Ap, J. ve Wong K.K.F. (2001) Case Study on Tour Guiding: Professionalism, Issues and Problems. *Tourism Management*. Sayı 22. ss. 551-563.
- Avcıkurt, C. (2000). Education and Training in Tourism in Turkey: Problems and Prospects. *Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt 3. Sayı 4. ss. 282-297.
- Avcıkurt, C. ve Karaman, S. (2002). Lisans Eğitimi Veren Turizm Okullarının Ders Programları Karşılaştırılması. Turizm Eğitimi Konferansı. *Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını*, Ankara.

- Aymankuy, Y. ve Aymankuy, Ş. (2002). Önlisans ve Lisans Düzeyindeki Turizm Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarının Buldukları Yerlerin Analizi ve Turizm Eğitimi İçin Öneri Bir Model. Turizm Eğitimi Konferans-Workshop. *Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını*. 11-13 Aralık. Ankara. ss. 29-42.
- Aydos, H. (1992). Turizm Sektörüne İşgücü Yetiştirilmesi Buna Yönelik Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Turizm Eğitimi Konferans-Workshop. *Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını*. 11-13 Aralık. Ankara.
- Batman, O. (2003). Türkiye'deki Profesyonel Turist Rehberlerinin Mesleki Sorunlarına Yönelik Bir Araştırma. *Bilgi Dergisi*, (7) 2 : 117-134
- Bayer, E. (1998). Türkiye'de Meslek Yüksekokulları Turizm Eğitimi Kalitesinin Gerçekleştirilmesinde Sanal Yöntemlerin Rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*.
- Bowie, D. ve Chang, J. C. (2005). Tourist Satisfaction: A View from a Mixed International Guided Package Tour. *Journal of Vocational Marketing*. 11 (4). ss. 303-322.
- Boylu, Y. ve Arslan, E. (2014). Türkiye'deki Turizm Eğitiminin Rakamsal Gelişmeler Açısından Değerlendirilmesi, *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*. Sayı 1. ss.79-97
- Boylu, Y. ve Ünlüöner, K. (2005). Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Beklenti ve Algılarındaki Değişimin Karşılaştırılması (2000-2001 Ve 2003-2004 Öğretim Yılları). *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*. Yıl 33. Sayı 166. ss. 159
- Boz, İ. (2002). Türkiye'de Turizm Eğitim Maliyeti İle Reel Ücret Seviyesinin Karşılaştırılması. Turizm Eğitimi Konferans-Workshop. 11-13 Aralık 2002. Ankara. ss. 145-160
- Cohen, E. (1985). The Tourist Guide: The Origins, Structure And Dynamics Of A Role. *Annals Of Tourism Research*. 12 (1). ss. 378-398.
- Çetin, Ş. (2005). Öğrenci Stajlarında Yararlanılan Dersler Üzerine Ampirik Bir Değerlendirme: Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, c. 16, s. 2, ss. 153-169
- Dahles, H. (2002). The Politics Of Tour Guiding Image Management In Indonesia, *Annals Of Tourism Research*. Cilt. 29. Sayı 3. ss.783-800.
- Değirmencioglu, A.Ö. (2001). Türkiye'de Turizm Rehberliği Eğitimi Üzerine Bir Araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, c. 12, s. (Güz), ss.189-196.
- Demirkol, Ş. ve Pelit, E. (2002). Türkiye'deki Turizm Eğitim Sistemi ve Avrupa Birliği Sürecindeki Olası Gelişmeler. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2, ss.125-146.

- Erdoğan, S. B. ve Yılmaz, G. (2012). Günümüzde Turizm Eğitiminin Yükseköğretim İçerisindeki Yeri. Turizm Eğitimi Konferansı-Tebliğler. *Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını*, 17-19 Ekim. Ankara. ss.17-31.
- Evans, N. (1976). Tourism And Cross Cultural Communication. *Annals Of Tourism Research*. *Annals Of Tourism Research*, Cilt 3. Sayı 4. March–April 1976. ss. 189-198
- Gürdal M, (2002). Türkiye’de Mesleki Turizm Eğitiminin Yapısal Analizi, Okullaşma Eğitiminin Kalitesi, Staj-İstihdam Sorunları ve Çözüm Önerileri. Turizm Eğitimi Konferansı-Workshop, *Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını*, 11-13 Aralık. Ankara. 391-400
- Holloway, J. C. (1981). The Guided Tour: A Sociological Approach. *Annals Of Tourism Research*. 8 (3). ss. 377-401.
- Huang, S., Hsu, Cathy H. C. ve Chan, A. (2010). Tour Guide Performance and Tourist Satisfaction: a Study of the Package Tours in Shanghai. *Journal of Hospitality and Tourism Research*. 34 (1). ss. 3-33.
- Inui, Y., Wheeler, D. ve Lankford, S. (2006). Rethinking Tourism Education: What Should Schools Teach? *Journal Of Hospitality, Leisure, Sport And Tourism Education*, 5 (2): 25-35.
- Korkmaz, H., Gürol, N. ve Avcıkurt, C. (2012). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Sektöre Yönelik Görüşleri ve Kariyer Beklentileri Arasındaki İlişki. *Turizm Eğitimi Konferansı-Tebliğleri*. 17-19 Ekim 2012 Ankara.
- Korkmaz, S., Temizkan, S. P. ve Temizkan, R. (2010). Profesyonel Turist Rehberliğine Yönelik Zorunlu Hizmet İçi Eğitim Seminerlerinin Pazarlama Açısından İçerik Analizi. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*. (1)
- Kozak, M. (1992). Mesleki Turizm Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarında Ders Programlarının Hazırlanması. Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı Workshop. *Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını*. 9-11 Aralık. Ankara. 191-198.
- Kozak, N. (1992). “Türkiye’de Üniversite Düzeyi Mesleki Turizm Eğitimi’ne Yönelik Programların Sorunları ve Bazı Öneriler”. Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı Workshop. *Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını*. 9-11 Aralık. Ankara. 209-211.
- Kozak, M. A. (2009). Akademik Turizm Eğitimi Üzerine Bir Durum Analizi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Bahar, Sayı 22, ss. 1-20.
- Köroğlu Ö., Köroğlu, A., Bilge, A. (2012). Doğaya Dayalı Gerçekleştirilen Turizm Faaliyetleri İçerisinde Turist Rehberlerinin Rollerini Üzerine Bir İnceleme. *Kmü Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*.14 (22): ss. 131-139 ISSN: 1309-9132, www.kmu.edu.tr

- Leclerc, D. ve Martin, J. N. (2004). Tour Guide Communication Competence: French, German and American Tourists' Perceptions. *International Journal of Intercultural Relations*. 28 (3-4). ss.181-200.
- Okumuş, F. ve Şahin, Ö. (2002). MEB-YÖK Meslek Yüksekokulları Program Geliştirme Projesi Çerçevesinde Turizm İle İlgili “Otel İşletmeciliği” ve “Seyahat İşletmeciliği” Programlarının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını*, 11-13 Aralık. Ankara. 21-28
- Örücü, E. ve Yumuşak S. (2005). Örgütlerde İşgören Eğitimi Üzerine Bir Alan Araştırması. *Atatürk Üni İİBF Dergisi*. Sayı 2 Cilt 19
- Pelit E. ve Güçer, E. (2006). Turizm Alanında Öğretmenlik Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm İşletmelerine Yaptıkları Stajları Değerlendirmeleri Üzerine Bir Araştırma. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı:1.
- Saylan, N. (2009). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Soybalı, H.H. ve Bayraktaroğlu, E. (2013), Türkiye’de Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Kurumların Uygulama Olanaklarının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, c24, s2, ss. 185-199
- Soykan, F. (2002). Profesyonel Turist Rehberliği Kurslarındaki Derslerin Yeniden Değerlendirilmesi ve Türkiye’nin Turizm Coğrafyası Dersine Eleştirel Yaklaşımı *Turizm Eğitimi Konferansı– Workshop (11-13 Aralık 2002) Bildiriler Kitabı*. Ankara: Turizm Bakanlığı, Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü, 99-106.
- Şahin, G. G. (2012). Turizm Eğitiminde Markalaşma. İçinde, *Turizm Eğitimi Konferansı Bildiri Tebliğler Kitabı*, ss. 48-60, Ankara
- Şahin, İ. ve Fındık, T. (2008). Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. (3). ss. 65-86.
- Timur, A. (1992). Türkiye’de Turizm Eğitiminin Yapısı ve Uygulanan Politikalar ve Sonuçları. *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını*, 9-11 Aralık. Ankara. 47-53
- Tuna, M. (2002). Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Alanında Eğitim Veren MYO’ların Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma”, *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını*. 11-13 Aralık. Ankara. 43-52
- Türkeri, İ. (2014). Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitiminin Özel Nitelikli Sorunları ve Çözüm Önerileri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, *Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. Yıl :3 Sayı: 4.
- Ural, A. ve Pelit, E. (2002). Türkiye’de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Yükseköğretim Örgütlerinin Örgütleniş Biçimleri”. *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını*. 11-13 Aralık. Ankara. s.s. 75-85

- Ünlüönen, K. ve Boylu, Y. (2005). Türkiye’de Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimindeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 3(12). ss. 11-32, 12.06.2012, [Http://Www.Esosder.Com/Dergi/1202-UNLUONEN.Pdf](http://www.esosder.com/Dergi/1202-UNLUONEN.Pdf).
- Wang, K. C. Hsieh, A. T. ve Huan, T. C. (2000). Critical Service Features in Group Package Tour: An Exploratory Research. *Tourism Management*. 21 (2). ss. 177-189.
- Yapıcı, M. (2003). Yaygın Eğitim. *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 3(1), ss.6-16.
- Yarcan, Ş. (2007) Profesyonel Turist Rehberliğinde Mesleki Etik Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, c. 18, s. 1, ss. 33-44.
- Yenen, Ş. (2002). Turist Rehberliği Eğitiminde Niteliksel ve Niceliksel Planlamada Turizm Bakanlığı Yükseköğretim Kurumu ve Meslek Kuruluşları Arasındaki İşbirliğinin Önemi. 2002 Workshop. ss. 257-274
- Zhang, H. ve Chow, Q. I. (2004). Application of Importance- Performance Model in Tour Guides’ Performance: Evidence From Mainland Chinese Outbound Visitors in Hong Kong. *Tourism Management*. 25 (1). ss 81-91.

Diğer Yayınlar

- Hacıoğlu, N. (1992). Yükseköğretimde Mesleki Turizm Eğitimi Geliştirme Perspektifleri, *Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı*. 9-11 Aralık. Ankara. ss.91-100.
- Kenar, N. (2009). Yaygın Eğitim Kapsamında Mesleki Eğitim Sistemi. ([Http://Www.Messegitim.Com.Tr/Ti/579/0/YAYGIN-EGITIM-KAPSAMINDA-MESLEKI-EGITIM-SISTEMI](http://www.messegitim.com.tr/Ti/579/0/YAYGIN-EGITIM-KAPSAMINDA-MESLEKI-EGITIM-SISTEMI)) (18 Ocak 2015)
- KTB, (2007) *Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı 2007-2023*. <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/Eklenti/906,ttstratejisi2023pdf.pdf> , (17 Şubat 2014)
- KTB, (2009) *Yaygın Mesleki Turizm Eğitim Yönergesi*, <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14770/Yaygin-Mesleki-Turizm-Egitimi-Yonergesi.Html>, (12 Ocak 2015)
- KTB, (1981) *Turizm Eğitim Merkezleri (TUREM) Kuruluş Yönetmeliği*. <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14965/Turizm-Egitim-Merkezleri-Turem-Kurulus-Yonermeligi.Html> (21 Ocak 2015)
- MEB (1973), *Milli Eğitim Temel Kanunu*, [Http://Mevzuat.Meb.Gov.Tr/Html/Temkanun_0/Temelkanun_0.Html](http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html), (10 Ocak 2015)
- MEB (t.y), *Milli Eğitim Örgün Eğitim İstatistikleri* [Http://Aregem.Kulturturizm.Gov.Tr/TR,46097/Egitim-Faaliyetleri.Html](http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR,46097/Egitim-Faaliyetleri.Html) (16 Şubat 2015)

- MTOK (t.y). Tekirdağ Teknik ve Endüstri Meslek Lisesinde Okuyan Öğrencilerin Tercih Edebilecekleri M.T.O.K Bölümler
http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/59/01/200242/dosyalar/2014_01/07025228_mtok.pdf (20 Nisan 2015)
- Olalı, H. (1984). Türkiye’de Eğitimi Yapısı ve Sorunları, Korzay, M., Usluata, A.Yarcan, Ş.,ve Var, T.,(Ed.). *Turizm Eğitimi Kongresi- Tebliğ ve Tartışmalar* 16-17 Ekim 1984. ss.15-21ç. İstanbul:Rekmay.
- ÖSYM, (2013). Süreli Yayınlar <http://www.osym.gov.tr/belge/1-19212/2013-yili-yayinlari.html> (17 Kasım 2014).
- ÖSYM, (2014). Süreli Yayınlar <http://www.osym.gov.tr/belge/1-22134/2014-yili-yayinlari.html> (3 Nisan 2015).
- Sevgi, A. (1992). *Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı*. 9-11 Aralık. Ankara. ss.91-100.
- Sezgin, İ. (1988). *Turizm Sektöründe Becerili ve Teknik İşgücünün Yetiştirilmesi*, Tebliğ, Ankara
- TBMM, (2012). Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı 24. Dönem 2. Yasama Yılı,
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/ab_komisyonu_web.birlesim_baslangic_ab2?P4=21201&P5=H&page1=29&page2=29 (20 Nisan 2015)
- Tosun, C., Temizkan, R. (2004). Türkiye’nin Dış Tanıtım ve Ülke İmajında Turist Rehberlerinin Rolü. I. *Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi*. ss. 345-365.
- TUIK, (2014). Turizm İstatistikleri, <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> (18 Nisan 2015)
- TUGEV, (t.y.). *Kuruluş*. http://www.tugev.org.tr/?page_id=2, (16 Şubat 2015)
- Resmi Gazete, Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/02/20130223-10.htm> (3 Ocak 2015)
- UNWTO, (2014). Statistics,
http://dtxtq4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_barom15_02_april_excerpt_0.pdf (18 Nisan 2015)
- Üzümcü, T. P. ve Bayraktar, S. (2004). Türkiye’de Turizm Otel İşletmeciliği Alanında Eğitim Veren Yükseköğretim Kuruluşlarındaki Eğitimcilerin Turizm Mesleki Eğitiminin Etkisel Açından İncelenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması. 3. *Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiri Kitabı*.
- Yelkenkaya, S. E. ve Hakdüken, N.S. (2005). Profesyonel Turist Rehberi Kime Denir? 1. *Bursa Turizm Sempozyumu (30 Eylül-2 Ekim 2005) Bildiriler Kitabı*. ss. 136 - 144.
- Yıldız, R., Kuşlivan, S., Şenyurt, S.Y., (1997). Turist Rehberliği Öğretiminde Yeni Bir Model: Nevşehir Turist Rehberliği Bölümü Programı ve Değerlendirilmesi. Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu.

Türkiye’de Turizmin Gelişmesinde Turist Rehberinin Rolü, Hafta Sonu Semineri IV

(http://Www.Academia.Edu/2158212/Turist_Rehberli%C4%9Fi_%C3%96%C4%9Fretiminde_Yeni_Bir_Model_Nev%C5%9Fehir_Turist_Rehberli%C4%9Fi_B%C3%B6l%C3%BCm%C3%BC_Program%C4%B1_Ve_De%C4%9Ferlendirilmesi) (20 Mart 2015)

Yıldız, S. (2008). Türkiye’de Profesyonel Turist Rehberliği Eğitimi Bağlamında Kültür ve Turizm Bakanlığı Kurs Programının İncelenmesi.
http://rehberobasi.org/printer_friendly_posts.asp?tid=450 (20 Nisan 2015)

YÖK, (2014), 2013-2014 Öğretim Yılı Lisans Eğitimi Veren Yükseköğretim Programlarında Görevli Öğretim Elemanlarının Eğitim ve Öğretim Alanları Sınıflamasına Göre Sayıları.
https://istatistik.yok.gov.tr/yuksekogretimIstatistikleri/2014/2014_30.pdf

YÖK, (2015), 2014-2015 Öğretim Yılı Lisans Eğitimi Veren Yükseköğretim Programlarında Görevli Öğretim Elemanlarının Eğitim ve Öğretim Alanları Sınıflamasına Göre Sayıları.
https://istatistik.yok.gov.tr/yuksekogretimIstatistikleri/2015/2015_T30.pdf

Winget, M. (2005). Qualitative Research: The Ethnography of Annotation Model,
https://courses.ischool.utexas.edu/megan/2007/Summer/Becker/Winget_Methods.pdf (12 Nisan 2015)

Tezler

Çimen, H. (2006), *Konaklama İşletmeleri Yöneticilerinin Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Almış İş görenleri İle İlgili Değerlendirmeleri: Ankara’daki Dört ve Beş Yıldızlı Otellerde Bir Uygulama*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu

Nebioğlu, K. G. (2009). *Türkiye’de Profesyonel Turist Rehberliği Eğitiminde Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarafından Düzenlenen Turist Rehberliği Eğitimlerinin Uzaktan Eğitim Modeli İle Verilmesi Üzerine Bir Araştırma*. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi

Prasirtsuk, W. (1993). *Education, Training, Manpower Planning and The Persistence Of Manpower Shortages: The Case Of Thailand's Tourism Industry*, Doktora Tezi, The University Of British Columbia. The Faculty Of Graduate Studies Department Of Administrative, Adult And Higher Education.

Tüylüoğlu, T. (2003). *Türkiye ‘de Turizm Eğitiminin Niteliği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yazıt, H. (2013). *Turizm İşletmeciliği Eğitimi Alan Lisans ve Önlisans Öğrencilerinin Staj Konusundaki Düşünce ve Algulamaları Arasındaki Farklılıkların Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.

EKLER

EK-1 Mülakat Formu

Yaşınız

- 19-25 26-35 36- 45 46-55 56 ve üzeri

Eğitim Durumunuz

- Lise Önlisans Lisans Yüksek Lisans

Cinsiyetiniz

- Kadın Erkek

Meslek Tecrübeniz

- 1-3 yıl 4-6 yıl 7-9 yıl 10-14 yıl 15 yıl ve üzeri

Rehberlik Eğitiminizi Aldığınız Kurumun Tam Adını Belirtebilir Misiniz?

.....

Rehberlik Eğitimi Aldığınız Kurumda Staj Yaptınız mı?

- Evet Hayır

Cevabınız "Evet" ise,

Staj Sürecinizde Hangi Görev(lerde) Çalıştınız

.....

Kokartınızı nasıl aldınız?

- Bakanlık Kursları ile Önlisans Diplomam ile Lisans Diplomam ile

SORULAR

1. Size göre rehber kimdir? İyi bir rehber olabilmenin şartları nelerdir?
2. Rehberlik eğitim kurumlarında uygulanan müfredatların (dersleri düşündüğümüzde), rehberlik mesleğini uygulamada yeterli olabileceğini düşünüyor musunuz?
3. Sizce bu dersler rehberlik mesleği için ihtiyaç duyulan bilgi ve becerileri kapsamakta mıdır?
4. Rehberlik eğitim kurumlarında okutulan ders içeriklerinin, sektörün ihtiyacını karşılar nitelikte hazırlandığını düşünüyor musunuz?
5. Size göre rehberlik eğitim kurumlarında verilen dersler uygulamaya dönük pratik bilgiler içermekte midir?
6. Sizce öğretim elemanları rehberlik mesleğinin uygulanmasına yönelik pratik bilgilere hakimler midir?
7. İyi bir rehber yetiştirmek için öğretim elemanları neler yapmalıdır?
8. Sizce rehberlik mesleğini icra edebilmek için rehberlik eğitim kurumlarında okutulan derslerin verilmesi nasıl olmalıdır?
9. Sizce uygulama gezisinin süresi yeterli midir? Nasıl uygulanmalıdır?
10. Uygulama gezisinde öğrenilenler mesleğin icrasında kolaylıkla uygulanabilir mi?
11. Uygulama gezileri rehberlik mesleğini icra edebilmek için yeterli midir?
12. Rehberlik eğitimi veren kurumların verdikleri dil eğitimi hakkında ne düşünüyorsunuz?
13. Daha iyi bir dil eğitimi için kurumlar neler yapmalıdır?
14. Sizce rehberlik eğitimi hangi kurumlar bünyesinde, hangi içerikle, nasıl verilmelidir?
15. Belirtmek istediğiniz diğer hususlar nelerdir?

Kocaeli Üniversitesi Kartepe Turizm Meslek Yüksekokulu Ders Programı

I. Yarıyıl		II. Yarıyıl		III. Yarıyıl		SEÇMELİ DERSLER (3 AKTS)			
Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	Dersin Adı	Dersin Adı	Dersin Adı
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I	2	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-II	2	Sanat Tarihi I	2	Hijyen ve Sanitasyon	Mesleki Yabancı Dil-II	Beslenme İlkeleri ve Menü Planlama	
Türk Dili-I	2	Türk Dili-II	2	Mesleki Deneyim-I	3	Girişimcilik	Rekreasyon ve Animasyon	Turizm Mevzuatı	
Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı	3	Anadolu Uygarılıkları-I	3	Dünya Turizm Merkezleri	2	Alternatif Mesleki Yabancı Dil-I-II	Müşteri İlişkileri	Turizm Pazarlaması	
Yabancı Dil-I	10	Yabancı Dil-II	10	Mesleki Yabancı Dil-I	2	Rapor ve Sunum Hazırlama Teknikleri-I-II	Halkla İlişkiler	Ulaştırma Hizmetleri ve Bilet Satışı	
İletişim Teknikleri	3	Turizm İşletmeleri	3	IV. Yarıyıl		Halk Dansları-I-II	İlk Yardım	Sanat Tarihi-II	
Genel Turizm	3	Arkeoloji I	3	Anadolu Uygarılıkları-II	3	Sosyal ve Kültürel Etkinlikler-I-II	Turizm Çeşitlendirmesi	Alternatif Mesleki Yabancı Dil-II	
Rehberlik Mesleğine Giriş	3	Rehberlik Eğitimi	4	Mesleki Deneyim-II	3	Beden Dili-I-II	Ön Büro İşlemleri	Türk Halk Kültürü-II	
Tur Planlaması ve Yönetimi	4	İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku	3	Turizm Coğrafyası	3	Görgü ve Protokol Kuralları-I-II	Türkiye'nin Turistik Destinasyonları	Proje I-II	

Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksekokulu Ders Programı

I. Yarıyıl		ZORUNLU DERSLER			SEÇMELİ DERSLER (2 AKTS)		
		II. Yarıyıl	IV. Yarıyıl		Dersin Adı	Dersin Adı	Dersin Adı
Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	Dersin Adı	Dersin Adı	Dersin Adı
Turizm ve Çevre	2	Turizm Mevzuatı	2	Tarihi Coğrafya	Genel Turizm	Turizm sosyolojisi	Kongre ve Fuar Yönetimi
Dinler Tarihi	2	Folklor	2	Ortaçağ Arkeolojisi	Davranış Bilimleri ve İletişim	Bilgisayar Uygulamaları	Fotoğrafçılık
Türk El Sanatları	2	Sanat Tarihi	2	Anadolu'da İlk Yerleşimler	Mesleki Yabancı Dil I-II-III-IV (İngilizce)	Antropoloji	İşçi sağlığı ve İş Güvenliği
Mitoloji	2	Klasik Çağda Anadolu Uygarlıkları	2	Türkiye'nin Turizm Coğrafyası	Beden Eğitimi	Bürolarda Teknoloji Kullanımı	Satranç
Bilgi ve İletişim Teknolojileri	2	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2	Turizm Rehberliği	Resim	Turizmde İnsan Kaynakları Yönetimi	Model Maket Yapımı
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2	Türk Dili II	2	V. Yarıyıl	Müzik	Prehistorya	Kültürlerarası İletişim
Türk Dili I	2	Temel Yabancı Dil	4	Eko Turizm	Heykel	Meslek Sağlığı ve İlk Yardım	Ortaçağ'da Anadolu Şehirleri
Temel Yabancı Dil	4	Staj	...	Anadolu Uygarlıkları	Genel Edebiyat	Özel İlgi Turizmi	Turizm Pazarlaması
Üniversite Yaşamına Uyum Programı	...			Turizm Coğrafyası	Genel Edebiyat	Alternatif Mesleki Yabancı Dil I-II	
				Rehberlik Uygulamaları			
				Tur Planlaması ve Yönetimi			

Süleyman Demirel Üniversitesi Yalvaç Meslek Yüksekokulu Ders Programı

ZORUNLU DERSLER							
I.Yarıyıl		II.Yarıyıl		III.Yarıyıl		IV.Yarıyıl	
Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S
Anadolu Tarihi ve Uygarlıkları I	4	Anadolu Tarihi ve Uygarlıkları II	4	Sanat Tarihi I	4	Kurum Stajı	8
Turizm Rehberliği Bilgisi	4	Arkeoloji II	4	Seyahat Acenteciliği	4	Sanat Tarihi II	3
Mesleki İngilizce I	6	Mesleki İngilizce II	6	Mesleki Yabancı Dil III	6	Tur Yönetimi	2
Arkeoloji I	4	Türkiye Turizm Coğrafyası	4	Turizm Pazarlaması	4	Mesleki Yabancı Dil IV	4
Halk Bilimi	3	İngilizce II (Hazırlık Eğitimine Tabi Olan Öğrenciler İçin)	2	MYO Ortak Seçmeli Ders	3	Bilimsel ve Kültürel Etkinlikler	1
Genel Turizm	3	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2				
İngilizce I (Hazırlık Eğitimine Tabi Olan Öğrenciler İçin)	2	Türk Dili II	2				
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2						
Türk Dili I	2						
Seçimlik Dersler 3 AKTS							
İşaret Dili	Özel İlgi Turizmi	Seyahat İşletmelerinde Otomasyon	Çevre Koruma	Dinler Tarihi			
Flora ve Fauna	Seçmeli Yabancı Dil I-II-III (Almanca)	Mitoloji	Türk ve İslam Sanatı	Turizmde Uluslararası Tanıtım			
Türk Tarihi	İkonografi	Turist Rehberliği Uygulamaları I-II	Turizm Sosyolojisi				
Seçmeli Yabancı Dil I-II-II (Rusça)	Turizm Mevzuatı	Bizans Sanatı	Konaklama İşletmeleri				

İstanbul Aydın Üniversitesi Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Ders Programı

ZORUNLU DERSLER									
I. Yarıyıl		II. Yarıyıl			III. Yarıyıl			IV. Yarıyıl	
Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS
Introduction To Tourism	4	Information Technologies-II	2	Antique Settlements-I	3	Graduation Project	2		
Environment And Alternative Tourism	4	Professional English-II	3	Central Asian Turkish And Anatolian Culture	3	Work Placement-III	4		
Principles Of Communication	2	Work Placement-I	4	Tourism Geography Of Turkey-II	3	Iconography	4		
Turkey Tour Application Visits-I	4	Travel Agency And Tour Operating	4	History Of Art-I	3	Seljuk And Ottoman Art	5		
Tourism Law And Regulations	4	Introduction To Archeology	4	History Of The World Civilizations	3	Tourism Marketing	4		
Professional English-I	3	Basic Guidance Principles	2	Anatolian Civilizations	5	Entrepreneurship	2		
Information Technologies	2	Tourism Geography Of Turkey-I	3	History Of Religions	3	History Of Art-II	3		
Principles Of Ataturk And The History Of Revolutions-I	2	Turkey Tour Application Visits-II	4	Work Placement-II	4	Antique Settlements-II	3		
Turkish Language-I	2	Turkish Language-II	2	Mythology (SEÇMELİ)	3	Byzantine Art (SEÇMELİ)	3		
Terminology Of Archeology And Art History	3	Principles Of Ataturk And The History Of Revolutions-II	2						

Selçuk Üniversitesi Beyşehir Ali Akkanat Meslek Yüksekokulu Ders Programı

ZORUNLU DERSLER									
I.Yarıyıl		II.Yarıyıl		III.Yarıyıl		IV.Yarıyıl		AKT S	
Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S
Mitoloji		Turizm Coğrafyası		Rezervasyon		Seyahat Acentalarında Reklamasyon			
Seyahat Acenteliği ve Tur Operatörlüğü		Turizm Pazarlaması		2.Yabancı Dil - I (Almanca)		Bizans Tarihi ve Sanatı			
Türk Dili - I		Türk Dili - II		Mesleki Yabancı Dil - III(İng)		2.Yabancı Dil - II (Almanca)			
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi - I		Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi - II		Turist Rehberliği - II		Mesleki Yabancı Dil - IV (İng)			
Yabancı Dil - I (İng)		Yabancı Dil - II (İng)		Anadolu Türk Mimarisi		Anadolu Tarihi Ve Uygarlıkları - III			
Mesleki Yabancı Dil -I (İng)		Mesleki Yabancı Dil - II (İng)		Anadolu Tarihi ve Uygarlıkları - II		Türk Kültürü ve Folkloru			
Genel Turizm		Turist Rehberliği - I		Ön Büro Hizmetleri		Anadolu Türk Tarihi			
İletişim		Anadolu Tarihi ve Uygarlıkları - I		Rekreasyon ve Animasyon		Anadolu Kentleri			
Arkeolojiye Giriş		Dinler Tarihi		Girişimcilik		İlk Yardım			
Arkeoloji ve Sanat Tarihi Terminolojisi		Örgütsel İletişim				Özel İlgi Turizmi			

Selçuk Üniversitesi Silişke-Taşucu Meslek Yüksekokulu Ders Programı

ZORUNLU DERSLER			
I.Yarıyıl	II.Yarıyıl	III.Yarıyıl	IV.Yarıyıl
Arkeoloji ve Sanat Tarihi Terminolojisi	Anadolu Tarihi ve Uygarlıkları-I	Anadolu Tarihi ve Uygarlıkları-II	Anadolu Kentleri
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-II	Anadolu Türk Mimarisi	Anadolu Tarihi ve Uygarlıkları-III
Mesleki Yabancı Dil -I (İngilizce)	Yabancı Dil II(İngilizce)	Girişimcilik	Anadolu Türk Tarihi
İşletme Yönetimi	Dinler Tarihi	Önbüro Hizmetleri	Bizans Tarihi Ve Sanatı
İletişim	İkonografi	Rekreasyon Ve Animasyon	İlk Yardım
Yabancı Dil-I(İng)	Örgütsel İletişim	Rezervasyon	Meslek Etiği
Genel Turizm	Turizm Ekonomisi	İşaret Dili	Seyahat Acentalarında Reklamasyon
Arkeolojiye Giriş	Turizm Coğrafyası	Turist Rehberliği-III	Özel İlgil Turizmi
İş Sağlığı ve Güvenliği	Turizm Mevzuatı	Mesleki Yabancı Dil - III(İngilizce)	Türk Kültürü ve Folkloru
Mitoloji	Turizm Pazarlaması	2. Yabancı Dil ? I (Arapça)	Mesleki Yabancı Dil –IV (İngilizce)
Seyahat Acenteciliği ve Tur Operatörlüğü	Turist Rehberliği-I	2. Yabancı Dil ? I (Almanca)	2. Yabancı Dil ? II(Arapça)
Türk Dili-I	Türk Dili-II	2. Yabancı Dil ? I (Rusça)	2. Yabancı Dil ? II (Almanca)
	Mesleki Yabancı Dil -II (İngilizce)	Staj	2. Yabancı Dil ? II (Rusça)

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Ortaca Turizm Meslek Yüksekokulu Ders Programı

ZORUNLU DERSLER							
I. Yarıyıl		II. Yarıyıl		III. Yarıyıl		IV. Yarıyıl	
Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S
Türk Dili I		Türk Dili II		Türkiye Turizm Coğrafyası		Rehberlik Uygulaması	
İngilizce I		İngilizce II		Sanat Tarihi-I		Turizm Sosyolojisi	
Almanca I		Almanca I		Dinler Tarih		Sanat Tarihi-II	
Fransızca I		Fransızca II		Mitolojisi		İkonografi	
Bilgi ve İletişim Teknolojisi I		Arkeoloji II					
Genel Turizm Bilgisi		Anadolu Uygarlıkları II					
Anadolu Uygarlıkları I		Turizm Mevzuatı					
Arkeoloji I		Seyahat Acentacılığı					
Mitoloji							
SEÇMELİ DERSLER							
Turizm Ekonomisi		Önbüro Hizmetleri		Tur Programları			
Güncel Turizm Sorunları		Meslek Etiği					
Çevre Koruma		İlk Yardım					
İletişim		Turizm Pazarlaması					

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İçmeler Turizm Meslek Yüksekokulu Ders Programı

ZORUNLU DERSLER									
I. Yarıyıl		II. Yarıyıl		III. Yarıyıl		IV. Yarıyıl			
Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S
Türk Dili I		Türk Dili II		Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I		Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II		Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	
Bilgi ve İletişim Teknolojisi I		Bilgi ve İletişim Teknolojisi II		Mesleki Yabancı Dil I		Mesleki Yabancı Dil II		Mesleki Yabancı Dil II	
Rehberlik Dersine Giriş		Arkeoloji II		English Speaking Skills III		English Speaking Skills IV		English Speaking Skills IV	
Genel Turizm Bilgisi		Anadolu Uygarlıkları II		Türkiye Turizm Coğrafyası		Anadolu'da İnanç Turizmi		Anadolu'da İnanç Turizmi	
Arkeoloji I		English Speaking Skills II		Anadolu'da İlk Yerleşim Yerleri		Türk El Sanatları		Türk El Sanatları	
Mitoloji		İngilizce-Almanca- Fransızca II		Anadolu Türk Tarihi		İkonografi		İkonografi	
Anadolu Uygarlıkları I		Turizm Rehberliği		Anadolu Türk İslam Sanatı		Bizans Sanatı		Bizans Sanatı	
Davranış Bilimleri ve İletişim		Sanat Tarihi		Anadolu Dinleri		Seyahat Acentacılığı, Tur Operatörü Rehber İlişkileri		Seyahat Acentacılığı, Tur Operatörü Rehber İlişkileri	
English Speaking Skills I		Turizm İşletmeciliği		Türk Kültürü ve Halk Bilimleri (Folklor)		Meslek Stajı II (15 İş Günü)		Meslek Stajı II (15 İş Günü)	
İngilizce-Almanca- Fransızca I		Meslek Stajı I (15 İş Günü)							
SEÇMELİ DERSLER									
Turizm Seminerleri I		Turizm Mevzuatı		Halkla İlişkiler		Turizm Sosyolojisi ve Turist Psikolojisi			
Turizm'de Beşeri İlişkiler		İlk Yardım Ve İş Güvenliği		Özel İlgi Turizmi					
Turizm Seminerleri II		Turizm Ekonomisi		Tur Planlama ve Satışı					
Eko Turizm		Turizm Pazarlaması		Turizm Politikaları ve Dış Tanıtım					

Nevşehir Üniversitesi Ürgüp Sebahat ve Erol Toksöz Meslek Yüksekokulu Ders Programı

ZORUNLU DERSLER							
I. Yarıyıl		II. Yarıyıl		III. Yarıyıl		IV. Yarıyıl	
Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S
Arkeoloji-I	3	Arkeoloji-II	2	Anadolu Uygarıkları-I	3	Anadolu Uygarıkları-II	3
Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi-I	2	Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi-II	3	Dinler Tarihi	4	İlk Yardım	2
Mitoloji-I	3	Mitoloji-II	3	Mesleki Yabancı Dil-I	3	Mesleki Yabancı Dil-II	3
Sanat Tarihi-I	3	Sanat Tarihi-II	4	Turist Rehberliği-III	3	Özel İlgi Turizmi	2
Turist Rehberliği-I	3	Staj I	2	Turizm Mevzuatı	3	Staj II	4
Türk Dili-I	2	Turist Rehberliği-II	2	Turizm Pazarlaması	3	Tur. Politika ve Tur. Dış Tanıtım	2
Türkiye Turizm Coğrafyası	3	Türk Dili-II	2	Turizm Semineri-I	3	Turizm Davranış Psikolojisi	2
Yabancı Dil-I	2	Yabancı Dil-II	2	Türk Kültürü ve Halk Bilimleri	2	Turizm Semineri-II	3
SEÇMELİ DERSLER							
Genel Turizm	4	Diksiyon Ve Etkili Konuşma	2	2. Yabancı Dil-I	3		3
Kalite Güvencesi Ve Standartları	3	İkonografi	4	Bilimsel ve Kültürel Etkinlikler	3		3
Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı-I-II	5	Meslek Etiği	3	Seyahat Acent. Tur Ope. Reh. İlişk.	3		3
Turizm Endüstrisine Giriş	4	Turizm İşletmeciliği	4	Türkiye Ekonomisi	2		2

Adıyaman Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Ders Programı

ZORUNLU DERSLER							
I.Yarıyıl	II. Yarıyıl		III.Yarıyıl		IV.Yarıyıl		
Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	AKT S	
Türk Dili I	2	Türk Dili II	2	Turizm Ekonomisi	3	Örgütsel İletişim	2
İnkılap Tarihi I	2	İnkılap Tarihi II	2	Uygulamalı Ofis Yazılımları II	1	İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku	3
Yabancı Dil I	3	Yabancı Dil II	3	Temel Hukuk	2	Anadolu Uygarlıkları	4
İngilizce	8	İngilizce	8	Arkeoloji	4	Turizm Rehberliği	3
İngilizce	8	İngilizce	8	Seyahat Acentacılığı	3	Turizm Pazarlaması	3
Temel Bilgi Teknolojileri	2	Genel Ekonomi	3	Sosyal Psikoloji	3	Sanat Tarihi	3
Genel Turizm	2	Genel Muhasebe	3	Genel Pazarlama	3	Staj	3
Genel İngilizce	3	Uygulamalı Ofis Yazılımları I	1	İngilizce III	4	İngilizce IV	4
V.Yarıyıl							
Yönetim ve Organizasyon	3	Türkiye Turizm Coğrafyası	2	Finansal Yönetim	3	Halkla İlişkiler	3
Biletleme ve Rezervasyon I (Manuel)	4	Biletleme ve Rezervasyon Sistemleri II (Galileo)	4	Turizmde Tanıtım ve Satış Geliştirme	3	Mali Tablo Analizi	2
İstatistik	4	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	4	Kongre ve Fuar Organizasyonu	2	Turizmde Tüketici Davranışı	2
Dinler Tarihi	3	Staj	2	Tur Üretimi ve Yönetimi	3	Turizm İşletmelerinde Stratejik Yönetim	2
Staj	3	İngilizce V	4	Mitoloji	3	İngilizce VIII (Speaking)	3
İngilizce V	4	Mesleki İngilizce II	2	İngilizce VII	4		
Mesleki İngilizce I	3						
SEÇMELİ DERSLER							
Almanca I-II-III-IV-V-VI	Ekoturizm	Fiziksel Tasarım	Web Tasarım	Kariyer Planlama	Hitabet Sanatı	Yeme İçme Kültürü	Turizm ve Çevre
Fransızca I-II-III-IV-V-VI	Ziyafet Yönetimi ve Protokol Servisi	Müşteri Hizmetleri Yönetimi	Drama	İnsan Kaynakları Yönetimi	Yatırım Proje Analizi	Verimlilik Yönetimi	İkonografi Sanatı
Rusça I-II-III-IV-V-VI	Enoloji	Etik	Turizmde Proje Özel Konular	Toplam Kalite Yönetim	Dünya Coğrafyası ve Seyahat Organizasyonu	Türkiye'nin Doğal Turizm Kaynakları	Girişimcilik
Arapça I-II-III-IV-V-VI	Özel İlgi Turizmi	Rekreasyon Hizmetleri Yönetimi	Konaklama İşletmeciliği	Yiyecek ve İçecek İşletmelerinde Donanım		İnternet ve Pazarlama	Turizm Politikası ve Planlama

Adnan Menderes Üniversitesi Turizm Fakültesi Ders Programı

ZORUNLU DERSLER						
I. Yarıyıl		II. Yarıyıl		III. Yarıyıl		IV. Yarıyıl
Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı	AKTS	Dersin Adı
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	Mitoloji II	4	Turist Rehberliği
Turizme Giriş	3	Temel Bilgi Teknolojileri	3	Arkeoloji II	4	Mesleki İngilizce I
İşletme	3	Türkiye Turizm Coğrafyası	3	İlk Yardım	2	Hukuk
Araştırma Yöntemleri	3	Seyahat Acentacılığı	3	Tur Yönetimi	3	Bizans Sanatı
İngilizce I	2	Arkeoloji I	3	İngilizce III	3	Türk Tarihi
İletişim	3	İngilizce II (Yeterlilik koşulu var)	2	Dinler Tarihi	3	Düşünce Tarihi
Turizm Davranışı	3	Mitoloji I	3			
Türk Dili I	2	Türk Dili II	2			
V. Yarıyıl		VI. Yarıyıl		VII. Yarıyıl		VIII. Yarıyıl
Ekonomi	4	Turizm Ekonomisi	3	Ülkeler ve Kültürleri	4	İnsan Kaynakları Yönetimi
Pazarlama	4	Turizm Pazarlaması	3	İleri İngilizce I	5	İleri İngilizce II
Yönetim Organizasyon	4	Osmanlı Sanatı	3	Örgütsel Davranış	3	Turizmde Tanıtma
Selçuklu Sanatı	4	İş Hayatı İçin Yabancı Dil	3	Dünya Coğrafyası ve Seyahat Destinasyonu	4	Turizm İşletmelerinde Stratejik Yönetim
Mesleki İngilizce II	3	Tanıtma Stajı	7			
Turizm Hukuku	3	Anadolu El Sanatları	3			
SEÇMELİ DERSLER						
Hijyen ve Sanitasyon	Liderlik ve Takım Çalışması	Beden Dili ve Konuşma Becerileri	Özel İlgi Turizmi	Türk Mutfağı	Avrupa Birliği ve Turizm	Animasyon
Beslenme	Sanat Tarihi	İş Etiği	Turizmde Markalaşma	Dünya Mutfağı	Sürdürülebilir Turizm	Türkiye Faunası
Tur Operatörlüğü	İkonografi	Uygarlık Tarihi	Uluslararası Otel İşletmeciliği	Uluslararası Turizm Hareketleri	Müşteri Bağlılığı	Türkiye Florası
Türk Folkloru	Sunum Teknikleri I-II-III	Sanat Eserleri ve Müzecilik	Turizm Sektöründe Girişimcilik	Turizm ve Çevre	Satış Teknikleri ve Yönetimi	Çağdaş Sanat Tarihi
						Almanca I-II-III-IV-V-VI-VII-VIII
						Fransızca I-II-III-IV-V-VI-VII-VIII
						Rusça I-II-III-IV-V-VI-VII-VIII
						Japonca I-II-III-IV-V-VI-VII-VIII

Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi Ders Programı

ZORUNLU DERSLER

I. Yarıyıl		II. Yarıyıl		III. Yarıyıl		IV. Yarıyıl	
Dersin Adı	AK TS	Dersin Adı	AK TS	Dersin Adı	AK TS	Dersin Adı	AK TS
Türk Dili-I	2	Türk Dili-II	2	Türkiye Turizm coğrafyası	3	Dünya Coğrafyası ve Turizm Destinasyonları	3
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I	2	Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi-II	2	Ekonomi	3	Pazarlama	4
Beden Eğitimi-I	2	Beden Eğitimi-II	2	Anadolu Tarihi ve Sanatı-I	4	Anadolu Tarihi ve Sanatı-II	4
Güzel Sanatlar-I	2	Güzel Sanatlar-II	2	Seyahat Acentacılığı Tur Operatörlüğü	3	Otel İşletmeciliği	3
Genel Turizm	4	Bilgi Teknolojileri Kullanımı	4	Turizm ve Sosyoloji	3		
İşletme Bilimine Giriş	4	Rehberliğe Giriş	4				
Arkeoloji- I	2	Arkeoloji-II	6				
V. Yarıyıl		VI. Yarıyıl		VII. Yarıyıl		VIII. Yarıyıl	
Mitoloji-I	4	Mitoloji-II	4	Bitirme Projesi-I	4	Bitirme Projesi-II	4
Sanat Tarihi-I	4	Sanat Tarihi-II	4	Dünya'da ve Türkiye'de Antik Kentler	3	Anadolu El Sanatları	3
Dinler Tarihi	2	Turizm Mevzuatı	3	Özel İlgi Turizmi	4	Rehberlikte Uzmanlaşma	3
Tur Planlaması ve Yönetimi	3	Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri	3	Dünya'da ve Türkiye'de Müzeler	3	Ülkeler ve Kültürleri	3
Kültür Turizmi ve Kültürel Mirası	3	Uygarlıklar Tarihi	3	İletişim Teknikleri	3	Destinasyon Yönetimi	4

SEÇMELİ DERSLER

Anadolu Düşünürleri	Doğu Roma Tarihi ve Sanatı	Seyahat İşletmeciliği Paket Programları		Rusça- I-II-III-IV	Çince I-II-III-IV
		Girişimcilik	Türk ve Dünya Müftakları		
Yönetim Organizasyon	Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyo-Kültürel Yapı	Türk ve Dünya Müftakları	Otel İşletmeciliği Paket Programları	Mesteki Almanca- I-II-III-IV	Fransızca- I-II-III-IV
Dünya Müzikleri	Bilimsel ve Kültürel Etkinlik Yönetimi			Mesteki Rusça- I-II-III-IV	İspanyolca- I-II-III-IV

Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Ders Programı

ZORUNLU DERSLER							
I. Yarıyıl		II. Yarıyıl		III. Yarıyıl		IV. Yarıyıl	
Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S
Temel Bilgi Teknolojisi	5	İşletme Yönetimi	3	Anadolu Uygarlıkları I	4	Anadolu Uygarlıkları II	4
Genel Ekonomi	5	Genel Matematik	4	Arkeoloji I	4	Arkeoloji II	4
Genel İşletme	4	Sanat Tarihine Giriş	4	Turizm Ekonomisi	4	Turizm Pazarlaması	4
Introduction to Tourism (Genel Turizm) (ING)	4	Davranış Bilimlerine Giriş	4	Tourism Economics (Turizm Ekonomisi) (ING)	4	Tourism Marketing (Turizm Pazarlaması) (ING)	4
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	İletişime Giriş	3	Uygarlık Tarihi	3
Genel Turizm	4	Turist Rehberliğine Giriş	4	İstatistik	3	Turizm Hukuku	4
Türk Dili I	2	Türk Dili II	2				
V. Yarıyıl		VI. Yarıyıl		VII. Yarıyıl		VIII. Yarıyıl	
Yunan ve Roma Mitolojisi	4	Anadolu Mitolojileri	4	Halkbilim	3	Genel Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım	3
Türk Tarihi	3	Turizm Coğrafyası	4	Sosyal Davranış ve Protokol Kuralları	2	Bizans İkonografisi	2
Tur Planlaması ve Yönetimi	4	Seyahat İşletmeciliği	5	Đinler Tarihi	4	Rehberlik Bitirme Projesi	8
Tour Planning and Management (Tur Planlaması ve Yönetimi) (ING)	4	Travel Management (Seyahat İşletmeciliği) (ING)	5	Türkiye'de Müze ve Ören Yerleri	4		
Turizm Sosyolojisi	5						
SEÇMELİ DERSLER							
İngilizce I-II-III-IV		Almanca I-II-III-IV		Psikoloji I-II-III-IV			

Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi Ders Programı

ZORUNLU DERSLER							
I. Yarıyıl		II. Yarıyıl		III. Yarıyıl		IV. Yarıyıl	
Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S
Genel Turizm	3	Seyahat Act. ve Tur. Opr	3	Türkiye Fiz. ve Beş. Coğ.	3	Yönetim-Organizasyon	3
Turist Rehberliği I	3	Turist Rehberliği II	3	Anadolu Medeniyetleri I	3	Anadolu Medeniyetleri II	3
İlkyardım	3	Bilgisayar	3	Arkeoloji I	3	Arkeoloji II	3
Mes. Yab. Dil (İng.)	10	Türkiye'nin Turistik Değ.	3	Türkiye Ekonomisi	3	AB ve Turizm	3
II. Yab. Dil (Alm.)	7	Mes. Yab. Dil (İng.)	8	Turizm Pazarlaması	3	Uluslararası Turizm Har.	3
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2	II. Yab. Dil (Alm)	6	Mes. Yab. Dil (İng.)	8	Mes. Yab. Dil (İng.)	8
Türk Dili	2	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2	II. Yab. Dil (Alm.)	7	II. Yab. Dil (Alm.)	7
		Türk Dili	2				
V. Yarıyıl		VI. Yarıyıl		VII. Yarıyıl		VIII. Yarıyıl	
Sanat Tarihi I	3	Sanat Tarihi II	3	Anadolu Mitolojisi	3	Türkiye'de Müzeler	3
Türk Tarihi	3	Türk Kültür ve Sanatı	3	Turizm Pol. ve Planlaması	3	Turizm Sosyolojisi	3
Antik Yerleşimler	3	Turizmde Tan. Sat. Geliş	3	Halkla İlişkiler	3	Turizm Mevzuatı	3
Dinler Tarihi	3	Otel İşletmeciliği	3	Güncel Turizm Sorunları	3	Bitirme Projesi	3
Turizm Ekonomisi	3	Araştırma Teknikleri	3	Bitirme Projesi	3	Özel İlgili Turizmi	3
Mes. Yab. Dil (İng.)	8	Mes. Yab. Dil. (İng.)	8	Mes. Yab. Dil. (İng.)	8	Mes. Yab. Dil. (İng.)	8
II. Yab. Dil (Alm.)	7	II. Yab. Dil (Alm.)	7	II. Yab. Dil (Alm.)	7	II. Yab. Dil (Alm.)	7

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Turizm Fakültesi Ders Programı

ZORUNLU DERSLER							
I. Yarıyıl		II. Yarıyıl		III. Yarıyıl		IV. Yarıyıl	
Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S
Türk Dili-I	2	Türk Dili-II	2	Seçmeli Yabancı Dil-I	5	Seçmeli Yabancı Dil-II	5
Atatürk İlk ve İnkılap Tarihi Tarihi-I	2	Atatürk İlk ve İnkılap Tarihi Tarihi-II	2	Turizm Pazarlaması	4	Dünya Coğrafyası ve Seyahat Destinasyonları	4
İngilizce-I	3	İngilizce-II	4	Sosyal Sorumluluk Projesi	4	İstatistik	4
Üniversite Yaşamına Geçiş	3	Pazarlamanın Temel İlkeleri	4	Anadolu Uygarıkları	4	Genel Muhasebe	4
Genel Turizm	4	Davranış Bilimleri	4	Örgütsel Davranış	5	Mitoloji-II	5
Ekonomi	4	Türkiye Turizm Coğrafyası	4	Mitoloji-I	4	Arkeoloji-II	4
Arkeoloji ve Sanat Tarihi Terminolojisi	4	Türkiye Tarihi ve Kültürü	4	Arkeoloji-I	4	Sanat Tarihi	4
Hukukun Temel Kavramları	4	Temel Bilgi Teknolojileri	3				
Genel İşletme	4	Turizm Hukuku ve Turist Hakları	4				
V. Yarıyıl		VI. Yarıyıl		VII. Yarıyıl		VIII. Yarıyıl	
Seçmeli Yabancı Dil-III	5	Genel Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım	2	Seçmeli Yabancı Dil-V	5	SADECE SEÇMELİ	
Seyahat Acenteciliği ve Tur Operatörlüğü	3	Turizmde Rehberlik Hizmetleri	3	Dinler Tarihi	4		
Türkiye Flora ve Faunası	2			Tur Planlaması ve Yönetimi	3		
Dünya Uygarıkları Tarihi	2						
Staj	5						
SEÇMELİ DERSLER 5 AKTS							
Toplantı, Teşvik, Etkinlik ve Fuar Turizmi	İzmir'de Turizm	Turizmde Tüketici Davranışları	Deniz Turizmi ve Yat İşletmeciliği	Antik Çağda Günlük Yaşam	Avrupa Birliği ve Turizm	Dünya Müzikleri	
Turizmde Ulaştırma Sistemleri	Ülkeler ve Kültürleri	Eko Turizm Rehberliği	İnanç Turizmi Rehberliği	Turizmde Girişimcilik	Kültürel Miras Anlatımı	Müze Rehberliği	
Türk ve Dünya Mutfaqları	Spor Turizmi	Anadolu Tarihi ve Sanatı	Beslenme ve Hijyen	Rekreasyon ve Anımsasyon	Turizmde Etik	Bireylerarası İletişim	
Antik Anadolu Yerleşimleri	Turizm Ekonomisi	Hizmet Sektöründe Kalite Yönetimi	Halk Bilimi	Bizans Sanatı	Türk ve Anadolu Mitolojisi	Turizmde Sosyal Davranış ve Protokol Kuralları	
Turizmde Belge Yönetimi ve Raporlama	Turizm Sosyolojisi	İkonografi	Anadolu El Sanatları	Uluslararası Turizm İşletmeciliği	Biletleme	Yurtdışında Turizm Rehberlik Hizmetleri	

Kastamonu Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Programı

ZORUNLU DERSLER							
I. Yarıyıl		II. Yarıyıl		III. Yarıyıl		IV. Yarıyıl	
Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S	Dersin Adı	AKT S
Atatürk İlk. ve İnk. Tarihi I	2	Atatürk İlk.ve İnk. Tarihi II	2	Turizm Coğrafyası	3	Turizm İşletmelerinde Bilişim Teknolojileri	5
Türk Dili I	2	Türk Dili II	2	Anadolu Uygarlıkları I	3	Anadolu Uygarlıkları II	3
Genel Turizm	3	Arkeolojiye Giriş II	3	Sanat Tarihine Giriş	3	Türk Mutfağı Kültürü	4
Arkeolojiye Giriş I	3	Davranış bilimleri	2	Dinler Tarihi	3	Yabancı Dil IV	4
Bilgisayar Kullanımı	4	Yabancı Dil II	4	Genel İşletme	2	Mesleki Yabancı Dil IV	4
Yabancı Dil I	4	Mesleki Yabancı Dil	4	Yabancı Dil III	4	Rekreasyon Yönetimi	2
Mesleki Yabancı Dil	4	Genel Ekonomi	2	Mesleki Yabancı Dil III	4		
		Üniversite Yaşamına Geçiş	3				
V. Yarıyıl		VI. Yarıyıl		VII. Yarıyıl		VIII. Yarıyıl	
Türkiye'de Müzeler ve Antik Yerleşim Yerleri	4	Turizm Ekonomisi, Politikası ve Planlaması	2	Rehberlik Bilgisi	3	Sürdürülebilir Turizm	3
Mitoloji ve İkonografi	4	Yunan ve Roma Mitolojisi	4	Anadolu Flora ve Faunası	3	Türkiye Fiziki Coğrafyası	3
S. Ac. ve Tur Op. Yön.	3	Anadolu El Sanatları	3	Araştırma Yöntemleri	2	Bitirme Projesi	4
Doğu Roma Tarihi ve Sanatı	3	Türk Halk Bilimi	3	Turizm Hukuku	3	İlk Yardım Bilgisi	4
Yabancı Dil V	4	Turizm Pazarlaması	2	Turizmde Kalite Yönetimi	3	Yabancı Dil VIII	4
Mesleki Yabancı Dil V	4	Yabancı Dil VI	4	Yabancı Dil VII	4	Mesleki Yabancı Dil VIII	4
		Mesleki Yabancı Dil VI	4	Mesleki Yabancı Dil VII	4		

Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Ders Programı

ZORUNLU DERSLER							
I. Yarıyıl		II. Yarıyıl		III. Yarıyıl		IV. Yarıyıl	
Dersin Adı	AK TS	Dersin Adı	AK TS	Dersin Adı	AK TS	Dersin Adı	AK TS
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	Anadolu Uygarlıkları I	2	Arkeoloji III	3	Anadolu Uygarlıkları II	3
Ekonomi	3	Arkeoloji II	2	Bizans Sanatı	3	Gastronomi	2
Temel Bilgisayar Teknolojisi Kullanımı I	5	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	Seyahat İşletmeciliği	3	Sanat Tarihi I	3
Turizm	2	İşletme	2	Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri	2	Seyahat Acentaları ve Tur Operatörleri	3
Türk Dili I	2	Temel Bilgisayar Teknolojisi Kullanımı II	5	Turist Rehberliği ve Tur Yönetimi	3	Seyahat İşletmelerinde Bilgisayar Uygulamaları	3
Yoğun İngilizce I	12	Türk Dili II	2	Türk Tarihi I	3	Türk Tarihi II	3
		Türkiye Turizm Coğrafyası	3	Türk ve Anadolu Mitolojisi	3	Yoğun İngilizce IV	10
		Yoğun İngilizce II	10	Yoğun İngilizce III	10	Yunan ve Roma Mitolojisi	3
V. Yarıyıl		VI. Yarıyıl		VII. Yarıyıl		VIII. Yarıyıl	
Anadolu Halk Kültürü	2	Dimler Tarihi	2	Mesleki İngilizce I	5	Batı Uygarlığı	2
Etkinlik Yönetimi	2	Sanat Tarihi III	2	Mezuniyet Projesi I	3	İnsan Kaynakları Yönetimi	2
Sanat Tarihi II	2	Seçmeli Seminer	2	Rekreasyon ve Animasyon	3	Mesleki İngilizce II	4
Turizmde İş Ahlakı	2	Sosyal Psikoloji	2	Turizm Hukuku	2	Mezuniyet Projesi II	3
Yer Ayırma Sistemleri ve Bilet Kesme	3	Turizm Pazarlaması	2	Türkiye Müzeleri ve Antik Kentleri	3	Sağlık Tedbirleri ve İlk Yardım	3
Yoğun İngilizce V	6	Yoğun İngilizce VI	6				
SEÇMELİ DERSLER							
Almanca I-II-III-IV	Halkla İlişkiler	Destinasyon Yönetimi	Bilimsel ve Kültürel Etkinlikler	Turizmde Tanıtma ve Satış Geliştirme			
Fransızca I-II-III-IV	Turizm Ekonomisi	Ön büro	Bireylerarası İletişim	Dünya Kültürleri	Sürdürülebilir Turizm		
İtalyanca I-II-III-IV	Turizm Sosyolojisi	Uygarlıklar Tarihi	Özel İlgi Turizmi	Fotoğrafçılık	Turizmde Tüketici Davranışı		
Japonca I-II-III-IV	Dünya Coğrafyası ve Turizm Destinasyonları	Oryantiring	Türkiye Fiziki Coğrafyası	Türkiye Flora ve Faunası	Türk Mutfağı		

ÖZGEÇMİŞ

25 Ekim 1984 tarihinde Ordu'da doğmuştur. İlköğrenimini Aydın Germencik Şehit Cafer İlkokulu'nda (1996), ortaokulu Yüreğir Ortaokulu'nda (1999), liseyi (Adana Atatürk Lisesi (YDA)'nde (2003) tamamladı. 2005 yılında başladığı Selçuk Üniversitesi Silifke Taşucu Meslek Yüksekokulunda Turizm Rehberliği Bölümünü 2007 yılında tamamlamıştır. Aynı yıl Dikey Geçiş Sınavı ile yerleştiği Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Öğretmenliği bölümüne yerleşmiş ve buradaki öğrenimini 2010 yılında tamamlamıştır. 2009-2012 yılları arasında Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde aktif olarak rehberlik yaptıktan sonra Öğretim Elemanı Yerleştirme Programı ile Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Bölümü'ne araştırma görevlisi olarak atanmıştır. Halen görevlendirilmek üzere geldiği Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak görev yapan Nuray EKER evli ve bir çocuk annesidir.